

A 001/2022

Pedagógiai Program

Fertőrákosi Általános Iskola

és

Alapfokú Művészeti Iskola

Érvényes: 2022. szeptember 1. napjától

Tartalom

Tartalom	2
1. Az új pedagógiai Program bevezetésének ütemezése	5
2. Bevezetés	6
2.1. Az iskola bemutatása	6
2.2. Küldetésnyilatkozatok	8
2.2.1. Az iskola küldetésnyilatkozata	8
2.2.2. Pedagógusaink küldetésnyilatkozata	9
2.3 Az iskola jövőképe	10
3. Nevelési program	11
3.1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai	11
3.1.1. A német nemzetiségi program	15
3.1.2. Hon és népismeret	23
3.1.3. A művészetoktatás	24
3.1.3.1. Pedagógiai programjai	24
3.1.3.2. Az alapfokú táncművészeti oktatás célrendszere és funkciói	24
3.1.3.3. A képző- és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói	25
3.1.4. A pedagógusok helyi intézményi feladatai	26
3.1.5. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	26
3.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	28
3.3. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok, egészségnevelési és környezeti nevelési elvek	33
3.3.1. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek	33
3.4. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	37
3.4.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai teendők	37
3.4.2. Beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulók	38
3.4.3. Sajátos nevelési igényű tanulók	39
3.4.4. Tehetséges tanulók fejlesztése – tehetséggondozás	39
3.4.5. Alapfokú művészetoktatás tehetség-kibontakozást, önkifejezést segítő tevékenysége:	40
3.5. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok	42
3.5.1. A tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladataink:	42
3.5.2. Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:	42
3.5.3. Alapfokú művészetoktatás közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai	43
3.5.4. A diákönkormányzat közösségfejlesztő feladatai:	43
3.6. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái	44
3.6.1. A diákok és a pedagógusok együttműködésének formái:	44
3.6.1.2. A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái:	44

3.6.1.3. Igazgatóság – nevelőtestület együttműködésnek formái:	45
3.6.1.4. Külsős partnerekkel való kapcsolattartás	46
3.7. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai	46
3.7.1. Tanulmányok alatti vizsgák.....	46
3.7.1.1. Osztályozó vizsga	47
3.7.1.2. Különbözeti vizsga.....	47
3.7.1.3. Javítóvizsga.....	48
3.7.1.4. Pótló vizsga.....	48
3.8. Más iskolából való átvétel.....	51
A tanítási év során bármikor történhet. A tanuló átvételéről az iskola igazgatója dönt, meghallgatva a leendő osztályfőnök és tanárok véleményét, valamint az előző iskola vezetőjét, figyelembe véve 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 23.§ (6) bekezdésének rendelkezéseit.	51
A jelentkező tanuló érdekében az iskola tájékoztató beszélgetést folytat a tanuló német nyelvű ismereteiről.....	51
3.9. A művészeti alapvizsga és záróvizsga általános követelményei	52
3.9.1. A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei	52
3.9.2. A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja	52
3.9.3. Vizsga tantárgyak	52
3.9.4. A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés.....	53
3.9.5. A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése.....	53
3.10. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	54
3.11. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	55
4. Az iskola helyi tanterve.....	57
4.1. A választott kerettanterv megnevezése, jellemzői.....	57
4.2. Az alapfokú művészetoktatás tantárgy és óraterve	63
4.2.1. Néptánc tanszak	63
4.2.2. Képzőművészeti tanszak.....	67
4.3. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	69
4.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	69
4.5 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	69
4.6. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja, a tanulók fizikai állapotának mérése	71
4.6.1. A tanulók fizikai állapotának mérése és méréséhez szükséges módszerek:.....	71
4.7. A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése.....	72
4.7.1. A jutalmazás formái	75
4.7.2. Az írásbeli és szóbeli feladatok, az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei és korlátai	75
4.7.2.1. Az írásbeli beszámoltatás formái	76
4.7.2.2. Házi feladatok adásának, ellenőrzésének, értékelésének szempontjai.....	76
4.8. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez,	

minősítéséhez kapcsolódó elvek	79
4.9. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei	81
4.10. Tanórán kívüli foglalkozások, programok, hagyományörzés	82
4.10.1. Tanulmányi kirándulások	82
4.10.2. Szabadidős foglalkozások	82
4.10.3. Tantárgyi hagyományok	82
4.10.4. Rendezvények	82
4.11. Lehetőség szerint nemzetközi és hazai kapcsolatok	84
4.12. Projektoktatás – Erdei iskola.....	84
4.13. Projektnap – Egészségnap.....	85
4.14. Egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások	86
4.15. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	86
5. A Pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések	88
5.1. A pedagógiai program érvényességi ideje.....	88
5.2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata.....	88
5.3. A pedagógiai program módosítása	88
5.4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala.....	89
1. számú melléklet.....	90
2. számú melléklet.....	117
3. számú melléklet.....	169
4. számú melléklet.....	170
5. számú melléklet.....	171
6. számú melléklet.....	172

1. Az új pedagógiai Program bevezetésének ütemezése

A 2020/2021-es nevelési évben párhuzamosan két helyi tanterv szerint folyik a nevelő-oktató munka:

- az iskola pedagógiai programját és annak módosítását, a jóváhagyást követő tanévtől, felmenő rendszerben vezeti be az iskola az 1. és 5. évfolyamon
- az 1. és 5. évfolyamon az iskola nevelés oktatása a most felülvizsgált és módosított helyi tanterv szerint folyik;
- míg a többi évfolyamon a jelenleg is hatályos helyi tanterv szerint kell megszervezni a nevelő oktató munkát.

A 2020-as Nemzeti Alaptanterv az egyes évfolyamokon a következő módon kerül bevezetésre. A szürke színnel jelölt évek jelölik az új, a kék színnel jelölt évek pedig a felmenő rendszerben bevezetésre kerülő tanterveket.

TANÍTÁSI ÉV	ÉVFOLYAM							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
2020/2021	2020	2013	2013	2013	2020	2013	2013	2013
2021/2022	2020	2020	2013	2013	2020	2020	2013	2013
2022/2023	2020	2020	2020	2013	2020	2020	2020	2013
2023/2024	2020	2020	2020	2020	2020	2020	2020	2020

2. Bevezetés

Intézményünk Pedagógiai programjának elkészítésekor figyelembe vettük a hatályos jogszabályi és tartalmi elvárásokat azért, hogy az intézmény nevelési-oktatási folyamatai, céljai összhangban legyenek a tantervi szabályozó dokumentumokkal. Ezért az intézmény vezetése a nevelőtestület, a fenntartó, a diákönkormányzat valamint a szülői szervezet véleményének figyelembe vételével, folyamatosan felülvizsgálják a hatályos jogszabályoknak megfelelően:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet
- 51/2012 számú EMMI rendelet (a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről
- a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

Az új oktatáspolitikai koncepció a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. További feladatként határozza meg a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztését, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzését, a közjóra való törekvés megalapozását, a nemzeti és társadalmi összetartozás megerősítését.

Elvárják tehát az iskolától, hogy a gyerekekben társadalmilag hasznos képességet alakítson ki.

Iskolánknak alkalmazkodnia kell a folyamatos kihívásoknak, állandóan figyelni és értékelni kell az iskola legfontosabb partnereinek (szülők, tanulók, fenntartó) igényeit és elvárásait és nem utolsósorban folyamatos megújulásra törekszünk a hagyományaink megőrzése mellett.

2.1. Az iskola bemutatása

2015. szeptember 1-től iskolánk fenntartója a Német Önkormányzat Fertőrákos lett.

Fertőrákos a Fertő tó egyik meghatározó települése fontos szerepet játszott kulturális, idegenforgalmi, kereskedelmi szempontból. Iskolája 1537 óta van a településnek, a középkortól folyamatos az oktatás-nevelés a községben.

A XX. század elejétől modern, díszes zárdaépületben az iskola egyházi iskolaként működött, amely

a mai napig is az alsó tagozatos tanulóknak ad otthont. A felső tagozat épülete a 60-as években készült el, így két épületben folyik az oktatás. 1938-tól a szülők döntése alapján kétnyelvű iskolává vált. (német/magyar) 1-8. osztályig nemzetiségi német nyelvtanítás folyik. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a 2004/2005-ös tanévtől szülői hozzájárulással valamennyi tanulónk heti 5 órában német nemzetiségi nyelvet tanul, és ismerkedik heti 1 órában a német népiismerettel.

Az alsó tagozatosok a saját osztálytermeikben tanulhatnak. Itt található még a tornaterem, a táncterem valamint a községi és iskolai könyvtár is egyben. Zöldövezetes játszótérrel kibővített udvarral biztosítjuk a kicsik mozgásigényét. Iskolánk második épülete is zöldövezetes, játszótérrel határolt.

A felső tagozat épületében működik 1999-től az Alapfokú Művészeti iskolánk, mely 2007-ben nyerte el a „Kiváló Művészeti iskola” címet. A képzés képzőművészeti ágon – grafika, festés szakon – zajlik, 6 évfolyamon, átlagosan 40-50 fővel, képzőművészeti oktató irányításával. Számos megyei, országos, nemzetközi eredménnyel büszkélkedhetnek tanítványaink.

2019-től iskolánk néptánc tanszakkal egészült ki. Egy fő néptánc pedagógus (MA), tartja a foglalkozásokat. Felmenő rendszerben 12 évfolyamon (előképző 1-2, alapfok 1-6, továbbképző 7-10) történik e művészeti nevelés. Az iskola sajátosságaihoz és hagyományaihoz híven a magyart kiegészítve német nemzetiségi néptáncal, népi gyerekjátékokkal és folklórismerettel is megismerkednek a tanulók.

A 8 osztályos általános iskolánkban minden osztály saját osztályteremben tanulhat. Rajz, informatika szaktantermekkel rendelkezünk. 2014-ben informatika szaktanterem teljesen megújult, osztályonként digitális táblák segítik a digitális kompetenciák elsajátítását, mely ez által az oktatás módszertani megújuláshoz is vezet.

Iskolánk családias légkört és nagy odafigyelést biztosít tanulóink számára. Mindent megteszünk azért, hogy otthon érezhessék magukat.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését fő állású fejlesztő pedagógussal oldjuk meg, emellett integrált oktatásban részesülnek.

Hagyományaink szerteágazóak. Egy részük beivódott a község életébe, más részük az iskola falai közt szerveződnek, de ugyanúgy nyitottak az érdeklődők előtt, mint az előbbiek. Szívesen ismerkedünk, a mások által meghonosított hagyományokkal is.

Jól képzett, több éves tapasztalattal rendelkező, lendületes, folyamatosan megújulni kívánó pedagógusok alkotják a nevelő-oktató gárdát

2.2. Küldetésnyilatkozatok

2.2.1. Az iskola küldetésnyilatkozata

"A gyereknevelés és tanítás során az a legfontosabb, hogy egy gyerek mindig tudja, akkor is szeretik őt, ha nem tökéletes, és hogy ezen képes javítani. Ez olyan bizalom a felnőtt részéről, amit minden korú gyerek megérez. Hogy hisznek benne. Tévedhet és hibázhat. Nem kell tökéletesnek lennie. A világ sem az."

(Tari Annamária)

- Kölsönös elfogadáson alapuló, gyermekközpontú, szeretetteljes, családi légkör biztosítása, ahol a gyerekek személyiségfejlődését folyamatosan támogató és bizalmi módon figyelemmel lehet kísérni.
- Elősegíteni diákjainkban az önbecsülés, önelfogadás, önértékelés, önbizalom növekedését.
- Tehetséggondozás, felzárkóztatás, fejlesztés.

2.2.2. Pedagógusaink küldetésnyilatkozata

Nem az a mester, aki megtanít valamire, hanem aki megihleti a tanítványt, hogy legjobb tudását latba vetve fölfedezze azt, amit már eddig is tudott.

(Paulo Coelho)

- Pedagógusaink pozitív példaképe.
- Kölsönös megbecsülés és tisztelet.
- Humánus
- Az önmagunkkal és környezetünkkel szembeni igényesség.
- Kreativitás és a nyitottság.

2.3 Az iskola jövőképe

Iskolánkban olyan légkört kívánunk teremteni:

- ahol tanulóink és munkavállalóink otthon érezhetik magukat, ahová a gyerekek szívesen járnak, mert motiváló és szerető légkör veszi körül őket,
- ahol érték a tanulás és tudás
- a tanuló és az ember személyiségét tiszteletben tartjuk,
- a gyerekeket bevonjuk saját iskolai életük megszervezésébe, tanulói együttműködésen alapuló tanulást biztosítunk
- a tanulók egyéni képességeit az oktatás során figyelembe vesszük, differenciált munkavégzési eljárásokkal
- diákjaink előre megismerhetik a velük szemben támasztott követelményeket, így tudhatják, mit várunk el tőlük,
- nagy hangsúlyt fektetünk az aktív tanulásra, tanulóink komplex képességfejlesztésére,
- digitális technológiával segítjük a multidiszciplináris tanórák eredményességét és támogatjuk az oktatási módszereket
- minden gyermek számíthat a pedagógusok jóindulatú segítségére tanulmányi munkájában és életének egyéb problémáiban,
- az iskola életében szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk,
- ahol a természetes gyermeki kíváncsiságot megőrizve a tanulás motivációs alapja a sikerélmény,
- ahol a tantestület minden tagja fontosnak érzi magát, megtalálja azt a tevékenységet, amelyhez a legjobban ért és alkotói szabadsága kibontakozhat,
- rugalmasan képes alkalmazkodni a társadalmi elvárásokhoz, a tanulók, a szülők, fenntartó igényeihez.

3. Nevelési program

3.1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai

Pedagógiai munkánk alapvető feladata, hogy a gyermeki nyitottságra, fogékonyságra, érdeklődésre és aktivitásra építve a személyiségfejlődés szempontjából kiemelten fontos alábbi értékeket tanulóink elsajátítsák, ezek képviselője váljon bennük meggyőződéssé és határozza meg viselkedésüket, magatartásukat.

- Az élet tisztelete, védelme. A természeti környezet megóvása. Az állatok és növények védelme, szeretete. Fogékonyság az élő és az élettelen természet szépsége iránt. Nyitottság a fenntartható fejlődés iránt.
- Az ember testi és lelki egészsége. Az egészség megőrzésének fontossága. Az egészséges és kulturált életmód iránti igény. A testmozgás iránti igény. Az önellátás képességeinek kialakítása (tisztálkodás, öltözködés, étkezés, környezet rendben tartása). Az egészségvédelem (az egészségre káros szokások ismerete, elutasítása; a balesetek megelőzése).
- Az önismeret, a saját személyiség kibontakoztatásának igénye (önbecsülés, önbizalom). Felelősségvállalás saját sorsának alakításáért (önállóság, kitartás, szorgalom, kreativitás). Nyitottság az élményekre, a tevékenységekre, az esztétikum befogadására és létrehozására.
- Fogékonyság az emberi kapcsolatokra, a barátságra. Hűség, önzetlenség, megértés, tapintat, őszinteség, egymás elfogadása, udvariasság, figyelmesség.
- A család tisztelete, a szülők, nagyszülők megbecsülése, szeretete.
- Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségben. Udvariasság, figyelmesség, mások szokásainak és tulajdonának tiszteletben tartása. Fegyelem és önfegyelem. Közösségi érzés, áldozatvállalás. Törekvés az előítélet-mentességre, a konfliktusok kezelésére, készség a megegyezésre.
- A világ megismerésének igénye. Igény a folyamatos önművelésre, az értékelés és önértékelés, valamint az önálló tanulás képességeinek kialakítására.
- A szülőföld és Magyarország megismerése, szeretete, megóvása.
- A magyar és német nemzeti kultúra ápolása: a nemzeti múlt megismerése, megértése, emlékeinek, hagyományainak, jelképeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése. Egészséges nemzeti önbecsülés és hazaszeretet.
- A kisebbségben élő magyarságért érzett felelősség és közösségvállalás. A hazánkban élő egyéb nemzetiségek, nemzetek jogainak tisztelete, kultúrájuk, hagyományaik tiszteletben tartása.

- Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete. Az emberek egyenlőségének elismerése. Az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása. Érdeklődés a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény a közéletiségre, a közösségi tevékenységekre. Törekvés a demokrácia érvényesítésére.
- Művészeti nevelésünk alapvető feladata közé tartozik a tehetséggondozás.
  - Hagyományos formáit szem előtt tartva lehetőséget biztosítunk a tehetséges és önmagukban kedvet érző diákok számára, hogy rendszeresen részt vegyenek házi koncerteken, versenyeken.
  - Célunk, hogy a tanulók képességeinek kibontakozását többféle úton, minél több tevékenységgel segítsük.

Az iskolánkban folyó nevelő és oktató munka feladata, hogy a felsorolt értékek elsajátítását elősegítse. Ezt szolgálják a nevelési program, különböző fejezeteiben később meghatározásra kerülő tanórai és tanórán kívüli nevelési tevékenységek, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó folyamatos értékelés.

Iskolánk nevelési célja a tanulók személyiségének formálása, esélyeinek növelése, kibontakozásuk támogatása.

Kiemelt feladataink

- Minden tanulónk számára biztosítani kell az alapkészségek elsajátítását, melyek a társadalomba való beilleszkedéshez, a további ismeretszerzéshez és az önmegvalósításhoz szükségesek.
- A tanulók problémamegoldó gondolkodásának, az összefüggések felismerésének fejlesztése az osztályfőnöki órák, vezetői és közösséget érintő intézkedések, a tantárgyak tananyagának elsajátítása során. A tanulók igényének kialakítása az egyéni ismeretszerzésre.
- Az egyéni képességek kibontakozásának támogatása. A munkafolyamatok megszervezése során a tanulók egyéni képességeinek figyelembevétele, egyéni, hatékony tanulási módszerek kifejlesztése.
- Elő kell segíteni az egyéni életélmények szerzését, az egyéni képességek kibontakozását a programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben.
- Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése az adott életszakaszra kidolgozott tanterv szerint. Tartalomalapú nyelvoktatás.
- A diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzetek teremtése.

- A személyes meggyőződés és világnézet kialakítása, és érzelmi-szellemi megerősítésének elősegítése személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.
- Az iskolarendszerben meglévő szelektív hatások mérséklése, az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség biztosítása.
- Azon hátrányoknak a csökkentése, amelyek a tanulók szociokulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréseiből fakadnak.
- A lassúbb ütemben fejlődő, lemaradó tanulók beillesztése – lehetőség szerint – korosztályuknak megfelelő tanulócsoporthoz való integrációjuk révén.
- Szegregációmentes, együttnevelési környezet kialakítása (inkluzivitás).
- A feladatok megvalósítását szolgáló eszközök, módszerek:
- Újszerű tanulásszervezési eljárások bevezetésével a tanulók motiváltságának növelése.
- Önálló intézményi innovációk megvalósítása, folyamatossá tétele.
- Az infokommunikációs technológia alkalmazásának folyamatos fejlesztése (internet, e-tananyagok, digitális projektmunkák).
- Magas színvonalú és sokrétű ismeretközléssel és hatékony szakmai munkával a tanulók önálló problémamegoldó, gondolkodó képességének és kreativitásuknak a fejlesztése.

Alapelvünk:

- Minden gyermek érték. Elismerjük személyiségét, vállaljuk alakítását. Olyan demokratikus magatartásra készítjük fel tanulóinkat, amelyben az egyén és a köz érdekei egyaránt megfelelő szerephez jutnak.
- Kiemelt jelentőséggel bír programunkban a más népek, kultúrák iránti nyitottság, megértés. Más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére neveljük tanítványainkat. Mivel iskolánkban együtt él és dolgozik a német nemzetiségű, cigány nemzetiségű és magyar nemzetiségű diákok.
- Nevelő-oktató munkánk a közös nemzeti értékeket szolgálja, mert fontos szerepet szán a hagyományoknak, valamint a nemzeti azonosságtudat fejlesztésének – beleértve az ország nemzetiségeihez, etnikumaihoz tartozók azonosságtudatának ápolását, kibontakoztatását.
- Az emberiség előtt álló közös problémákra figyelve hangsúlyt kap munkánkban;
- Az egyén helye, szerepe a kisebb-nagyobb közösségekben, a társadalomban,
- Az egyén és az állam felelőssége,
- A Földet, az emberiséget, az egyes közösségeket fenyegető veszélyek csökkentésének igénye.
- Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségben. Udvariasság, figyelmesség, mások szokásainak és tulajdonának tiszteletben tartása. Fegyelem és önfegyelem. Közösségi érzés,

áldozatvállalás. Törekvés az előítélet-mentességre, a konfliktusok kezelésére, készség a megegyezésre.

- Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete. Érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény a közéletiségre, a közösségi tevékenységekre.
- Iskolánk céljai a tanulók sikeres nevelés-oktatása érdekében
- A tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak – lehetőség szerint – egyénre szabott fejlesztése.
- Az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása.
- Korszerű természettudományos és társadalomtudományos műveltségkép kialakítása, melyet tanulóink eszközként használhatnak a valóság viszonyrendszerének megértéséhez, és alkalmazhatnak különböző cselekvésformákban.
- Hazáját ismerő és szerető, a nemzeti hagyományokat és az iskolai tradíciókat őrző fiatalok nevelése.
- A tehetség kibontakozásának a segítése, a differenciálással történő fejlesztés és a hátránykompenzálás az iskolai élet minden területén.
- Tanulóink önismeretének fejlesztése, autonóm személyiségek kialakítása. Olyan személyiségek fejlesztése, akik kellő önismerettel rendelkeznek, akik önállóan döntenek képességeiket, lehetőségeiket ismerve. Így egy következő életszakaszban képesek az önmegvalósításra. Felkészítjük őket az esetleges kudarcok elviselésére is.
- Az anyanyelv helyes használata szóban és írásban, a kommunikációs képességek fejlesztése.
- Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges életmód legfontosabb szabályait, tisztában legyenek az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás egészséget befolyásoló hatásával, a testi-lelki higiéne fontosságával.
- Az öko-tudatos magatartásformák kialakítása a tanulóknak¹. (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, „kis” kert gondozása)
- A diákok morális és esztétikai szemléletének alakítása, az értékes alkotások iránti igény megalapozása.
- Az önálló, felelős állásfoglalás, cselekvés alapjait és az életkornak, fejlettségi foknak, saját személyiségjegyeknek megfelelő készségeit kimunkáló pedagógiai tevékenység.

---

¹ Iskolánk környezeti nevelési terve
1.sz. melléklet

3.1.1. A német nemzetiségi program

Fertőrákos község a második világhéget követő kitelepítésig németek lakta település volt. Ezt követően a faluközösség felbomlott, a német nyelv és kultúra szinte kizárólag csak az itthon maradt családok keretein belül élt tovább.

Intézményünk a hatvanas évektől kezdve kínál német nemzetiségi nyelvoktatást, melyet kezdetben kizárólag a német nemzetiségi családok vettek igénybe.

Az itt élő német kisebbség száma egyre csökkent, nyelvéllapota nem tette (nem teszi) már lehetővé az anyanyelven történő oktatásukat. Emellett – a nyelvtudás fontosságát felismerve – egyre több német ajkú szülő kért német nemzetiségi nyelvoktatást.

A 2004/2005-ös tanévtől kezdve szervezeti változtatást vezetünk be: iskolánk minden tanulója német nemzetiségi nyelvoktatásban részesül a nyelvoktató kisebbségi oktatás szervezeti keretein belül.

A nemzetiségi anyanyelv oktatása első évfolyamtól a német nyelv és irodalom (Deutsche Sprache und Literatur) keretében történik heti 5 órában. Heti 1 órában a német népismeret (Volkskunde) keretében tanulóink megismerkednek a nemzetiségi hagyományokkal, szokásokkal. Mindkét tantárgy oktatása német nyelven történik.

Fontosnak tartjuk tanulóinkban a nemzetiségi identitás kialakítását a német nyelv közvetítésével, ami az iskolai élet különböző szinterein tükröződik vissza. Az érkezőt német nyelvű üdvözlő felirat köszönti, tantermeink és egyéb helyeink német nyelvű táblákkal vannak ellátva. Kialakításra került egy irodalmi fal a magyarországi német irodalmárok számára, valamint egy német hagyományörző sarok is.

A német népismeret tantárgy (Volkskunde) sajátos és egyben központi helyet foglal el a nemzetiségi nevelésben.

Tanítását nagy részben élménypedagógiai alapokra helyeztük. Tanulóink a helyi hagyományokat, viseleteket, mesterségeket és kézművesszerszámokat, valamint használati tárgyakat a helyi tájházban tekinthetik meg, ill. próbálhatják ki.

Elsődleges célja a meglévő identitás megőrzése és a hiányzó kialakítása. Törekszünk arra, hogy a tanulók megismerjék a német nemzetiség gyökereit és hagyományait.

Alapvető feladatok

- Járuljon hozzá az elődök sorsának megismerésével, a kisebbség eltérő kultúrájának, szokásainak, hagyományainak megismertetésével, az identitástudat kialakításához és erősítéséhez,
- A tanulók legyenek büszkéek arra, hogy ehhez a népcsoporthoz tartoznak, de tiszteljék a

magyar nép és az országban élő más kisebbségek kultúráját.

- Az interkulturális tanulás segítségével rávilágítunk a nyelvi és kulturális sokszínűség előnyeire és a saját, valamint más kultúrák megbecsülésére nevelünk.

Ünnepségeinken a német nyelvi előadás természetesen magától értetődően jelenik meg.

Alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei:

A német nyelv tanításához minden tanulónak tankönyve van. A könyvek kiválasztásának legfontosabb elve, hogy a könyv a tanuló életkorának és nyelvi szintjének megfelelő legyen. Az írásbeli és szóbeli kommunikáció elsajátításához tartalmazzon eredeti és autentikus szövegeket. Kezelje komplexen a nyelvtant és az irodalmat. Adjon lehetőséget különböző feladatokon keresztül a nyelvi jelenségek és fordulatok begyakorlására. Legyen színes, figyelemfelkeltő és motiváló, és feltétlenül legyen hozzá hanganyag. A szóbeli bevezetőszakaszhoz képeskönyvet használunk, amely a tanuló közvetlen környezetéhez tartozó képanyagot tartalmazza.

Figyelembe kell venni, hogy kevésbé építhetünk a tanulók otthonról hozott nyelvi ismereteire, ezért gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra kell törekedni, illetve a helyi szokások ápolására.

Elsődleges feladat, a személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése.

Az irodalmi alkotások és közismereti témák együttesen fejlesztik az emlékezetet és az élmények feldolgozásának képességét.

Általános célok

A kisebbségi nevelő és oktatómunka sajátos céljai a kisebbségi önazonosság megőrzését és erősítését szolgálják.

Ennek érdekében törekszünk:

- Az anyanyelvi kultúra, a történelmi hagyományok, a hon és népismeret oktatására,
- A tanulási folyamat során a tanuló nyerjen olyan alaptudást a német nyelv tekintetében, mely a továbbtanulását biztosítja, és őt a német nyelv használatára alkalmassá teszi.
- Alakuljon ki a tanulóban reális kép a Magyarországon élő német kisebbség mai és múltbéli életéről, kultúrájáról, valamint a német nyelvű országok népeiről.
- A német nemzetiségi nyelvoktatás tartalmazzon interkulturális témákat is, melyek európai gondolkodásra nevelnek.

Alapvető feladatok

- Az első osztályban a beszédértést és a beszéd alapvető jártasságainak kialakítását végezzük.
- Törekszünk a nyelvet vizuális-akusztikus és mozgásélménnyel összekötni. Az ismereteket sok ismétléssel rögzítjük.

- Második osztályban a beszédértés és a beszéd jártasságainak, készségeinek továbbfejlesztését végezzük. Megkezdődik a német olvasás-írás tanítása.
- Harmadik és negyedik osztályban fő feladat a beszéd-készség fejlesztése, a folyamatos olvasás, írás fejlesztése. A nyelvtani tartalmak közvetítése nyelvi szituációkból és cselekményekből történik.
- 5-8. osztályokban tegyenek szert a szükséges nyelvi ismeretekre, melyek a beszéd és az írásbeli kommunikáció alkalmazásához szükségesek.

Német nemzetiségű vonatkozású programjaink

- Német nyelvű Márton- napi műsor, lampionos felvonulás (november 11) (lásd a munkatervben)
- Német nyelvű betlehemi játék (december) (lásd a munkatervben)
- A magyarországi német irodalmárok napja/ Projektnap 1.(lásd a munkatervben)
- Német hagyományőrző nap/ Projektnap 2.(lásd a munkatervben)
- Iskolánk néptánc csoportjának bemutatója a falunapon.
- Német nyelvű szavaló verseny. (Az itt kiválasztott tanulók részt vesznek a megyei német nyelvű vers- és prózamondó versenyen, valamint a német nemzetiségi vers- és prózamondó versenyen).
- Népismereti vetélkedő. (Az itt kiválasztott csoportok részt vesznek a Fertődön megrendezésre kerülő Német Nemzetiségi Projektnapon).
- Kiállítás tanulóink német népismereti munkáiból

Kulturális programjainkat támogatják:

- Német Nemzetiségi Dal- és Kultúregyesület Fertőrákos
- Tájház Fertőrákos
- Évente rendezünk partneriskolánkkal közösen kétnyelvű tematikus napot Magyarországon és Ausztriában (Volksschule Winzendorf- Muthmannsdorf)

Intézményünk szoros kapcsolatban áll a helyi és a soproni Német Nemzetiségi Önkormányzattal.

Az iskola vezetősége ösztönzi pedagógusait és támogatja német nyelvű, ill. német nemzetiségi vonatkozású képzését és továbbképzését.

Nemzetiségi tantárgyaink német nyelvű elnevezései

- Német nyelv és irodalom -Deutsche Sprache und Literatur
  - rövidítve - Deutsch
- Német népismeret – Deutsche Volkskunde
  - rövidítve - Volkskunde

Das Nationalitätenprogramm der Schule

Kroisbach war bis zur Aussiedlung der deutschen Bevölkerung nach dem II. Weltkrieg (1946) ein deutschsprachiges Dorf. Danach lebten die deutsche Sprache und Kultur nur mehr unter den hier gebliebenen einigen Familien weiter. So haben die Nationalitätenschulen (aller Art) eine unabkömmliche Rolle bei der Vermittlung der Sprache, Kultur und Identität. Die pädagogische Arbeit kann nicht oder kaum auf die im Elternhaus erworbene Sprachkenntnisse basiert werden und das muss in den zu entwickelnden Kompetenzen und in den Lerninhalten in Erscheinung treten. Das Ziel ist der Aufbau der „verlorenen“ Muttersprache, wobei die zentrale Aufgabe die Entwicklung der Sprachkompetenzen ist um die Schüler die schriftlichen und mündlichen Kommunikationselemente in realen Kommunikationssituationen anwenden können.

Unsere Schule bietet seit den 1960- er Jahren ihren Schülern deutschen Nationalitäten – Sprachunterricht an, die damals jedoch nur die ungarndeutschen Familien in Anspruch nahmen. Nach der Wende wurden die Grenzen eröffnet, hatten die Fremdsprachen - besonders das Deutsche in unserer Region - eine wichtige Rolle, so forderten immer mehr Eltern der ungarndeutschen Bevölkerung im Dorf wieder den Nationalitäten- Sprachunterricht in der Grundschule an. Da die deutsche Sprache und Kultur in den ungarndeutschen Familien zu den nächsten Generationen nicht überliefert wurde, kann heute der muttersprachliche Unterricht nicht verwirklicht werden, diese Aufgabe soll die Schule übernehmen. Nach einer Veränderung in der Schulorganisation läuft in unserer Schule seit dem Schuljahr 2004 / 2005 wieder deutsche Nationalitäten – Sprachunterricht mit sprachunterrichtendem Typ.

Der Unterricht der Minderheitensprache erfolgt im Fach *Deutsche Sprache und Literatur* von der ersten Klasse, in 5 Stunden pro Woche. Außerdem können unsere Schüler einmal in der Woche, im Rahmen der *Deutschen Volkskunde* die ungarndeutsche Geschichte, Kultur und Traditionen kennenlernen. Beide erwähnten Fächer werden auf Deutsch unterrichtet. Wir halten es sehr wichtig, dass die Nationalitäten Identität durch die deutsche Sprache in allen Bereichen der Schule widerspiegelt wird, daher sind alle Räume deutschsprachig beschriftet, eine ungarndeutsche „Literaturwand“ bzw. eine „Volkskunde- Ecke“ gestaltet.

Die *Deutsche Volkskunde* spielt eine zentrale Rolle in der deutschen Nationalitäten- Erziehung, wobei die Nationalitäten Identitätsentwicklung bzw. Bewahrung bei unseren Schülern die grundsätzlichen Aufgaben sind. Im Rahmen des Faches lernen die Kinder die Wurzeln, Geschichte und Traditionen der deutschen Nationalität kennen.

Grundlagen

- Der Lehrstoff soll mit dem Erkennen des Schicksals der Vorfahren, ihrer Kultur, Bräuche und Traditionen zur Verstärkung des Identitätsbewusstseins beitragen.
- Die Schüler sollen auf ihre Zugehörigkeit zu der deutschen Nationalität stolz sein, dennoch sollen sie die anderen Minderheiten und Nationalitäten anerkennen und respektieren.
- Durch die interkulturelle Erziehung wird der Vorteil der sprachlichen und kulturellen Vielfalt hervorgehoben
- Unsere Schüler werden zum Schätzen anderer Kulturen erzogen.
- Der Volkskunde- Unterricht wird auf die Grundlagen der Erlebnispädagogik basiert. Die Schüler können die örtlichen Traditionen, die Trachten, Gewandt, die Handwerke, Werkzeuge und die Gebrauchsgegenstände im örtlichen Heimatmuseum besichtigen und ausprobieren.

Die beiden erwähnten Fächer werden auf Deutsch unterrichtet. Sowohl in den unteren Schulstufen (1. – 4. Kl.) wie auch in der Oberstufe (5. – 8. Kl.) werden in den Schulveranstaltungen auch deutschsprachige Aufführungen vorgetragen.

Unsere Programme mit Nationalitäten Schwerpunkt

- Sankt- Martins- Tag/ Laternenfest (11. November). (siehe im Arbeitsplan)
- Krippenspiel (Dezember). (siehe im Arbeitsplan)
- Ungarndeutscher Literaturtag / Projekttag 1. (siehe im Arbeitsplan)
- Ungarndeutscher Traditionstag / Projekttag 2. (siehe im Arbeitsplan)
- Volkstanzaufführung unserer Schüler beim Kirtag im Dorf.
- Deutschsprachige Rezitationswettbewerb in der Schule. (Die hier ausgewählten Schüler nehmen am Deutschsprachigen Rezitationswettbewerb bzw. an dem Ungarndeutschen Rezitationswettbewerb teil).
- Landeskunde Wettbewerb in der Schule. (Die hier ausgewählten Gruppen dürfen am Ungarndeutschen Nationalitäten- Projekttag in Fertőd teilnehmen).
- Ausstellung aus den von unseren Schülern gefertigten Deutsche Volkskunden- Arbeiten.

Unsere kulturellen Beziehungen

- Deutscher Gesang- und Kulturverein, Kroisbach.
- Heimatmuseum Kroisbach.
- Volkstanzgruppe Kroisbach

Außerdem stehen wir natürlich mit der Deutsche Selbstverwaltung, Kroisbach in enger Beziehung.

Unsere Partnerschule

Volksschule Winzendorf- Muthmannsdorf

Gemeinsam mit den Schülern unserer Partnerschule organisieren wir jährlich einen zweisprachigen thematischen Tag in Ungarn und in Österreich.

Prinzip der Auswahl und des Einsatzes der Lehrwerke, Lehrbehelfe und Lehrmittel

Zum Erlernen der deutschen Sprache besitzt jeder Schüler/ jede Schülerin eigene Schulbücher, die ihrem Alter und Sprachniveau entsprechen. Die Lehrwerke sollen authentische Texte enthalten, um die schriftliche und mündliche Kommunikation anständig erlernen zu können. Sie sollen außerdem die Grammatik und die Literatur komplex behandeln. Das Lehrwerk soll durch vielfältige, abwechslungsreiche Übungen, Aufgaben und Tonmaterial die Schüler motivieren und Möglichkeit bieten die Sprache, die Grammatik und die Redemittel zu üben. Zur Einführungsphase werden Bilderbücher mit Bildmaterial des unmittelbaren Umfeldes der Schüler verwendet.

Allgemeine Ziele

Die besonderen Ziele des Minderheitenunterrichts sind die Entwicklung der Nationalitäten Identität und die Traditionspflege, wodurch unsere Schüler auf ihre Herkunft stolz sein sollen.

Daher halten wir bei der Unterrichtsarbeit die folgenden Grundsätze für wichtig:

- Übermittlung der muttersprachlichen Kultur und Tradition im Rahmen des Schulfaches *Deutsche Volkskunde*.
- Unsere Schüler sollen anwendbare Sprachkenntnisse - in verschiedenen Niveau – erwerben um sich diese Fähigkeiten und Fertigkeiten als Vorteil zunutze gemacht in höheren Schulen erfolgreich weiterlernen zu können und in verschiedenen Bereichen im Leben zurechtzukommen.
- Es soll bei den Schülern ein reales Bild über die ungarndeutsche Geschichte, Kultur und Traditionen bzw. über die D- A- CH Länder entwickelt werden.
- Die Deutsche Nationalitäten- Sprachunterricht soll im Rahmen des Interkulturellen Ansatzes interkulturelle Themen enthalten, die zu dem europäischen Denken beitragen.

Grundlegende Aufgaben

In den ersten Schuljahren ist die primäre Aufgabe ein entspanntes, lernförderliches und unterstützendes Unterrichtsklima zu bilden, wo die Schüler die deutsche Sprache durch verschiedene interessante, spielerische, motivierende Kommunikationsübungen mithilfe der erlebnispädagogischen Elementen kennenlernen/ lernen können. In den ersten vier Klassen ist das Ziel die Entwicklung der deutschsprachigen Kommunikationsfähigkeiten und Fertigkeiten und die Förderung der Sprachkompetenz, wobei die Sprachentwicklung und Sprachförderung nicht nur Ziel, sondern auch Mittel zur harmonischen Entwicklung der Persönlichkeit und der kognitiven und emotionalen Entwicklung der Kinder.

- In der ersten Klasse wird die Fähigkeit und Fertigkeit des Sprachverstehens entwickelt. Der Sprachunterricht wird mit visuellen, akustischen und Bewegungserlebnissen verknüpft. Die Kenntnisse werden mit regelmäßiger Wiederholung befestigt.
- In der zweiten Klasse werden die Fähigkeit und Fertigkeit des Sprachverstehens weiterentwickelt und beginnt das Lernen vom Lesen und Schreiben in Deutsch. Das Lesen und Schreiben sind Schlüssel zu dem selbstständigen Lernen, ohne diese Fertigkeiten wäre das Vorankommen beim Lernen unvorstellbar, daher legen wir besonders viel Wert auf diese Unterrichtsbereiche.
- In der dritten und vierten Klasse ist die wichtigste Aufgabe die Entwicklung der Sprechfertigkeit, wobei die Entwicklung des Lese-, Schreib-, und Sprechfertigkeit durchgehend läuft. Die Grammatikvermittlung erfolgt in erster Linie aus Sprach- und Handlungssituationen.
- In den oberen Stufen - in den fünften, sechsten, siebten und achten Klasse - sollen die erworbenen sprachlichen und literarischen Kenntnisse und Wortschatz erweitert und vertieft, die Lese-, Schreib-, und Sprechfertigkeit weiter gefördert werden. Die Entwicklung der Schlüsselkompetenzen ist weiterhin wichtig, wobei die Schüler neue Lernstrategien kennenlernen, um die Effektivität des lebenslangen Lernens zu hintermauern.

3.1.2. Hon és népismeret

A német népismeret mellett, nagy gondot fordítunk arra, hogy tanulóink megismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, nemzeti kultúránk nagy múltú értékeit, a kiemelkedő magyar államférfiak, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők tevékenységét. Alapozzák meg nemzettudatukat, mélyítsék el nemzeti önismeretüket, hazaszeretetüket. Érezzék ösztönözve magukat a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, ápolására.

Célja

- sokoldalú, differenciált és reális műltszemlélet alakuljon ki (azaz ismerjék az adott táj-, egység, régió, település /város, városrész, -negyed, kerület, falu/ valóságos, történelmi, kulturális és egyéb értékeit, a helyi jelentőségű, kiemelkedő tevékenységet folytató személyiségek életútját)
- sokoldalú, differenciált és reális magyarságkép fejlődjön (azaz reális, a valódi értékeket és teljesítményeket

Iskolánkban a hon és népismeret tanítása felső tagozatban, magyar nyelv, magyar irodalom, történelem és osztályfőnöki órákba integrálva valósul meg.

3.1.3. A művészetoktatás

3.1.3.1. Pedagógiai programjai

Iskolánk a művészeti ismeretek átadását, a harmonikus, érzelmileg gazdag, kreatív személyiség kialakítását, a kultúra iránti nyitott magatartást, az esztétikai érzékenység megteremtését tekinti az intézmény legfontosabb céljának.

Pedagógiai alapelveink, hogy a minőség-központúságot és a tehetséggondozást állandóan szem előtt tartva, tevékenységünk szolgáltató intézmény jellegét megőrizzük. A ránk bízott gyerekek emberi értékeit, lelki egészségét, értelmi és érzelmi intelligenciáját, magatartási szokásait, alkotásvágyát, alkotó képességét sikerélményt biztosító szeretetteljes, mindenkire személy szerint odafigyelő, segítő, esélyegyenlőségre lehetőséget adó légkör megteremtésével biztosítjuk. Kiemelt figyelmet fordítunk a tehetség-igéretnek individuális fejlesztésére, a gyermekek művészi kifejező képességeinek kibontakoztatására, a vele született kíváncsiság, az eredetiség megőrzésére. Olyan eszközrendszert kívánunk a kezükbe adni, mely a jelen és jövő problémáinak megoldásához nyújt lehetőséget, illetve elősegíti a pozitív életszemlélet kialakulását.

3.1.3.2. Az alapfokú táncművészeti oktatás célrendszere és funkciói

A táncművészeti oktatás célja, hogy felkészítse és irányítsa a tehetséges tanulókat a táncművészeti pályára, illetve az amatőr táncéletbe való bekapcsolódásra, hogy a múlt és a jelen hagyományainak és táncművészeti értékeinek megismertetésével és megszerettetésével lehetőséget teremtsen a tanulók számára életkoruknak megfelelő táncművészeti kultúra és műveltség megszerzésére. A táncművészeti nevelés-oktatás feladata az, hogy lehetőséget nyújt a tanulók mozgásműveltségének és mozgáskultúrájának sokirányú fejlesztésére, fizikai állóképességének, ügyességének, cselekvő biztonságának, ritmusérzékének, hallásának, térés formaérzékének fejlesztésére, gazdagítására. Egészséges életmódra, magabiztosságra, határozottságra, érzelmi nyitottságra nevel. Hozzájárul, hogy a tanulók személyisége nyitottá váljon a közösségi alkotó tevékenység és a művészetek iránt. Kibontakoztatja a tanulók kreativitását, improvizációs képességét, készségét. Figyelembe veszi az életkorra jellemző fizikai és szellemi sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, tapasztalataira, folyamatos technikai fejlődésére építve gyarapítja ismereteiket, fejleszti képességeiket és alakítja készségeiket. Az előképző, alapfokú és továbbképző évfolyamokon képességeiktől és a szorgalmuktól függően fejleszthetik tánctechnikai, előadói műveltségüket, és különféle szakirányú területeken szerezhetnek jártasságot.

A néptánc közérthetősége révén felbecsülhetetlen mértékű segítséget jelent a kultúrák közti kapcsolatteremtésben és az egészséges emberi kapcsolatok kialakításában. Oktatása elősegíti

néphagyományunk megismerését, tovább éltetését és kulturális örökségünk megbecsülését. A német nemzetiségi és magyar táncgyomány sokszínűsége tükröződik vissza az alapfokú művészetoktatás tantervében.

A néptánc oktatás célrendszerében középpontba került a tanulók technikai felkészültségének megalapozása, amely során alkalmassá válnak a különböző táncok szabad és kötött formákban történő megjelenítésére. Előtérbe kerül a német nemzetiségi és helyi vonatkozású táncanyag, táncgyomány tanításának elsődlegessége.

A spirális elrendezés elősegíti, hogy a különböző képességű tanulók a képzési szintek végére azonos módon rendelkezzenek az elvárt ismeretekkel, képességekkel, kompetenciákkal, megteremti az összevont osztályokban történő oktatás kereteit, lehetőségét. A néptánc oktatása során a kulturális értékek közvetítése nem elsősorban a képességek függvénye, hanem a képességek fejlesztésének lehetséges színtere. Lehetővé teszi mindenki számára – beleértve a kisebbségeket, valamint a hátrányos helyzetű gyermekeket is – az önkifejezés és azonosulás esztétikai útjának elérését, segítve ezzel a személyes kreativitás kibontakozását és az egyéniség fejlődését.

3.1.3.3. A képző- és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói

A képző- és iparművészeti oktatás célja, hogy a vizuális kultúra ágait, a műfaj sajátosságait, a művészi kommunikáció megjelenítési módjait ismertesse meg a tanulókkal, miközben célja az is, hogy a múlt értékeit megszerettesse és továbbéltesse, segítsen a hagyománytisztelet megteremtésében és a tanulók életkorának megfelelő vizuális műveltség kialakításában. Az alapfokú képző- és iparművészeti oktatás feladata, hogy a követelmények és tantervi programban megfogalmazott tananyag elsajátítása által lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység - nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság - alakítása mellett a látás kiművelésére és tudatosítására, bővítve a képi műveltséget, a képi emlékezetet és képzeletet. A tervező, konstruáló, anyagformáló, eszközhasználó, tárgykészítő és környezetalakító tevékenységek gyakorlata nemcsak a kezűgyességet, technikai érzékenységet fejleszti, hanem kialakítja a képességet a gondolatok, érzések, elképzelések, tapasztalatok vizuális eszközökkel való megjelenítésének gyakorlatára. A program keretében folyó vizuális nevelés alkalmat ad a képző- és iparművészeti tevékenységek iránt érdeklődő és vonzódnó tanulók képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző művészeti szakterületeken való jártasságok megszerzését és gyakorlását. A képzés széles körben segíti a vizuális kultúra iránt fogékony tanulók fejlődését. Figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, vizuális tapasztalataira építve gyarapítja ismereteiket, fejleszti képességeiket és alakítja készségeiket.

3.1.4. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

Nevelési céljaink megvalósítása érdekében:

- Minden tanár legyen tudatában annak, hogy elsősorban saját élete példájával nevel.
- Az iskolai élet egészére figyelve segítse a közösség tagjainak emberi kibontakozását.
- Személyi ügyekben a szeretetről és diszkrécióról se feledkezzen meg.
- Rendszeres önképzéssel és továbbképzéseken való részvétellel fejlessze szakmai és pedagógiai műveltségét.
- Tartson rendszeres kapcsolatot diákjai osztályfőnökével, nevelőtanáraival, szüleivel, többi tanárával.
- Tantárgyanként, osztályonként, illetve csoportonként megtervezett egész tanévi munkáját, a megvalósulás dokumentálását, a reflexiók beépítését a munkája minőségének emelése és mind tudatosabbá tétele érdekében időben elvégzi.
- Szakmailag és módszertanilag alaposan felkészül. Munkáját pontosság jellemzi.
- Saját órájáról indokolt esetben az intézményvezetővel folytatott megbeszélés után tanulót elengedhet.
- Szakmai munkaközösségével egyetértésben megszervezi a tehetséggondozás és felzárkóztatás teendőit.
- Ismeri és alkalmazza az iskola nevelési dokumentumaiban megfogalmazott elveket az ellenőrzés-értékelés feladataiban. Ezek szerint cselekszik.
- Részt vesz a nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken. Az intézmény működési rendjében felmerülő elfoglaltságokba bekapcsolódik.
- A munkatervben előírt tanulmányi kirándulásokon, iskolai rendezvényeken részt vesz.
- A tantervekben, szertárban, tornateremben rendet biztosít, a leltározásban részt vesz.
- Az egységes iskolai követelményrendszert minden pedagógus köteles betartani. A szaktanárok minden tanév első tantárgyi óráján ismertetik a tanulókkal (és az első szülői értekezleten, illetve a fogadóórákon a szülőkkel) a tantárgy követelmény és értékelési rendszerét, a pótlási és javítási lehetőségeket.
- A pedagógus a tanuló értékeléséről az e-naplón keresztül rendszeresen értesíti a szülőket. Az e-napló bejegyzéseit az osztályfőnök rendszeresen ellenőrzi és a pótlásokat koordinálja

3.1.5. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

Az azonos évfolyamra járó, azon belül közös tanulócsoportot alkotó tanulók egy osztályközösséget alkotnak. Az osztályközösségek diákjai a tanórák - foglalkozások - túlnyomó többségét az órarend szerint közösen látogatják.

Az osztályfőnököt intézményvezető bízza meg. A megbízás előtt kikéri az érintett vezetők véleményét. Az osztályfőnök jogosult az egy osztályban tanító pedagógusok értekezletének összehívására.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre:

A pedagógia elvei és gyakorlata szerint neveli tanítványait. Célzatosan összehangolja osztályukban a nevelési tényezőket, mindent megtesz azért, hogy osztálya jó közösségé váljon, amelyben minden tanuló otthon van. Tanítványai családi háttérének és személyiségének alapos megismerésére törekedve, az intézmény nevelési céljainak megfelelően, azokkal mélyen azonosulva, formálja személyiségüket, segíti önismeretük, hivatástudatuk fejlődését.

Igyekszik folyamatos jelenlétével is kifejezni az osztályával való törődését (szünetekben, kirándulásokon, iskolai rendezvényeken való részvételével).

Az osztályfőnök

- alaposan ismeri tanítványait,
- az intézmény pedagógiai elvei szerint neveli osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés tényezőit figyelembe veszi,
- koordinálja és segíti az osztályban tanító pedagógusok munkáját
- aktív pedagógiai kapcsolatot tart fenn az osztály szülői munkaközösségével, a tanítványaival foglalkozó nevelő tanárokkal és a tanulók életét, tanulmányait segítő személyekkel (pszichológus, logopédus, gyógy testnevelő, gyermekvédelmi feladatokkal megbízott pedagógus),
- figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét, különös gondot fordít a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók segítésére,
- minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti,
- szülői értekezletet tart, szükség esetén családot látogat, rendszeresen informálja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről,
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat,
- osztálya tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében,
- az érdekeltekkel egyetértésben javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, segélyezésére, és büntetésére,
- részt vesz az munkaközösség munkájában, javaslataival és észrevételeivel a kijelölt feladatok elvégzésével elősegíti a közösség tevékenységének eredményességét.

3.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét széles körűen fejlessze. Célkitűzéseink alapján az alábbi konkrét pedagógiai feladatok köré csoportosítjuk a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos teendőinket. Az értelmi nevelés területén nagy hangsúlyt fektetünk a kulcskompetenciák fejlesztésére.

Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül - oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek -, az egyén szükségleteinek megfelelően.

Matematikai gondolkodási kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. E kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést az alkalmazásra.

Természettudományos és technikai kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását tekintjük műszaki kompetenciának. E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát, az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

Robotika és ECDL szakkörökkel adunk lehetőséget tanulóinknak a kompetencia terület még jobb megerősítéséért.

Tanulás kompetenciái

Minden műveltségi területen az önálló, hatékony tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást. Ez egyrészt új ismeretek megszerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíteti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt.

Aktív tanulás

Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy tanulóink részesei legyenek a tanulási-tanítási folyamatnak, aktív formában. Ennek köszönhetően a tanulók magasabb rendű gondolkodási műveleteket végeznek, a tanulás érdekessé, izgalmassá, élményalapúvá válik, s ezzel szoros összefüggésben a tanulási motivációjuk is nő.

Személyes és társas kapcsolati kompetencia

A személyes, értékorientációs, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá, ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva aktívan vegyen részt a közügyekben.

Munkavállalói, vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben – így a munkahelyén is – abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálgató lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt

vége. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Kreativitás, önkifejezés, kulturális tudatosság

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését, amely minden műveltségterületen jelentkezik. Olyan képességek tartoznak ide, mint művészi önkifejezés, műalkotások és előadások elemzése, saját nézőpont összevetése mások véleményével, a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.

A művészetoktatás személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatai

„A személyiségfejlesztés az önfejlődés elősegítése, a belső lehetőségeket kicsaló és azokat társas kapcsolatokban kipróbáló öntapasztalás folyamata, melynek során arra építünk, ami a személyiségünkben lehetőségként adott. Olyan élményekkel szolgáljuk e fejlesztőmunkát leginkább, amelyekben a gyermek önmaga rájöhét arra, hogy mire képes.” /Bagdy Emőke/

A gyermekeknek a foglalkozásokon a megszokott pedagógiai helyzettől eltérő, szabad, felszabadult, a spontaneitást, a kreativitást támogató, elfogadó légkörre van szükségük a művészi kibontakozáshoz. Meg kell tanítanunk őket az elfogulatlan, nyitott, „rácsodálkozó” attitűdre, valódi gyermeki vonások megnyilvánulására.

A magyar (és nemzetiségi) néptánc és népi kultúra iránti érdeklődést ki kell alakítanunk már kisgyermek korban. A táncokon keresztül tanulóink megismerik hagyományainkat, a magyar nép táncait, a táncok lépésanyagát, énekeit, jellegzetességeit, stílusát.

„Népet csak egészében lehet megismerni, a nép dalát is csak az érti meg igazán, aki ismeri szokásait, ruházatát, ételét...” (Kodály Zoltán)

Kiemelt kompetenciák a néptánc területén

- Szakmai kompetenciák
  - A táncos képességek – készségek – jártasságok kialakítása és fejlesztése
  - A hagyományos népi játékmód ismerete
  - Korszerű szemléletmód kialakítása a népi kultúra–népélet összefüggő rendszerének értelmezéséhez
  - A tánc általánosan jellemző vonásainak ismerete és gyakorlati alkalmazása ∞ A zenéhez igazodó, alkalmazkodó táncos mozgás kialakítása
  - Az improvizáció és a táncszerkesztés törvényszerűségeinek, szabályainak az életkori sajátosságoknak megfelelő ismerete és tudatos alkalmazása

- A térforma, stílusérzék és mozgásmemória fejlesztése, az alakzatok, formák gyakorlati alkalmazása
- A táncokhoz kapcsolódó énekek, zenei kísérek, jellemző viseletek, szokások és a társasági táncélet alkalmainak megismerése
- A színpad általános törvényszerűségeinek megismertetése
- Előadói táncos magatartás kialakítása az életkori sajátosságoknak megfelelően
- A színpadi táncművészet legfontosabb ágazatainak, korszakainak és művészeti alkotásainak megismerése
- Személyes kompetenciák
  - Az esztétikai érzék fejlesztése
  - A rendszeres és következetes kitartó munkára nevelés
  - Nyitottságra, valamint a múlt és a jelen értékeinek befogadására nevelés
  - Folyamatos ismeretbővítésen keresztül a szintetikus látásmódra való nevelés
  - A vizuális memória és a képzelőerő fejlesztése
  - A kreativitás és a testi–lelki állóképesség fejlesztése
  - A kommunikáció verbális és nonverbális módjainak alkalmazása
- Társas kompetenciák
  - A közösségi alkotás öröme, a közösségi kultúra értékei iránti fogékonyság kialakítása
  - A másság elfogadásának képessége
  - Az önálló döntéshozatal képessége
  - Kezdeményezőkézség, egyéni feladat– és szerepvállalás
  - A kapcsolatteremtő képesség fejlesztése
  - A szabálytudat kialakítása
  - A csoportnorma kialakítása
  - A segítő életmódra nevelés s a szociális érzékenység fejlesztése
  - A közösségi szemlélet kialakítása
  - A környezet megóvásának fontossága
  - Az egészséges életmód igénye
- Módszerkompetenciák
  - Az ismeretbefogadás képességének fejlesztése
  - Az intelligens tudás megszerzésére irányuló igény kialakítása
  - Az összefüggések megértésére, a következtetések levonására irányuló fejlesztések
  - Az ismeretek alkalmazásának, újrafogalmazásának képessége
  - A kreatív alkotói folyamatokban való részvétel igényének kialakítása
  - A hatékony önálló tanulásra nevelés

- Az alkalmazott tudás kialakítása, a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazása más környezetben is
- A tehetség azonosítása, tehetséggondozás, mentorálás, nyomon követés

További releváns kompetenciaterületek

A fent felsorolt kulcskompetenciákon felül a következő nevelési területek fejlesztése áll pedagógiai munkánk középpontjában:

- Egészséges életmódra nevelés, testi, lelki egészség, mely a tanórai és az egyéb foglalkozások során az egészségnevelési és környezeti nevelési programmal (benne a komplex intézményi mozgásprogrammal) koherensen jelenik meg a gyakorlatban a fizikailag aktív, egészségtudatos életvezetésre, a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztésre és a tehetséggondozásra épül, továbbá az egészségmegőrzést is szervesen magában foglalja.
- Környezettudatos magatartás, mely a fenntarthatóság szempontjaira koncentrál.
- Társkapcsolatokkal kapcsolatos ismeretek elsajátíttatása (szociális kompetencia).
- Tanulásirányítás – önálló tanulás képessége.
- Aktív állampolgárságra nevelés (konfliktuskezelés, együttműködés képessége), amelynek szerves része az egészséges nemzeti öntudatra szocializálás.
- Értékkorientációk, beállítódások kialakítása (felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedésformák), elsősorban az etikai alapú megközelítésmód paradigmája.
- Nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés, mely nem irányulhat még latens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok diszkriminációjára.

3.3. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok, egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

A teljes körű egészségfejlesztési program az iskola közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, amelynek célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása, olyan problémakezelési módszer, amely az iskola közösségének aktív részvételére épít.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi négy egészségfejlesztési alapeladat rendszeres végzését jelenti a nevelési-oktatási intézmény partneri kapcsolati hálójában szereplők ésszerű bevonásával:

- egészséges táplálkozás megvalósítása (lehetőleg a helyi termelés helyi fogyasztás összekapcsolásával);
- mindennapi testnevelés/testedzés minden tanulónak (ennek részeként sok más szakmai elvárás közt tartásjavító torna, relaxáció és tánc is);
- a tanulók érett személyiséggé válásának elősegítése személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával (éneklés, tánc, rajz, mesemondás, népi játékok és népi rítusjátékok stb.);
- számos egyéb téma között környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló egészségfejlesztési tematika oktatása.

3.3.1. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden tanuló részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. Kiemelt felelősséggel tartozik az iskola, mint olyan intézmény, amely a tanulók ismereteinek, képességeinek és viselkedéseinek fejlesztésére hivatott.

Jelentős szerepet kap benne a szülő, a család, az ifjúságvédő, a civil közösségek, sport és egyéb egyesületek, média stb.

Az egészségkultúráltság maga az életmód. Az egészségvédelem szoros kapcsolatban áll az erkölcsi értékekkel, magatartással.

Az egészségfejlesztési program hozzásegíti a tanulókat

- az egészséges életvitel kialakításához,
- a helyes értékrend felépítéséhez,
- az egészségvédelem kérdéseinek megismeréséhez,
- az életmóddal kapcsolatos - biológiai-pszichés - tennivalók elsajátításához

- a képességek erősítéséhez, fejlesztéséhez,
- az egészségre káros szokások megismeréséhez, kiküszöböléséhez.

Mindennek legyen figyelemfelkeltő, tájékoztató, motiváló szerepe az egészség-érték tudatosításában. Ezek birtokában képesek lesznek egészségük megőrzésére, a betegségek megelőzésére, az egészséges személyiség kimunkálására, a helyes egészségmagatartás kialakítására.

A programba beépül a folyamatkövetés és az eredményvizsgálat. Ehhez idő kell, fontos a többszintűség, a célok, feladatok követhetősége.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné területére,
- családi és kortárskapcsolatokra terjednek ki.

Az egészségvédő életvitelhez szükséges képességek kialakítása hosszú folyamat, ezért elválaszthatatlan a nevelési folyamat egészétől.

Területei:

- Egészségmegőrzés, a helyes életmód kialakítása
- Mozgás, rendszeres testedzés, játéklehetőség
- Táplálkozási szokások kialakítása egészségünk érdekében
- Öltözködés
- Higiénia, tisztálkodás
- Egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta, egyéb szenvedélybetegségek és függőségek) megelőzése
- Ésszerű napirend kialakítása
- Szűrővizsgálatok
- Ismertesse a szexuális kultúrával és a családtervezéssel, a nemi úton terjedő betegségek megelőzésével kapcsolatos tudnivalókat.

Iskolánk minden tanulóját a védőnő és a gyermekorvos, egy általuk elkészített, az iskola vezetésével egyeztetett terv szerint szűr a következő területeken:

- Hallás
- Látás
- Gerinctartás
- Lúdtalp
- Fogászat

Ennek eredményeképpen a tanulók időben szakorvosi ellátáshoz jutnak (Orvosi, védőnői szűrővizsgálatok...) A szűrővizsgálatok során kiemelt hangsúllyal foglalkozunk a helyes táplálkozással; személyes beszélgetések az elhízott gyerekekkel, a testmozgás jelentőségének hangsúlyozásával.

Egészségnevelési előadások az osztályfőnökökkel egyeztetve:

1. osztály: A helyes táplálkozás. A reggeli fontossága
2. osztály: A fogápolás jelentősége
3. osztály: A helyes napirend,
4. osztály: A rendszeres mozgás
5. osztály: Baleset megelőzés
6. osztály: A serdülőkor higiéniája,
7. A helyes táplálkozás, Menstruáció/Libress-csomag, A fiúknál bekövetkezett változások
8. osztály: Felelős szexuális élet, Ne gyújts rá!, Nemi betegségek fogamzásgátlás

A védőnő tisztasági vizsgálatot végez valamennyi évfolyamon.

Az iskolai teljes körű egészségfejlesztés szinterei:

- Életviteli feladatok
- Tanórai feladatok
- Tanórán kívüli feladatok
- Projektnap

Életviteli feladatok

Az iskolai élet a nevelés-oktatás színtere. A nevelés dimenziói közt az egyik, ám meghatározó tényező az egészség iránti igényre nevelés. A szó tartalmának meghatározása sugallja a feladatokat.

Az általános iskoláskorú gyermek és kamasz iskolában eltöltött idejét számtalan tevékenysége közt jellemezhetjük az egészsége megóvása érdekében végzett tevékenységekkel is. A napi rutinban a tanító/tanár folyamatosan neveli, megszólítja a gyermeket az elvárt higiéniai szokások betartására, az életviteli szokások kialakítására, azoknak mögöttes tartalmára.

Az egész napos iskola keretében számtalan lehetőség és szükség mutatkozik az egészségnevelésre. Az életkori sajátosságok figyelembevételével ezeknek a szokásoknak, elvárásoknak a beépítése a gyermek személyiségébe elsődleges feladatunk.

Tanórai feladatok

Az egészséges életmódra nevelés tananyagának tervezésénél megfogalmazott célok és feladatok:

- járuljon hozzá a tanulók képességeinek sokoldalú fejlesztéséhez,
- életmódjuk, szokásaik értékekkel történő kialakításához,
- eddze akarataikat mentálisan, fizikálisan, szociálisan,
- bővítse ismereteiket.

Kötelező tanórai keretben végzett egészségnevelés:

Tantárgyakba beépített egészségnevelés: osztályfőnöki óra, testnevelés óra, biológiaóra, természetismeret, technika stb.

„Egészségóra” a védőnő vagy meghívott előadó foglalkoztató előadása

Tanórán kívüli feladatok:

- Egészségnevelési akciók

Projektek

Az egészségnevelés megvalósításában résztvevők:

- Belső (iskolai) résztvevők: pedagógusok, hitoktatók, osztályfőnökök, szaktanárok, iskolaorvos, védőnő.
- Külső partnerek: családsegítő szolgálat, szakszolgálati intézmény, egészségügyi szolgáltatók

3.4. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

3.4.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai teendők

A hátrányos helyzetű tanulók nevelése az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés pedagógiai rendszere (IPR) módszertani elemeinek adaptációja alapján folyik az iskolában. Pedagógiai rendszerünk kiindulópontja, hogy a tanulók közti különbségek rendkívül sokfélék, a személyiség széles dimenzióiban írhatók le, és nem korlátozhatók valamely tantárgyban elért iskolai eredményekben megmutatkozó különbségekre. A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, a differenciálás tehát nem a tanulmányi eredményesség szintjeihez igazodik. A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. Nevelésünk, oktatásunk igazodik a tanulóhoz, és ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek tanulóink részesei.

Alapelveink:

- Olyan emberek nevelése a cél, akik egész életükön át nyitottak a folyamatos tanulásra, információk szerzésére.
- A tanulókkal szemben az egyéni fejlődésnek megfelelő elvárásokat és ezzel harmonizáló feladatokat szükséges megfogalmazni, biztosítani.
- A tanulókat alapvető, korszerű kompetenciák (anyanyelvi, idegen nyelvi, matematikai, informatikai, természettudományi, társadalomtudományi, esztétikai, etikai) birtokába kell juttatni.

Általános céljaink:

- Az iskolai program – építve több hazai és nemzetközi iskolafejlesztő program legjobb tapasztalataira – egy olyan nyitott iskolamodellt vázol fel, amely alapvetően fontosnak tartja a tanuló szükségleteire, viselkedésére, tulajdonságaira való reagálást, illetve érdekeltté, motiválttá akarja tenni őt saját nevelődési, tanulási folyamataiban. Az egyén fejlesztésén keresztül – azzal kölcsönhatásban – fejleszti a befogadó közösséget, s a közösen végzett tevékenységek, együttes élmények, az egész személyiség érzelmi, morális fejlődését segítik.
- A program a mások iránti nyitottságot és elfogadást, a szorgalmat kiemelt értéknek tekinti. Az egész személyiséget fejlesztve tanít. Meghatározó benne a gyermekközpontúság, a pedagógus és a tanuló kapcsolata. A tanulókon keresztül az iskolába járó gyermekek családjaira is hat.

- Tudatos pedagógiai munkával arra törekszünk, hogy nevelési és oktatásszervezési keretünket mihamarabb az alábbi kívánalmak jellemezzék:
- Biztosítjuk minden gyermek számára a lehetőséget képességei kibontakoztatásához.
- Az előzetes, otthonról hozott tudást, kultúrát minden gyermek értéként képviselheti.
- Tudatosan figyeljük és fejlesztjük a gyermekek csoport-szociális készségeit.
- A szülő, a család (mint partner) résztvevője az iskolai folyamatoknak, erős a család-iskola-gyermek közötti kommunikáció.
- Együttműködő, elfogadó, előítéletek nélküli környezetben dolgozunk.
- Megvalósul az oktatásban, nevelésben érintett intézmények szervezett, tudatos együttműködése.
- Pedagógusaink állandóan gazdagítják az ebben felhasználható pedagógiai, módszertani repertoárjukat.

3.4.2. Beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulók

A beilleszkedési, tanulási és magatartási zavar az elfogadott társadalmi normáktól való eltérő viselkedés, valamint a tanulási képességek zavara. Fontos feladatunknak tartjuk időben felismerni és kiszűrni a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulókat.

Együttműködünk a gyógypedagógusokkal, pedagógiai szakszolgálatok szakembereivel és az egészségügyi intézményekkel. A fejlesztést fejlesztőpedagógus/szaktanár végzi.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarok enyhítését az alábbi pedagógiai tevékenységekkel kívánjuk elérni:

- tanulók fejlesztése egyéni elbírálás alapján folyamatosan történik.
- támogató légkör kialakításával, békéltető, konfliktusmegoldó stratégia alkalmazásával,
- a felnőttek és a serdülők közötti barátságos viszony kialakításával, amely lehetővé teszi, hogy a tanuló problémáival, érzelmi konfliktusaival, kritikus élethelyzeteiben bizalommal fordulhat tanítójához, tanáraihoz,
- személyes szeretetteljes bánásmód kialakításával,
- teljesíthető, reális követelmények támasztásával, a pozitív énkép kialakulásának támogatásával (dicsérettel, biztatással),
- a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartással,
- az egy osztályban tanító tanárok együttműködésével, egységes nevelési elvek alkalmazásával;
- az osztályközösség segítő erejének mozgósításával,
- a közös iskolai és iskolán kívüli programok során a peremhelyzetű tanulók bevonásával,

- következetes – a fegyelmi vétségek súlyával arányos büntetési rendszer kialakításával,
- szükség esetén pszichológus, ill. más külső szakember segítségének igénybevételével.

3.4.3. Sajátos nevelési igényű tanulók

Az SNI tanulók nevelése-oktatása állapotuknak megfelelően a vonatkozó jogszabályi előírások szerinti történik. A használt módszerek igazodnak hiányosságaikhoz, fogyatékoságukhoz.

Az SNI tanulók a többi tanulóval történő együttnevelésére akkor van lehetőség, ha nevelésüket-oktatásukat a szakértői bizottságok integrált osztályban javasolják. Ezek a tanulók társaikkal együtt végzik iskolai feladataikat, de a szükséges területeken támogatást kapnak. Ez jelenti a fokozott toleranciát, az egyéni fejlesztést, más munkaszervezési formák alkalmazását, az ellenőrzés és értékelés a szakvéleményben leírtak alapján történik igazítva az intézmény minimum követelményeihez. A tanulók fejlesztése a törvényben rendelkezésre álló időkeretek (habilitációs és rehabilitációs órakeret) és csoportszervezési előírások megtartásával speciális szakemberek igénybevételével folyik.

3.4.4. Tehetséges tanulók fejlesztése – tehetséggondozás

Kiemelt fontosságú a tehetségek felismerése és fejlesztése.

Minden pedagógus, de elsősorban az osztálytanító, szaktanár és osztályfőnök feladata, hogy felhívja a figyelmet tehetséges tanítványainkra, hogy megfelelően gondoskodhassunk fejlesztésükről. E tevékenység kiterjed a tanórai és tanórán kívüli területekre egyaránt, együttműködést tétel fel a családdal és a tehetségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel és szakemberekkel.

A tehetségfejlesztés lehetőségei iskolánkban:

- Szakkörök
- Differenciált tanórai munka
- Felkészítés versenyekre, pályázatokon való részvételre
- Felkészítés középiskolai tanulmányokra
- Személyes beszélgetések, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak megkeresése
- Kiugró tehetségek szakemberhez való irányítása, aki gondoskodik megfelelő fejlesztésükről.
- Versenyztetés: tantárgyakhoz köthető, sport, művészeti és komplex versenyek megszervezése, és azokon való részvétel intézményi, illetve területi szinten.

3.4.5. Alapfokú művészetoktatás tehetség-kibontakozást, önkifejezést segítő tevékenysége:

„A tehetség valamely adottságnak, képességnek vagy képesség-együttesnek kimagasló szintje, a feladatok iránti erős elkötelezettség és a magas kreativitás kölcsönhatása.” /Pedagógiai szakkifejezések 1997./ A tehetség kibontásában rendkívül fontos az információ felvétele és kezelése, a problémaérzékenység és a megoldásra való törekvés, valamint a kompetencia, tehát a hatékonyság, ügyesség érzése valamely területen.

A tehetséggondozásnak ma többféle módja létezik: az elkülönítés (speciális tanfolyamok, osztályok, csoportok, műhelyek kialakítása), a gyorsítás (a kiemelkedően tehetséges tanulók esetén a tanulási szakaszok lerövidítése), továbbá a dúsítás (egy-egy téma mélyebb feldolgozása). Az alapfokú művészetoktatás keretein belül mindhárom módra lehetőség nyílik.

A kreativitás „alkotásra való képesség; az ember teremtő, újat létrehozó, a meglévőt javítani akaró szándéka, képessége; megnyilvánul tevékenységében, annak produktumaiban, valamint a magatartásában és életvitelben egyaránt; igen komplex jelenség.” /Pedagógiai szakkifejezések 1997./ A kreatív ember főbb jellemzői Cropley nyomán: változásra törekvés, merészség, impulzivitás, hajlam a fegyelmezetlenségre, nyitottság az új elképzelések iránt, nonkonformizmus, rugalmas reagálás az új helyzetekre.

A kreativitás kialakulását a hibáktól való félelem csökkentésével, a bizalom légkörével és a játékos helyzetek teremtésével segíthetjük elő.

Fontosnak tartjuk, hogy nem kizárólag a kiemelkedően tehetséges gyermekek képességfejlesztését vállaltuk, hiszen –felvételi vizsga hiányában a kevésbé tehetséges tanulók képességeinek kibontását is feladatunkul tűztük magunk elé. Támogatjuk a szokatlan ötleteket, eredeti gondolatokat. A tanulók kíváncsiságát, érdeklődését a feladatok változatosságával, a különböző technikák megismertetésével tartjuk ébren.

Az alapfokú művészetoktatás alapfeladata tehát a tehetséggondozás. Az alapfokú képző és iparművészeti nevelés minden tevékenysége a fenti cél megvalósulását kell, hogy segítse.

A tantárgyi programokat eleve úgy állítottuk össze, hogy az alapvetően szolgálja, biztosítsa a személyiségfejlődést, a tehetségkibontást, -ápolást. Olyan tantárgyi programokat készítettünk, melyben komoly szellemi megalapozásra épül fel a művészi-manuális képességfejlesztés. A tehetséggondozást teszik lehetővé a törvény által biztosított kiscsoportos műhelyfoglalkozások, az intézmény által biztosított személyi és tárgyi feltételek.

A rajzi, festészeti, mintázási, konstruálási, tárgyalkotási folyamatokat a tervezéseket, gyakorlatokat az alkotómunkát segítő képző és iparművészeti, népművészeti, filmművészeti és környezetesztétikai elméletekkel alapozzuk meg.

A kiscsoportos műhelygyakorlatok során az alakítható anyagok, a megmunkálás-formálás széles körét, technikáját ismerheti meg a tanuló.

Az intézményünkben megvalósuló tehetséggondozási munkában kiemelt szerepet kap az évente megrendezésre kerülő, rendszeres kiállítás, és a sajátos jutalmazási-elismerési rendszer.

Tanáraink részt vesznek a tanulók pályázatokra, versenyekre való felkészítésében.

3.5. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A közösségi nevelés területei iskolánkban: tanórák (szaktárgyi órák, osztályfőnöki órák) egyéb foglalkozások (napközi, tanulószoba, szakkörök, kirándulások, erdei iskolák, hittancsoportok, sportkörök), diák önkormányzati munka.

3.5.1. A tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladataink:

- A tanulás támogatása kölcsönös segítségnyújtással, ellenőrzéssel, a tanulmányi és a munkaerkölc erősítésével.
- A tanulók, a közösség felkészítése az SNI tanulók integrált nevelésére. Az SNI tanulók beilleszkedésének segítése és a másság elfogadása a tanulói közösségben.
- A tanulók kezdeményezéseinek, a közvetlen tapasztalatszerzésnek a támogatása.
- A közösségi cselekvések kialakítása, fejlesztése kooperatív együttműködéssel.
- Szociális kompetencia (empátia, egymásra figyelés, együttműködés, tolerancia, alkalmazkodóképesség) fejlesztése.
- Különböző változatos munkaformákkal (csoportmunka, differenciált, egyéni munka, kísérlet, verseny, projekt) az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.
- Olyan pedagógus közösség kialakítása, amely összehangolt elvárásaival és nevelési eljárásaival az egyes osztályokat vezetni, és tevékenységüket koordinálni tudja.

3.5.2. Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

- A tanulók önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére való nevelése.
- Átgondolt játéktervvel és a játéktevékenység pedagógiai irányításával a közösséghez való tartozás érzésének erősítése.
- A sokoldalú és változatos foglalkozásokkal (zene, tánc, képzőművészeti, kézműves, stb.) járulunk hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez.
- A séták, a kirándulások, erdei iskolák tevékenységeivel célunk a természetszeretetet és a környezet iránti felelősség elmélyítése.
- A közösség szabályainak megismerése által közösségben végzett munka, a tanulók értékek iránti fogékonyságának erősítése.
- Iskolaszintű projektek megvalósítása.

3.5.3. Alapfokú művészetoktatás közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai

A műhelygyakorlatok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyermekek kics csoportos foglalkozás keretein belül, lehetőleg 10-12 fős csoportokban felismerjék a közösség erejét. Az együtt alkotás segíti kialakítani és fejlődni az alkalmazkodó képességet, a szocializációt, a kommunikációt. A tanulók felelősnek érzik magukat társaik sikeréért is, az empátias képesség, a segítőkészség elmélyülhet. A hibák megbeszélése, a bírálat, a jó megoldások megerősítése, az egyéni teljesítmény mások produktumaihoz való viszonyítása hozzájárul a reális énkép kialakulásához, az értékítélet objektivitásához.

A néptánc oktatás keretei belül 12-22 fős csoportokban történik a közösségek tanórán kívüli fejlesztései. A tánc közösségformáló ereje megkérdőjelezhetetlen. Nemcsak maga a tevékenység, hanem a fellépések, versenyek, bemutatók is biztosítják azt az összetartó erőt, ami minden tánc csoportban megmutatkozik.

3.5.4. A diákönkormányzat közösségfejlesztő feladatai:

- Jelöljön ki olyan közös értékeken és érdekeken alapuló konkrét célokat, amellyel nem sérti az egyéni érdekeket.
- Fejlessze a meglévő közösségi munkákat, közösségépítő tevékenységeket.
- Törekedjen a közösség iránti felelősségtudat kialakítására, fejlesztésére.
- Alakítsa ki a tanulóban a felelősségteljes közszereplés igényét, a demokratikus kommunikáció rutinját.
- A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogának gyakorlási rendje
- A tanulót megilleti az a jog, hogy életkorának megfelelő mértékben részese legyen az őt érintő döntéshozatalnak. Ezt a jogát személyesen, illetve választott képviselőin, valamint szülőjén/gondviselőjén keresztül gyakorolhatja. Joga van megismerni az őt érintő döntés tartalmát, okát, következményeit. A döntési folyamat során joga van véleményét elmondani.

A nevelési-oktatási intézmény a tanulóval kapcsolatos döntéseit – jogszabályban meghatározott esetben és formában – írásban közli a tanulóval, a szülővel. A tanuló ezen kötelezettségei gyakorlásának módját a házirend tartalmazza.

3.6. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Az iskolai nevelés-oktatás, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése.

Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az iskolai nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése.

3.6.1. A diákok és a pedagógusok együttműködésének formái:

A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervéről, ill. az aktuális feladatokról az iskola intézményvezetője, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.

Az intézmény vezetője legalább évente egyszer a diákközgyűlésen egyeztet a tagokkal. Az itt elhangzott információkról a diákönkormányzat vezetősége és segítő tanára, valamint az osztályfőnökök folyamatosan tájékoztatják a diákokat.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik útján közölhetik az intézmény vezetőjével, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról az osztálytanítók és a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják.

3.6.1.2. A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái:

- Családlátogatás (önállóan, illetve a családsegítő szolgálattal együtt is) szükség szerint
- Egyéni beszélgetés
- Szülői értekezlet
- Fogadóóra
- Bemutatóóra
- Írásbeli tájékoztató
- Előadások szervezése
- Közös programok
- Pályaválasztási tanácsadás
- Az tanulókkal és szüleikkel történő folyamatos kapcsolattartás

3.6.1.3. Igazgatóság – nevelőtestület együttműködésnek formái:

- Egyéni és kiscsoportos beszélgetések
- Digitális formában történő napi kapcsolattartás
- Heti megbeszélések a munkaközösségek- és munkacsoportok vezetőivel
- Havi nevelőtestületi értekezletek
- Iskolán kívüli csapatépítő és összetartó összejövetelek

Az intézmény vezetése többféle kommunikációs csatornán keresztül, folyamatosan informálja a kollégákat a megjelenő változásokról, lehetőséget biztosít az önálló információszerzésre is (pl. konferenciákon, előadásokon, szakmai műhelyeken való részvétel stb.). A vezetőség nyitott a kollégák reflexióira, szívesen fogadja visszajelzéseiket, valamint figyelembe veszi szempontjaikat és eltérő nézeteiket a döntések meghozatalánál.

A vezetés nyitott az innovációra, szívesen befogadja a nevelőtestület felől érkező, a tanulás-tanítást eredményesebbé tételére irányuló kezdeményezéseit, fejlesztési ötleteit (pl. jó gyakorlatok). A vezetőség célja, olyan támogató intézményi környezet kialakítása, amiben a nevelőtestület tagjai lehetőséget kapnak önmaguk fejlesztésére, személyes és szakmai céljaik megvalósítására azért, hogy a pedagógusok tervei és feladatai teljesüljenek.

3.6.1.4. Külsős partnerekkel való kapcsolattartás

Az eredményes oktató és nevelőmunka érdekében az iskola rendszeres munkakapcsolatot tart fenn az alábbi intézményekkel, szervezetekkel

- A Fertőrákosi Iskolásokért Alapítvány
- A Német Dal- és Kultúregyesület (Fertőrákos)
- Ágfalvi Váci Mihály Általános Iskola
- Fertő–Hanság Nemzeti Park, Sarród
- Fertőrákosi Községi és Iskolai Könyvtár
- Fertőrákosi Óvoda és Bölcsőde Kindergarten und Kinderkrippe Kroisbach
- Fertőrákosi Tűzoltó Egyesület
- Hauser Lajos Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola, Úrkút
- Nakovich Mihály Általános Iskola, Kópháza
- Soproni Német Nemzetiségi Általános Iskola, Sopron
- Soproni SZC Porpáczy Aladár Technikum és Kollégium, Fertőd
- Volksschule Winzendorf- Muthmannsdorf
- Egyéb köznevelési- és alapfokú művészeti intézmények

Partnereink tájékoztatására többféle kommunikációs csatornát működtetünk és használunk:

- Iskolai honlap
- Facebook oldal
- Fertőrákosi Hírmondó

3.7. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

3.7.1. Tanulmányok alatti vizsgák

Tanulmányok alatti vizsgákat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet által előírt esetekben szervez az iskola (egyéni tanrend, tantestületi döntés alapján kötelezettek esetében).

A vizsgák időpontjáról – a javítóvizsga kivételével – a vizsgára történő jelentkezéskor írásban kell tájékoztatni a tanulót és a szülőt, legalább 10 nappal a vizsga kezdő időpontja előtt. Tanulmányok alatti vizsgát – az e rendeletben meghatározottak szerint – független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll. A tanulmányok

alatti vizsgán vizsgabizottság ellenőrzi és értékeli a vizsgakötelezettséggel érintett időszakra vonatkozó követelmények elsajátítását. A bizottság az összesített részeredmények és a kérdező tanár véleményezése alapján dönt a minősítésről.

Ha a tanuló a tanulmányok alatti vizsga letételére a nevelőtestületől halasztást kap, a halasztott időpontig úgy folytathatja tanulmányait, mintha sikeres vizsgát tett volna.

A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

A tanulmányok alatti vizsgák (osztályozó vizsga, különbözeti vizsga, pótló és javítóvizsga) követelményeit, részeit, az értékelés szabályait a szakmai munkaközösségek határozzák meg. A vizsga tantárgyi/évfolyamonkénti minimum követelményei megegyeznek a kerettantervek alapján készült, a Pedagógiai Program részét képező helyi tanterv adott tantárgyra és évfolyamra vonatkozó követelményeivel.

Az intézmény két időszakot biztosít a tanulmányok alatti vizsgák lebonyolítására: augusztus és január folyamán (intézményi döntés szerint). A vizsgaidőszakok pontos időpontja a tanév helyi rendjében meghatározott – közzétételre kerül az intézmény honlapján.

3.7.1.1. Osztályozó vizsga

Osztályozó vizsgát kell tenni a tanulónak a félévi és év végi osztályzatok megállapításához, ha:

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- tanulmányait egyéni munkarend szerint végzi,
- hiányzása a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében előírt mértéket 250 tanórát meghaladja, és ezért nem osztályozható
- ha a tanuló hiányzása adott félévben meghaladja adott tantárgyból a 30%-ot
- ha a két félévben összesen lépi át a 30%-ot.

Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni. A tanuló felkészítéséről a szülő gondoskodik.

3.7.1.2. Különbözeti vizsga

Különbözeti vizsgát tehet a tanuló, ha:

- írásbeli határozat alapján engedélyezték,

- átvétellel tanulói jogviszonyt kíván létesíteni és az előző iskolájából eltérő tanterv szerinti tanulmányokat folytatott.

Különbözeti vizsgát a tanév során folyamatosan lehet szervezni.

Az átvétel során alkalmazott eljárás:

Az iskola vezetése elbeszélget a leendő tanulóval és a szülővel az iskolaváltás okairól, az iskola elvárásairól, házirendjéről. Az első tanórákon, illetve dolgozatíráskor felmerülő hiányosságokat az osztálytanító, illetve szaktanár irányításával a tanuló egyénileg pótolja.

Német nyelv emelt oktatásunk óraszámai miatt az átvétel feltétele, ha a szülő vállalja, hogy gyermeke a tananyagot pótolja. A pótlás időtartama egyéni elbírálás alá esik - melyet a szaktanárok állapítanak meg -, de legkésőbb a tanév vége. Ezen idő letelte után a tanuló különbözeti vizsgát tesz. Amennyiben a tanuló első félévben érkezik, a félévi osztályzat alól mentességet kaphat. Ha a tanuló a második félévben érkezik és valamelyik tantárgyat addig nem tanulta, a következő tanévet megelőző pótvizsga időszakában teljesítenie kell a különbözeti vizsgát.

Amennyiben nem sikerül a tanév végéig teljesíteni a különbözeti vizsgát, az iskola eltanácsolja.

Ha az átvételt kérő körzeten kívüli tanuló előző tanév végi osztályzatának átlaga 3,0 alatt van, illetve magatartása vagy szorgalma rossz, hanyag minősítésű az intézményvezető a tanuló felvételéről szóló döntése előtt kikéri az érintett évfolyam osztályfőnökének véleményét.

3.7.1.3. Javítóvizsga

Ha a tanuló tanév végén bármely tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a nevelőtestület határozata alapján javítóvizsgát tehet, kivéve, ha háromnál több tantárgyból van elégtelen osztályzata. Amennyiben a javítóvizsgán nem teljesíti a meghatározott követelményeket, vagy nem jelenik meg, köteles évet ismételni. A javító vizsga időpontját az iskola közzéteszi a helyben szokásos módon, pl. honlapon.

A tanulót a vizsgára a szülő készíti fel, a vizsga előtt igény szerint augusztusban konzultációs lehetőséggel élhet a tanuló.

A javítóvizsgán minimum elégséges osztályzatot kapott tanuló magasabb évfolyamba léphet.

3.7.1.4. Pótló vizsga

Amennyiben a tanuló neki fel nem róható okból nem jelent meg a vizsgán, vagy a vizsga letétele előtt távozott, a vizsgát megismételheti.

Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha:

- neki fel nem róható okokból elkészik, távol marad,

- megkezdett vizsgáról engedéllyel távozik.

Pótló vizsgát – az intézményvezető döntése alapján – az adott vizsganapon vagy az iskola által megszervezhető legközelebbi vizsganapon kell megtartani.

A tanulmányok alatti vizsgákon az alábbi tantárgyakból kell írásbeli, szóbeli vagy gyakorlati vizsgarészeket tenniük a tanulóknak:

tantárgy	írásbeli	szóbeli	gyakorlati
	vizsga		
alsó tagozat			
Magyar nyelv	írásbeli	szóbeli	
Magyar irodalom	írásbeli	szóbeli	
Német nyelv és irodalom (Deutsch)	írásbeli	szóbeli	
Német népismeret (Volkskunde)	írásbeli	szóbeli	
Matematika	írásbeli	szóbeli	
Etika / Hit és erkölcstan		szóbeli	
Környezetismeret		szóbeli	
Ének-zene		szóbeli	gyakorlati
Vizuális kultúra			gyakorlati
Digitális kultúra			gyakorlati
Életvitel és gyakorlat /Technika és tervezés			gyakorlati
Testnevelés			gyakorlati

felső tagozat			
Magyar nyelv	írásbeli	szóbeli	
Magyar irodalom	írásbeli	szóbeli	
Német nyelv és irodalom (Deutsch)	írásbeli	szóbeli	
Német népismeret (Volkskunde)	írásbeli	szóbeli	
Matematika	írásbeli	szóbeli	
Etika / Hit és erkölcsstan		szóbeli	
Történelem	írásbeli	szóbeli	
Természetismeret/ Természettudomány	írásbeli	szóbeli	
Fizika	írásbeli	szóbeli	
Kémia	írásbeli	szóbeli	
Biológia	írásbeli	szóbeli	
Földrajz	írásbeli	szóbeli	
Ének-zene			gyakorlati
Vizuális kultúra			gyakorlati
Informatika / Digitális kultúra			gyakorlati
Technika, életvitel/ Technika és tervezés			gyakorlati
Testnevelés és sport			gyakorlati

3.8. Más iskolából való átvétel

A tanítási év során bármikor történhet. A tanuló átvételéről az iskola igazgatója dönt, meghallgatva a leendő osztályfőnök és tanárok véleményét, valamint az előző iskola vezetőjét, figyelembe véve 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 23.§ (6) bekezdésének rendelkezéseit.

A jelentkező tanuló érdekében az iskola tájékoztató beszélgetést folytat a tanuló német nyelvű ismereteiről.

Az esetleges különözeti vizsga kötelezettségről kapcsolatos információkat fentebb, a „3.7.1.2. Különözeti vizsga” témakörnél részleteztük.

3.9. A művészeti alapvizsga és záróvizsga általános követelményei

3.9.1. A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett. Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett.

3.9.2. A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálnak legyen a tanuló felkészültsége és tudása.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá

3.9.3. Vizsga tantárgyak

Képző- és iparművészeti ág

- Műhelygyakorlat
- Vizuális alkotógyakorlat

A fentiekén felül szabadon választható vizsgatantárgy

- Művészettörténet
- Népművészet

Táncművészeti ág

Művészeti alapvizsga

- Néptánc
- Folklórismeret

Művészeti záróvizsga

- Néptánc
- Tánc történet

3.9.4. A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként, illetve párban – helyezést ért el.

Ha a tanuló már rendelkezik a képző- és iparművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett alapvizsga- vagy záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor felmentés adható a vizuális alkotógyakorlat főtárgyból. A műhelygyakorlat vizsgarész alól felmentés nem adható.

3.9.5. A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön–külön osztályzattal kell minősíteni. A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja (ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a gyakorlati tantárgyból kapott osztályzat a döntő).

Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát vagy záróvizsgát szervez, úgy annak eredményét a tanuló kérésére a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán figyelembe kell venni. Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette. Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve a záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

3.10. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat,
- ismerjék fel a vészhelyzeteket;
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével; sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják, így a helyi tantervben szereplő alábbi tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó elsősegély-nyújtási ismeretek a következő tantárgyakba épülnek be:

- Biológia, természetismeret: rovarcsípések, légúti akadály, artériás és ütőeres vérzés, komplex újra élesztés.
- Kémia: mérgezések, vegyszer okozta sérülések, savmarás, égési sérülések, forrázás, szén-monoxid mérgezés.
- Fizika: égési sérülések, forrázás.
- Testnevelés: magasból esés.

Az elsősegély nyújtásával kapcsolatos ismeretek tantárgyankénti és évfolyamonkénti megjelenését a pedagógiai program mellékletét képező tantervek tartalmazzák.

Az egészségnevelést szolgáló egyéb foglalkozások:

- szakkörök,
- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó projektnap szervezése a tanulók számára

3.11. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Intézményünk integráló jellegű intézmény. Képesek vagyunk mind a különleges bánásmódot igénylő, mind a hátrányos helyzetű (HH), ill. halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók integrált nevelésére-oktatására.

Az esélyegyenlőség biztosítását az alábbi területekre kiterjedően értelmezzük:

- a nevelésbe/oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása,
- a nevelés/oktatás követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás,
- a teljesítmények értékelése,
- a neveléshez/oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele,
- a neveléssel/oktatással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés,
- a nevelésben/oktatásban megszerzhető tanúsítványok, bizonyítványok, oklevelek kiadása,
- a pályaválasztási tanácsadáshoz való hozzáférés, valamint
- a nevelésben/oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

A köznevelési intézményekben nem működhetnek olyan szakkörök, diákkörök és egyéb tanulói, hallgatói, szülői vagy más szervezetek, amelyek célja más személyek vagy csoportok lejáratása, megbélyegzése vagy kirekesztése.

Esélyegyenlőségi célkitűzések intézményünkben:

Olyan körülményeket kell kialakítani, hogy megvalósuljon

- a megkülönböztetés megszüntetése,
- az egyenlő bánásmód,
- az emberi méltóság tiszteletben tartása,
- a társadalmi szolidaritás.

Minden tervezett infrastrukturális és tartalmi, szakmai fejlesztés esetén kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű, és a sajátos nevelési igényű tanulók nevelési/oktatási helyzetének javítására a beruházások megvalósítása során.

A fenti célok megvalósítása érdekében folyamatosan figyelemmel kísérjük

- a településen élők szociális helyzetét
- a közszolgáltatások elérhetőségét
- a gyermekek/tanulók (HH/HHH ill. SNI) eloszlását az egyes óvodai csoportokban /iskolai osztályokban
- a gyógypedagógiai nevelést, oktatást
- a lemorzsolódás arányát
- a továbbtanulási mutatókat
- a tanórán kívüli programokon való részvételt az általános iskolai oktatásban
- az iskolán kívüli segítő programokon való részvételt az általános iskolai oktatásban
- a kompetencia mérések eredményeit
- a humán-erőforrás hiányát
- az infrastruktúrát és az ahhoz való hozzáférést
- a módszertani képzettséget
- az intézményi és szervezeti együttműködések (egyházak, kisebbségek, civil szervezetek)

4. Az iskola helyi tanterve

4.1. A választott kerettanterv megnevezése, jellemzői

Intézményünk helyi tanterve az emberi erőforrások minisztere által kiadott kerettantervek közül az alábbi tantervre épül:

A kerettantervek kiadásáról és jóváhagyásáról szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet

„Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára”,

„Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára”.

” Kerettanterv német nyelv és irodalomból a nyelvoktató általános iskola 1-8. évfolyamára”

” Kerettanterv német nyelv és irodalomból a nyelvoktató általános iskola 1-8. évfolyamára”

„Az alapfokú művészetoktatás alapprogramja

- Képző- és iparművészeti ág
- Táncművészeti ág”

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel.

A 2020/2021-es tanévtől életbe lépő óraszámok, kimenő rendszerben:

A következő tanévekre érvényes				
	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

Alsó tagozat	Óratervezet – 1–4. évfolyam 2022/2023-as tanév			
	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Tantárgyak				
Magyar nyelv és irodalom				7
Német nyelv és irodalom (Deutsch)				5
Matematika				4
Etika / Hit és erkölcstan				1
Környezetismeret				1
Ének-zene				1
Vizuális kultúra				1
Életvitel és gyakorlat				1
Testnevelés és sport				5
Német népismeret (Volkskunde)				1
Összes heti kötelező tanóra				27

Felső tagozat	Óratervezés – 5–8. évfolyam 2022/2023-as tanév			
	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Tantárgyak				
Magyar nyelv és irodalom				5
Német nyelv és irodalom (Deutsch)				5
Matematika				4
Történelem				2
Etika / Hit és erkölcsstan				1
Természetismeret				
Biológia-egészségtan				1,5
Fizika				1,5
Kémia				1,5
Földrajz				1,5
Ének-zene				1
Vizuális kultúra				1
Informatika				1/3
Technika, életvitel				1
Testnevelés és sport				5
Osztályfőnöki				1
Angol nyelv				
Német népismeret (Volkskunde)				1
Összes heti kötelező óra				34/36

Az iskola általános tantervü osztályaiban a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításával kapcsolatos, 2020-as Nat szerinti tartalmi szabályozók alapján készített helyi tantervünk.

A 2020/2021-es tanévtől életbe lépő óraszámok, felmenő rendszerben:

A következő tanévekben kerül bevezetésre				
	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

Alsó tagozat	Óratervezés – 1–4. évfolyam 2020/2021-es tanévtől felmenő rendszerben			
	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Tantárgyak				
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6
Német nyelv és irodalom (Deutsch)	5	5	5	5
Matematika	4	4	4	4
Etika / Hit és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Ének-zene	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Digitális kultúra			1	1
Német népismeret (Volkskunde)	1	1	1	1
Összes heti kötelező tanóra	26	26	27	27

Felső tagozat	Óraterv – 5–8. évfolyam 2020/2021-es tanévtől felmenő rendszerben			
	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Tantárgyak				
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	3
Német nyelv és irodalom (Deutsch)	5	5	5	5
Matematika	4	4	4	4
Etika / Hit és erkölcsstan	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Természettudomány	2	2		
Fizika			1,5	1,5
Kémia			1,5	1,5
Biológia			1,5	1,5
Földrajz			1,5	1,5
Ének-zene	1	0,5	0,5	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	0,5	0,5	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Digitális kultúra	1	1	1	1
Német nép ismeret (Volkskunde)	1	1	1	1
Angol nyelv	1	1	1	1
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Összes heti kötelező tanóra	30	29	33	33

4.2. Az alapfokú művészetoktatás tantárgy és óraterve

4.2.1. Néptánc tanszak

A képzés ideje: 12 év

Évfolyamok száma: 12 (2+6+4)

Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti

- Fő tárgy:
  - Népi játék (1–2. előképző évfolyamon)
  - Néptánc (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)
- Kötelező tantárgy:
  - Folklórismeret (3–6. alapfokú évfolyamon)
  - Tánc történet (9–10. továbbképző évfolyamon)
- Kötelezően választható tantárgyak az összevont osztályokban:
  - Folklórismeret
  - Tánc történet
- Választható tantárgyak:
  - Népi játék (1–2. előképző évfolyamon)
  - Néptánc (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)
  - Táncjel írás–olvasás (9–10. továbbképző évfolyamon)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előkészítő		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Fő tárgy	2	2	3-4	3-4	3	3	3	3	3-4	3-4	3	3
Kötelező tantárgy					1	1	1	1			1	1
Kötelezően választható tantárgy			1	1					1	1		
Választható tantárgy	2	2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
Összes óra:	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előkészítő		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Népi játék	2	2										
Néptánc			3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Folklórismeret			1	1	1	1	1	1				
Tánc történet									1	1	1	1
Összes óra:	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Óraterv - 2022/2023-tól felmenő rendszerben

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előkészítő (E)		Alapfok (A)						Továbbképző (T)			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Fő tárgy	2	2	3-4	3-4	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)
Kötelező tantárgy					1-(0)	1-(0)	1-(0)	1-(0)				
Kötelezően választható tantárgy												
Választható tantárgy	2	2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	(1)-2	(1)-2	(1)-2	(1)-2
Összes óra:	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

A fenti táblázatokban az Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)

A tanszakok kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a tanuló más tanszak vagy művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet

A tanítási órák időtartama: 45 perc, az iskola ennél hosszabb órákat is szervezhet (max. 90 perc)

A 2022/2023-as tanévtől kezdődőleg változatlanul valósítjuk meg a néptánc tanszak óratervét.

4.2.2. Képzőművészeti tanszak

A képzés ideje: 6 év

Évfolyamok száma: 6

- Fő tárgy: Grafika és festészet alapjai (1 – 3. alapfokú évfolyam)

Grafika és festészet tanszak

- Fő tárgy: Grafika és festészet műhelygyakorlat (4 – 6. alapfokú évfolyam)

Kötelező (kötelezően választható) tantárgy: Vizuális alkotógyakorlat (1 – 6. alapfokú évfolyam)

Óraterv

Tantárgy	Alapfok					
	1.évf.	2.évf.	3.évf.	4.évf.	5.évf.	6.évf.
Fő tárgy	2	2	2	2	2	2
Kötelező tárgy	2	2	2			
Kötelezően választható tantárgy				2	2	2
Összes óra	4	4	4	4	4	4

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok					
	Alapfok					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Grafika és festészet alapjai	2	2	2			
Tanszaki műhelygyakorlat				2	2	2
Vizuális alkotó gyakorlat	2	2	2	2	2	2
Összes óra:	4	4	4	4	4	4

Az alapkú művészetoktatás követelményei és tantervi programja alapján intézményünk sajátosságainak megfelelő egyedi tantervi programot alakított ki. A vizuális alkotó gyakorlat helyi tanterv témaköre egy-egy téma komplex vizuális feldolgozását teszi lehetővé.

Mivel intézményünk összetett intézmény, az alapkú művészetoktatásban támaszkodunk az általános iskolai képzésben meglévő személyi és tárgyi feltételeinkre

Iskolánk a művészeti ismeretek átadását, a harmonikus, érzelmileg gazdag, kreatív személyiség kialakítását, a kultúra iránti nyitott magatartást, az esztétikai érzékenység megteremtését tekinti az intézmény legfontosabb céljának.

A néptánc közérthetősége révén felbecsülhetetlen mértékű segítséget jelent a kultúrák közti kapcsolatteremtésben és az egészséges emberi kapcsolatok kialakításában. Oktatása elősegíti néphagyományunk megismerését, tovább éltetését és kulturális örökségünk megbecsülését. A német nemzetiségi és magyar táncgyomány sokszínűsége tükröződik vissza az alapkú művészetoktatás tantervében.

4.3. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Iskolánkban alkalmazható az osztályokon belüli csoportos oktatásszervezés, ahol a nevelési-oktatási szakaszoknak megfelelően nem szakrendszerű (alsó tagozat) és szakrendszerű (felső tagozat) oktatás szerint tanulnak a diákok.

A csoportbontást az idegen nyelv oktatásánál alkalmazhatjuk a szaktanár által kialakított racionális elvek mentén.

Az egyéb foglalkozások esetén a foglalkozás jellegének és pedagógiai tartalmának megfelelő képességalapú differenciált csoportbontást alkalmazhatjuk, a szubjektív és objektív lehetőségekhez mérten.

Azokon a napokon, amikor az intézményben nem kell a tanulóknak a tanítási órákon részt venni (pl.: tanítás nélküli munkanapok) az intézmény felügyeletet biztosít, minimum 10 fő esetén.

4.4. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánk pedagógusai a helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösségek véleményének kikérésével választják meg az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, ruházati és más felszereléseket.

Pedagógusaink nem választhatnak olyan tankönyvet, amelynek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak. Tájékoztató található a kölcsönözhető tankönyvekről is, illetve arról, hogy milyen feltételek mellett kaphatnak ingyenesen tankönyvet, illetve támogatást a tanulók (szülei) a tankönyvek megvásárlásához.

4.5 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az alsó tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket pedagógiai szempontból kezeljük.
- Fokozatosan átvezetjük a tanulót az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe.
- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.
- Törekszünk a mozgásigény kielégítésére, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a

ritmusérzék és a hallás fejlesztésére, a koncentráció képességének alapozására.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.
- Fokozatosan előtérbe helyezzük a NAT elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamatokat.
- Fontosnak tartjuk az önismeret alakítását, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztését, az együttműködés értékének tudatosítását a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban.
- A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempontnak tekintjük: az életkori jellemzők figyelembevételét, az ismeretek tapasztalati megalapozását és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatását.
- Kiemelt feladatként kezeljük a kreativitás fejlesztését, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvést, a tanulók egészséges terhelését, érési folyamatuk követését, személyre szóló, fejlesztő értékelésüket.

A felső tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani.
- Fontosnak tartjuk a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozását, helyes magatartásformák megismertetését és gyakoroltatását.
- Fejlesztjük a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználatot, az alapvető képességek, készségek elsajátítását, a mentális képességeket, az önálló tanulás és az önművelés alapozását.
- Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése.
- Célunk az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása.
- Nagy hangsúlyt fektetünk a pályaválasztásra, pályaeorientációra.

4.6. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja, a tanulók fizikai állapotának mérése

Az iskola mindennapos testnevelési órákról szóló programja a helyi lehetőségekből kiinduló, reális, fenntartható célkitűzés, mivel a program iskolánk minden tanulójának egész éven át lehetőséget ad a rendszeres mozgásra. A program figyelembe veszi a helyben felkínálható iskolán kívüli lehetőségeket is.

A mindennapos testnevelésben lehetőség van arra, hogy a tanuláshoz szükséges tulajdonságokat megerősítsük: legyen erős, kitartó, becsületes és szorgalmas, ne legyen fáradékony, bírja a tanulással járó idegi és fizikai terhelést.

Célunk:

Tanulóinkban felkelteni a rendszeres testmozgás, az egészséges életmód iránti igényt, elsajátíttatni az ehhez szükséges elméleti és gyakorlati tudnivalókat, ismereteket.

Tudatosítani a tanulóknak a saját szervezetük felépítésének és működésének alapfokú tudnivalóit.

A testnevelés, sport segítségével kialakítani a tanulóknak a mindennapi élethez szükséges alapvető tulajdonságokat, készségeket: akaraterő, szorgalom, kitartás, becsületesség, szabályok betartása, a társak tisztelete, segítése, a csapatmunka szerepe, az idegi és fizikai állóképesség, az egészséges önbizalom, a céltudatosság stb.

A mindennapos testnevelés tematikáját a testnevelés helyi tantárgyi programja tartalmazza.

4.6.1. A tanulók fizikai állapotának mérése és méréséhez szükséges módszerek:

Az érintett tanuló fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskolai testnevelés tantárgyat tanító pedagógus végzi. A tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérésében (a továbbiakban: fizikai fittségi mérés) a nappali rendszerű iskolai oktatásban tanulók vesznek részt. A vonatkozó jogszabályok a tanulók fizikai állapotának mérését beemelték az országos mérések sorába. A megfelelő szintű fizikai erőnlét, edzettség elérése, majd megtartása nemcsak a sport, hanem az egészség, az általános jólét szempontjából is igen fontos tényező.

A NETFIT 4 fittségi profilban 9 mérés segítségével jellemzi a tanulók állóképességét, erejét, hajlékonyságát és testösszetételét. A mérések eredményei tesztől függően két, illetve három zónába kerülhetnek. Egészségzónába, fejlesztési zónába, fokozott fejlesztési zónába.

A NETFIT szoftveres alkalmazása olyan személyre szabott értékelési lehetőséget kínál minden tanuló számára, amely vizuálisan is szemlélteti a fittségi állapotot, valamint konkrét ajánlásokat fogalmaz

meg a fejlesztés érdekében.

E képességek szintjének emelését az oktatásnak kell megoldania a megújított iskolai testneveléssel és sporttal. A fizikai képességek folyamatos, fokozatos teljesítésére nagyobb gondot kell fordítani. Tudatosítani kell a tanulóknál a mozgásos tevékenységek, a testnevelés és a sport preventív értékeit. El kell érni, még a kevésbé jó biológiai és testi adottságokat öröklő tanuló esetében is, hogy a sportolás iránti igényük, szeretetük olyan erős és szilárd legyen, hogy tanulmányaik befejezése után is a rendszeres sportolás állandó életmódelemük legyen.

4.7. A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése

Az ellenőrzés feladata, hogy adatokat, tényeket tárjon fel az intézményben folyó tevékenységekről, illetve a tevékenységek által elért eredményekről.

Az ellenőrzés célja, hogy a feltárt adatok, tények alapján olyan intézkedéseket lehessen hozni, amelyekkel az esetleges hibák, problémák kijavíthatóak. Ehhez kapcsolódik az értékelés, amely az ellenőrzés eredményeinek elemzését jelenti.

Az ellenőrzés módszerei:

- Megfigyelés
- Írásos kikérdezés
- Interjú (lehet egyéni vagy csoportos)
- Tanulók által készített produktumok vizsgálata
- Tanulói teljesítmények felmérése (mérés)

A pedagógiai program értékelési koncepciójának célja, hogy az értékelés:

ne minősítsen, hanem fejlődési állapotról számoljon be;

számba tudja venni, hogy a tanuló az előző szintjéhez, önmagához mérten mennyit fejlődött;

jelenjék meg, hogy a tanuló saját lehetőségét mennyire használta ki.

Iskolai gyakorlatunkban háromféle értékelési funkciót különböztetünk meg: a minősítő értékelést (teljesítménymérést), a diagnosztikai értékelést és a fejlesztő értékelést.

A tanulói teljesítmények értékelése:

Témazáró esetén:	felső tagozatban	alsó tagozatban
jeles	91-100%	91-100%
jó	76-90%	81-90%
közepes	56-75%	61-80%

elégseges	36-55%	41-60%
elégtelen	0-35%	0-40%

Éves szintfelmérő esetén:

jeles
jó
közepes
elégseges
elégtelen

alsó tagozatban

90-100%
76-89%
56-75%
36-55%
0-35%

Formája, rendje	Módja	Szerepe
Tanév eleji diagnosztizáló	Százalékos kiértékelés Nem osztályozható!	Állapotfelmérés
Félévi szummatív	Százalékos kiértékelés	Összefüggő témakörök egymásra épülésének ellenőrzése
Tanév végi szummatív	Százalékos kiértékelés	Adott tanév tananyagának beépülése
Témakörönkénti, formatív dolgozat	Százalékos kiértékelés	
Témazáró dolgozat	Százalékos kiértékelés	Egy témakör beépülésének kontrollálása
Írásbeli felelet	Az értékelés egyedi módja szerinti módszerrel	Rövidebb szakasz teljesítményének ellenőrzése, beszédkészség fejlődése
Gyűjtőmunka	Az értékelés egyedi módja szerinti módszerrel	Az önállóság fejlődésének vizsgálata
Órai munka	Az értékelés egyedi módja szerinti módszerrel	Napi nyomon követés
Témahét, projekt	A tanórai és a házi felkészülés során végzett tevékenységek osztályozhatók, a kooperatív technikák során alkalmazott	A tanuló egyéni és csoportos teljesítményének és tudásának értékelése, továbbá a csoportban végzett munkában való

Formája, rendje	Módja	Szerepe
	módszerek a mértékadóak.	részvétel, az együttműködés szintjének értékelése.
Írásbeli házi feladat	Az értékelés egyedi módja szerinti módszerrel	Az otthoni gyakorlás ellenőrzése, hibák javítása, szorgalom

A témazáró dolgozatoknak tartalmazniuk kell minimum és optimum szintű feladatokat is. A minimum feladatok pontszámainak értéke az összes pontszám 36%-át kell, hogy kitegye.

A 2. évfolyam, második félévétől 8. év végéig ötfokozatú skálán értékelünk minden teljesítményt. Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

A félévi és tanév végi osztályzatok az adott időszakban megszerzett érdemjegyekből alakulnak ki. A témazáró jegyek súlyozottan számítanak, a fejlődő tendencia pozitív irányba befolyásolja az osztályzatot.

Az érdemjeggyel történő értékelés rendszeressége:

- heti 0,5-1 órás tantárgyanként legalább 2-3 jegy félévenként
- heti 1,5-2,5 órás tantárgyanként legalább 4 jegy félévenként
- heti 3-3,5 órás tantárgyanként legalább 5 jegy félévenként
- heti 4 órás tantárgyanként legalább 6 jegy félévenként
- heti 5 órás tantárgyanként legalább 7 jegy félévenként

Az év végi osztályzatba az egész év során szerzett érdemjegyek beszámítanak.

E-naplóban 2,0 átlag szükséges félévkor és év végén az elégséges osztályzathoz, felfelé kerekítjük az osztályzatot, ha a tanuló hattized felett teljesít, 2,6-os, 3,6-os, 4,6-os átlagtól felfelé kerekítünk.

4.7.1. A jutalmazás formái

Egyéni jutalmazási formák – Az iskolában elismerésként a következő írásos dicséretet adhatók:

- szaktanári,
- osztályfőnöki,
- intézményvezetői,
- nevelőtestületi.

Az egész évben kiemelkedő munkát végzett tanulók tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba kell bevezetni. Az a tanuló, akinek intézményi szinten is kiemelkedő a teljesítménye, jutalmát a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt nyilvánosan veszi át.

4.7.2. Az írásbeli és szóbeli feladatok, az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei és korlátai

- Folyamatos megfigyelés eredményeként a helyes tanulási technikák kiválasztása, fejlesztése. Minden tanuló számára a legoptimálisabb – életkori szintjének és aktuális szükségletének megfelelő – tanulási módszerek megismerése, az egyéni tanulásban az önállóság fokozása.
- A figyelem, akarat fejlesztése, irányítása.
- A tanulók természetes érdeklődésének felkeltése, ébrentartása, elmélyítése, az egyéni érdeklődés és az egyéni képességek kibontakoztatása.
- Az önművelési igény felkeltése, az önművelés legfontosabb jártasságainak, készségeinek, képességeinek kialakítása, fejlesztése, önálló ismeretszerzésre ösztönzés.
- A tanórai keretben folyó nevelő-oktató munka speciális foglalkozások keretében történő megszilárdítása, kiegészítése, bővítése.
- A hátránnyal induló tanulók következetes fejlesztése, felzárkóztatása, a gyengébb képességűekkel való differenciált foglalkozás.
- A tehetséges tanulók képességeinek kibontakoztatása, fejlesztése.
- Segédkönyvek, kézikönyvek, lexikonok használatának megismertetése, segítségnyújtó szerepének, hasznosságának felismertetése.
- Önképzésre nevelés.
- Önálló gyűjtőmunka végzése.
- Csoportos feladat elvégzése a tanítási időn kívül.
- Önellenzésre, önértékelésre nevelés.
- A tantárgyakhoz kötődő, differenciált képességfejlesztést szolgáló feladatok.
- Hétfélgére és az iskolai szünetekre csak annyi házi feladat adható fel, mint általában egyik tanórától a másikra.

4.7.2.1. Az írásbeli beszámoltatás formái

A témazáró dolgozat megíratására egy teljes tanórát biztosítunk. A tanulók egyenletesebb terhelése érdekében egy tanítási napon 3-nál több dolgozat nem íratható.

A kisdolgozatok, szódolgozatok nem vesznek igénybe egy teljes tanórát, bármelyik tanítási órán írathatók.

4.7.2.2. Házi feladatok adásának, ellenőrzésének, értékelésének szempontjai

A házi feladatok a tanórán feldolgozott ismeretek elmélyítését, gyakorlását, illetve dolgozatok előkészítését szolgálják.

A házi feladat lehet:

- szóbeli
- írásbeli
- egységes, csoportonként különböző
- egyénre szabott

A házi feladat adásával, értékelésével kapcsolatos általános elvek:

- Rendszeresség
- Differenciálás
- Nagyobb lélegzetű feladatok elvégzésének határidejét előre rögzítjük
- A tanulók hétvégére esetleg kaphatnak szóbeli, írásbeli feladatot, illetve a tanítási szünetek idejére is.
- A házi feladatot részben, vagy egészben mindig ellenőrizzük.
- A kiemelkedő házi feladatokat esetenként jutalmazzuk.
- A házi feladat elkészítése kötelező.
- Amennyiben a lecke hiány a feladat meg nem értéséből adódik, a tanulónak jeleznie kell melyik feladatnál akadt el, mit nem értett meg. Nem fogadható el, ha a tanuló hozzá sem kezdett a feladat megoldásához.
- A hiányos lecke pótlására a pedagógus kötelezi a tanulót, amennyiben a tanuló ezt nem teszi meg a megadott határidőre, akkor elégtelen osztályzatot kap.
- A házi feladatot érdemjeggyel értékelheti a szaktanár.
- Rendszeres házi feladat hiányáról a szülőket tájékoztatjuk.
- A felszerelés hiánya – amennyiben az órai munka elvégzését akadályozza, vagy lehetetlenné

teszi – feljegyzésre kerül a házi feladat hiányai közé. Az órai munka értékelésénél figyelembe vesszük a felszerelés hiányát, amennyiben az akadályozza a tanórák feladatainak elvégzését.

- A felszerelés hiányából adódó lemaradásokat a tanulónak a következő órára pótolnia kell.
- Amennyiben nem pótolja, ugyanúgy kell eljárni, mint a házi feladat hiányánál.

Oktatási eredményvizsgálatok

- „Bemenetkor” az első osztályosok ismeretanyagának, képességeinek felmérése, a feladatok meghatározása, szükség esetén fejlesztőpedagógus segítségével.
- „Átmenetkor” a 4. és 5. osztályban tanítók és a szaktanárok közösen összeállított anyagon mérik az alapképességek helyzetét (hangos és szövegértő olvasás, helyesírás, matematika).

Országos mérések 6. és 8. évfolyamon minden tanév májusában.

A tanulók teljesítményének értékelése

A tantárgyi követelményeket a helyi tanterv határozza meg. Az értékelésnél figyelemmel kell lenni a tanuló általános állapotára, fejlesztés esetén egyéni haladására, képességeire.

A vonatkozó jogszabályi előírások alapján az alsó tagozaton első évfolyamon és a második évfolyam első félévében szöveges értékelést végzünk, majd az ötfokozatú érdemjegy az osztályozás eszköze. A későbbiekben és a felső tagozaton a tanulók teljesítményének értékelése tanév közben érdemjegyekkel, félévkor és tanév végén osztályzatokkal (kitűnő, jeles, jó közepes, elégséges, elégtelen) történik.

Az értékelés kategóriái első osztálytól a második évfolyam félévéig

- Kiválóan teljesített: A tantervi követelményeket megbízhatóan teljesíti. Ismeretei biztosak, képes azokat az évfolyam követelményeinek megfelelő szinten alkalmazni. Szóban és írásban is képes gondolatai, véleménye és a tanultak pontos megfogalmazására. Életkorának megfelelő szinten képes az összefüggések meglátására, alkotó módon tudja a megszerzett ismeretanyagot hasznosítani.
- Jól teljesített: A tantervi követelményeket általában jól teljesíti. Ismeretanyaga jó, alkalmazásában kissé bizonytalan. Szóban és írásban kevés segítséget igényel feladatmegoldásai során. Kevés segítséget igényel az összefüggések meglátásában, ismereteit önállóan is képes alkalmazni.
- Megfelelően teljesített: A tantervi követelményeket alapvető szinten teljesíti. Ismeretanyaga közepes szintű, alkalmazása során többször igényel segítséget. Szóban és írásban nehézkesen nyilvánul meg. Összefüggések meglátására csak segítséggel képes.
- Gyengén teljesített: A tantervi követelményeket alacsony szinten teljesíti. Tantárgyi

ismeretanyaga csekély, önálló alkalmazására is csak sok segítséggel képes. Szóban és írásban csak kérdések segítségével tud megnyilvánulni, fogalmakat nem ért, önállóan egyszerű összefüggéseket sem tud felismerni.

- Nem felelt meg: Tantárgyi ismeretanyaga csekély, önálló alkalmazására nem képes. Szóban és írásban nem vagy nehezen tud megnyilvánulni, fogalmakat nem ért, egyszerű összefüggéseket nem tud önállóan felismerni.

A tantárgyi érdemjegyek és osztályzatok kritériumai

Jeles

- A tantárgyi követelményeknek kifogástalanul megfelel.
- Ismeri, érti, önállóan képes alkalmazni a tananyagot.
- Szóban és írásban pontosan, szabatosan fogalmaz.
- Fogalmai pontosak, tiszták, összefüggésüket, rendszerüket átalakítja.
- A váratlan problémák nem riasztják vissza, hanem biztos ismeretei birtokában közelíteni képes a megoldáshoz.

Jó

- A tantervi követelményeket megbízhatóan teljesíti.
- Fogalmai tiszták, az önálló alkalmazásban kissé bizonytalan.
- Szóbeli és írásbeli fogalmazásában nem követ el értelemzavaró pontatlanságokat.
- Az alapvető összefüggéseket tudja, a begyakorolt módszerekkel biztosan dolgozik.

Közepes

- Csak az alapvető tantervi követelményeket teljesíti.
- Pontatlanul, nehézkesen nyilvánul meg szóban, írásban egyaránt.
- Fogalmai nem tiszták, az összefüggéseket csak segítséggel ismeri fel.

Elégséges

- A tantervi követelményekből csupán annyit képes elsajátítani, amennyi a tovább haladáshoz feltétlenül szükséges.
- Fogalmakat nem ért, önállóan egyszerű összefüggéseket sem tud felismerni.
- A legalapvetőbb feladatok megoldásához is tanári segítségre szorul.

Elégtelen

- A tantervi követelményeknek nevelői segítséggel sem tud eleget tenni.

4.8. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Hagyományosan tanulóink kimagasló teljesítményeit a tanévzáró ünnepélyeken értékeljük. Ennek formája bizonyítványbejegyzés, oklevél, könyv, szóbeli dicséret. Itt tanulói közösségeket is kiemelhetünk.

Ennek szempontjai a tantestület döntése szerintiek:

- tanulmányi munka
- sportteljesítmények
- közösségi munka
- kulturális és közéleti tevékenység

A jutalmazás formái

Egyéni jutalmazási formák:

Az iskolában elismerésként a következő írásos dicsérek adhatók:

- szaktanári,
- osztályfőnöki,
- intézményvezetői,
- nevelőtestületi.

Az egész évben kiemelkedő munkát végzett tanulók, tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba kell bevezetni. Az osztályfőnökök és a munkaközösségek javaslatára a legkiemelkedőbb – megyei, országos eredményekkel rendelkező – tanulók oklevélben és könyvjutalomban részesülnek.

Közösségi munkáért a DÖK is javasolhat tanulókat az elismerésre.

Az a tanuló, akinek intézményi szinten is kiemelkedő a teljesítménye jutalmát a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt nyilvánosan veszi át.

Csoportos jutalmazási formák:

- jutalomkirándulás,
- kulturális hozzájárulás (színház vagy kiállítás látogatáshoz).

A magatartási elvárásokat a házirend tartalmazza. Ezen elvárások teljesítése alapján az értékelési szempontok a következők:

Példás

- A házirendet minden körülmények között betartja, és másokkal is betartatja.

- Órai és órán kívüli magatartása kifogástalan.
- A közösség alakításában aktívan részt vesz, kezdeményez.
- Iskolai feladatokat önként vállal, és maradéktalanul teljesít.
- Megnyilvánulásaiban őszinte, társaival, tanáraival szemben tisztelettudó, együttműködő és segítőkész.
- Fegyelmező intézkedés nem volt ellene.

Jó

- A házirendet betartja, apróbb hibáit törekszik javítani.
- A közösségben a rábízott feladatokat ellátja.
- Fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő.
- Fegyelmi fokozata: legfeljebb 1 szaktanári figyelmeztető.

Változó

- A házirendet több ízben megsérti, vét a közösségi szabályok ellen.
- A közösség alakításában nincs szerepe, munkájában vonakodva vesz részt.
- Társaival szemben közönyös, megnyilvánulásaiban durva, tanáraival szemben tiszteletlen.
- Fegyelmi fokozata: legfeljebb osztályfőnöki fokozatai

Rossz

- A házirendet nagyon hiányosan tartja be.
- A közösség munkáját hátráltatja, szándékosan árt a közösségnek.
- A nevelésére tett erőfeszítéseket rendre elutasítja.
- Társaival szemben durva, goromba.
- Tanáraival szemben tiszteletlen, udvariatlan, elutasító.
- Fegyelmi fokozata: intézményvezetői fokozat
- Igazolatlan hiányzásai meghaladják 10 órát

A szorgalom értékelésekor a tanuló iskolai és tanulmányi munkához való hozzáállását értékeljük. A szorgalom értékelése nem feltétlenül függ össze az eredményes, jó jeggyel értékelt tanulási eredménnyel, hiszen gyenge képességű tanuló is lehet kiemelkedően szorgalmas.

Példás

- Aki tanulmányi munkájában kitartó, a tanítási órákra képességeihez mértén pontosan és rendszerben, maximálisan felkészül.
- Tanulmányi munkájában többletfeladatokat végez, részt vesz versenyeken, pályázatokon.
- Az órai munkát érdeklődésével, aktivitásával segíti.

Jó

- A tanítási órákra lelkiismeretesen felkészül, feladatait elvégzi, de többletfeladatokat nem végez.
- Órai aktivitása a tőle elvárható, de különösebb érdeklődést nem mutat.
- Érdeklődése csak az iskolai tananyagra korlátozódik.

Változó

- Iskolai és otthoni munkájában csak időnként teljesít képességeihez mérten.
- Órai aktivitása hullámzó teljesítményt mutat.
- Házi feladatait hiányosan készíti el, felszerelése is többször kifogásolható.
- Gyakran szétszórt, figyelmetlen.

Hanyag

- Tanulmányi munkájában gyakran képességei alatt teljesít, megbízhatatlan, feladatait nem végzi el.
- Felszerelése hiányos, így az órai tanulmányi munkát hátráltatja.
- Munkafegyelme rossz, érdektelenség, közömbösség jellemzi.

A tanuló és szorgalmának értékelési formái a művészetoktatásban

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél az 1-6. évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) érdemjegyeket használjuk.

A szorgalom minősítése az egyéni képességek alapján történik. A szorgalomra adott érdemjegy, osztályzat a követelmények figyelembevételével fejezi ki a tanulmányi tevékenységhez való viszonyt. A tanulók magatartását és szorgalmát félévkor és a tanítási év végén az osztályfőnök javaslatára a nevelőtestület osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzik.

4.9. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

Az iskola magasabb évfolyamára léphet az a tanuló, aki a helyi tantervben előírt, a tovább haladáshoz szükséges követelményeket teljesítette, beleértve a szükséges készségek meglétét és az elvárt kimeneteli követelményeket valamennyi tantárgyból.

Az első évfolyamot megismételheti a tanuló szülői kérésre, ilyenkor bizonyítványt a tanuló a megismételt évről kap.

A tanuló az első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni, vagy a szülő írásban ezt kéri.

4.10. Tanórán kívüli foglalkozások, programok, hagyományörzés

4.10.1. Tanulmányi kirándulások

Az iskola nevelői a tantervi követelmények eredményesebb teljesülése, a nevelőmunka nyomatékosítása céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi kirándulást szerveznek. A kirándulások napját (egy tanítási nap) az iskola utolsó hetére időzíti.

A kiránduláson való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük. A kirándulási terv elkészítésébe be kell vonni az osztályok szülői közösségét. Az osztályfőnök mérlegelési jogköre, hogy minden jelentkező tanulót elvisz-e az osztályból kirándulni.

10 tanuló/1 fő kíséző nevelő és az osztályfőnök biztosítható osztályonként.

Az itthon maradó gyerekek foglalkoztatásáról a kirándulások szervezésébe be nem vont nevelők gondoskodnak.

4.10.2. Szabadidős foglalkozások

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez, valamint a szülők anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szervez (túrák, színház és múzeumlátogatások, klubdélutánok, táncos rendezvények...). A szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

4.10.3. Tantárgyi hagyományok

- Nemzetiségi hagyományok ápolása a német órákon (Márton-nap)
- Műhelymunkák, kiállítása (rajz)
- Városi/községi könyvtárban szervezett – ún. kihelyezett órák
- Szavalóversenyek, mesevetélkedők
- Erdei iskola

4.10.4. Rendezvények

- Egészségnap projektnap keretében
- Október 6-imegmemlékezés
- Október 23. megünneplése

- Játzóházak pályázatokhoz, egyéb rendezvényekhez kapcsolódóan
- Iskolakarácsony és adventi műsorok
- Farsang
- Március 15-e megünneplése
- Diák önkormányzati nap
- Rákos kupa (labdarúgó torna)

A településhez kötődő hagyományok

- Márton-nap
- Szüreti felvonulás

4.11. Lehetőség szerint nemzetközi és hazai kapcsolatok

- EU-projekt(ek)be bekapcsolódás
- Sopron környéki községek iskolái (Ágfalva, Nagycenk, Lövő ...)
- Kapcsolat német anyanyelvű iskolákkal,
- Nemzetiségi nyelvet tanító általános iskolákkal(Kópháza, Ágfalva, Sopron: Fenyőtér...)

4.12. Projektoktatás – Erdei iskola

Finanszírozás: lehetőségekhez igazodik

Órakerete: évi 24 óra (3 nap)

Célzott tanulók köre: Lehetőség szerint minden tanuló – felső tagozatos képzése idején részt vesz a programban; amelyet a szülő írásban visszaigazol. A programot a 10-13 éves korosztályra építjük.

Az erdei iskolába kihelyezett tananyagrészek:

- Magyar irodalom: mesék és mondák
- Történelem: a táj története, ennek emlékei (írások, tárgyi és régészeti nyomai), múzeumok, kiállítások megismerése honismereti feladatok (riport készítése az itt élő emberekkel), táncok, dalok megismerése, ősi mesterségek, foglalkozások felkutatása (halászat, nádaratás, hordókészítés, kötélfonás, kosárkötés stb.)
- Földrajz/Természetismeret: Magyarország nagy tájai témakörből, csillagászati ismeretek szerzése az éjszakai túrák alkalmával
- Kémia: vizek vizsgálata, kémhatások kimutatása, a CO₂ káros hatásai – üvegházhatás, a műanyagok összetétele, fajtái, szikesedés, savas esők káros hatásai
- Fizika: kölcsönhatások a természetben, halmazállapot-változások, a villamos áram előállításának módjai
- Biológia: hazánk nemzeti parkjai, a hazai életközösségek: erdő, rét, víz és vízpart élővilága
- egészségtan: korszerű táplálkozás, biotermékek fogyasztása, betegségek megelőzése
- Környezetismeret: időjárás, éghajlat elemei (szél, hőmérséklet, csapadék, napsugárzás)
- Testnevelés: kerékpározás, ügyességi játékok túrázás-tájfutás
- Technika: madáretető-készítés
- Rajz: természetben előforduló formák rajzi megjelenítése

Az értékelés módja

Az iskolai naplóba a projektoktatást bevezetjük.

Az erdei iskolai programot osztályzattal értékeljük

4.13. Projektnap – Egészségnap

Órakeret: 4 óra

Célzott tanulók köre: az iskola minden tanulója

Célja: élmény gazdag módon megmutatni tanulóinknak, hogy az egészséges életmód milyen sokrétű, érdekes, és nem a lemondásról sokkal inkább az új dolgok megismeréséről a változatosságról és az aktivitásról szól.

Célunk:

Környezet tudatosság erősítése

Közösségfejlesztése

Táplálkozás, mozgás, higiénia összefüggéseinek feltárása

Viselkedés kultúra megalapozása

Esélyegyenlőség biztosítása

A projekt napon megvalósított tananyag részek osztályonként lebontva:

- 1. osztály – környezetismeret – Mi terem a zöldségkertben? (A testem, érzékszerveim)
  - rajz – zöldség-gyümölcssozobrászat
  - testnevelés – labdás ügyességi gyakorlatok
  - technika – egészséges táplálkozás
- 2. osztály – környezetismeret – egészséges étrend, napirend
  - rajz – emberi test
  - testnevelés – sorversenyek, ügyességi gyakorlatok
  - ének – kedves dalaink, játékaink
- 3. osztály – környezetismeret – helyes napirend
  - rajz – zöldségfigurák teste (zsírkrétával-mozgás, mozdulat)
  - testnevelés – váltóversenyek
  - magyar – szövegértés fejlesztése
- 4. osztály – környezetismeret gyümölcs-, zöldségfélék tartósítása – egészséges életmód
  - testnevelés – mozgás és egészség
  - magyar – szövegértés fejlesztése
  - rajz – a plakát (plakátkészítés)
- 5. osztály – technika – tápanyagaink összetétele
  - erkölcsstan/hit és erkölcsstan – egészség
  - rajz – csendélet (gyümölcsökről)
  - történelem – táplálkozás fejlődése
  - osztályfőnöki – egészséges életmód, egészséges táplálkozás

- testnevelés – akadálypálya
- 6. osztály – természetismeret – amit az egészséges táplálkozásról tudni kell
  - rajz – elmozdulás, mozgás, emberalak
  - testnevelés – gimnasztikai gyakorlatok, rajzversenyek, játék
  - osztályfőnöki – a dohányzásról
- 7. osztály – kémia – tápanyagaink
  - technika – főzés, párolás, sütés, tápanyagaink, ételkészítő eljárások
  - osztályfőnöki – ápoltság, egészség, étkezés, kultúra
  - biológia – táplálkozási szintek
- 8. osztály – biológia – kamaszkor változásai, testünk „építőkövei”
  - testnevelés – gimnasztikai gyakorlatok, játék
  - technika – a korszerű táplálkozás
  - rajz – plakát

4.14. Egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások

- Fejlesztő és tehetséggondozó foglalkozások
- Iskolarádió
- Rejtvényfejtő szakkör
- Robotika szakkör
- Futball szakkör

4.15. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Valamennyi tanulónak joga van képességei minél maradéktalanabb kibontakoztatására, személyiségfejlődésének támogatására. Külön figyelmet kell fordítani a valamilyen okból hátrányos helyzetbe került tanulóakra, akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, amely biztosíthatja iskolai sikerességüket.

Iskolánk – többek között – az alábbi segítséget nyújtja számukra az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- kulcskompetenciák fejlesztését,
- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazását, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítését,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakítást,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztését,

- tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulást,
- a differenciáló módszerek alkalmazását,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését,
- a mindennapos testedzés, a mozgás, sportolás biztosítását,
- környezettudatos szemléletű oktatás-nevelést,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakítását,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatását és alkalmazását a tanórákon,
- a tanulói aktivitás növelését a tanítási órákon,
- a tanulási attitűd pozitív átformálását,
- a továbbtanulás támogatását,
- személyiségfejlesztést és közösségépítést,
- a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítését,
- partnerközpontú nevelést.

5. A Pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések

5.1. A pedagógiai program érvényességi ideje

1. Az iskola az adott év szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját e pedagógiai program alapján.
2. Ezen pedagógiai program érvényességi ideje 5 tanévre – azaz 2022.szeptember 1. napjától 2027. augusztus 31. napjáig – szól.

5.2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

1. A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
2. A 2020/2021. tanév során a nevelőtestületnek el kell végeznie a pedagógiai program teljes – minden fejezetre kiterjedő – felülvizsgálatát, értékelését, és szükség esetén ezen pedagógiai programot módosítania kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgoznia.

5.3. A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola intézményvezetője
- a nevelőtestület bármely tagja
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- a szülői munkaközösség
- az iskola fenntartója

a tanulók a pedagógiai program módosítását diák-önkormányzati képviselői útján

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az intézményvezető jóváhagyásával válik érvényessé. A pedagógiai program elfogadása előtt ki kell kérni a szülői munkaközösség és a Német Önkormányzat Fertőrákos véleményét.

A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra vagy a

működtetőre a jogszabályi előírásokon felül többletkötelezettség hárul, be kell szerezni a fenntartó, illetve a működtető egyetértését.

A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő tanév első napjától kell bevezetni.

5.4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

1. Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára hozzáférhető.
2. A pedagógiai program, a házirend, és a működési szabályzat elolvasható az iskola honlapján iskolarakos.com
3. A pedagógiai programról minden érdeklődő tájékoztatást kérhet az iskola intézményvezetőjétől, valamint az iskola pedagógusaitól s nevelők fogadóóráján vagy – ettől eltérően – a pedagógussal előre egyeztetett időpontban.
4. A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:
  - az iskola honlapján
  - az iskola irattárában
  - az iskola intézményvezetőjénél

Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai a mellékletben kerültek elhelyezésre.

A pedagógiai programot jóváhagyom.

Kelt: Fertőrákos, 2022. év augusztus hónap 25. nap

Készítette:

Maráz István Zsolt
igazgató

1. számú melléklet

Környezeti nevelés

”ÖKOiskolává válás”

Fertőrákosi Általános Iskola és
Alapfokú Művészeti Iskola

„A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségek és hozzáállás kifejlesztésében. A környezeti nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására.”

(IUCN, 1970)

„A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését. A fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikben.”

(NAT 243/2003)

„Az iskolai környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, melynek során a gyerekeket felkészítjük környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre.

(KöNKomP, 2004)

1.3 Az alapelveket szabályozó jogi háttér

Az Alkotmány környezetvédelemmel kapcsolatos paragrafusai:

8. § A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsődrendű kötelessége.

- 16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.
- 18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.
- 70. § A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

Környezet- és természetvédelmi jogszabályok

- Környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól).
- A Természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. Törvény)

- A géntechnológiai tevékenységről szóló XXVII. Törvény 30. és 31. §-a.
- Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (a Kormány 2031/1998. határozata)
- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia
- Hulladékgazdálkodásról szóló XLIII. Törvény

Egészségügyi jogszabályok

- Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram (1996)
- Egészségügyi Világszervezet számos idevonatkozó dokumentuma

Közoktatási jogszabályok

- nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- Nemzeti Alaptanterv
- Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia

Önkormányzati jogszabály

- 1990. évi LXV. Törvény a helyi önkormányzatokról

1.4 A közoktatási stratégiai célok figyelembevétele

Az iskolai környezeti nevelési program akkor szolgálja igazán a diákok érdekeit, ha megvalósulásuk hozzájárul a közoktatás-fejlesztés stratégiai céljainak eléréséhez.

Szükségesnek tartjuk a környezeti nevelési programok két-háromévente történő felülvizsgálatát. Iskolánk csak akkor tud megfelelni a rohamosan változó társadalmi igényeknek, ha maga is változik, s terveinket – köztük a környezeti nevelési programot – is módosítjuk a változásoknak megfelelően.

2. HELYZETELEMZÉS, HELYZETKÉP

2.1 Az iskola rövid története

1537 óta van a településnek iskolája. A középkortól folyamatos az oktatás - nevelés a községben. 20. század elejétől egyházi iskolaként működött majd 1938-tól a szülők döntése alapján kétnyelvű iskolává vált. 1995. óta, 1-8. osztályig nemzetiségi német nyelvoktatás folyik, heti 5 órában, ezen felül heti 1 órában német hon- és népismerettel ismerkednek a diákok. 1999-től művészeti oktatás is zajlik az iskolában, mely 2007-ben nyerte el a „Kiváló Művészeti iskola” címet. 2015-től az iskola

működtetését átvette a német nemzetiségi önkormányzat, így a sok pozitívum mellett anyagi téren is kiszámíthatóbbá vált az iskola élete.

2.2. Az iskola helye és épülete

Fertőrákos a Fertő tó magyar partszakaszának egyik legmeghatározóbb települése. Szép természeti környezetben fekszik, és sok épülete műemlék. Két különálló épületben zajlik az oktatás. Az alsósok nevelése, ma már felújított, modern, díszes zárdaépületben zajlik. A felsősök tanítása a '60-as években épített, mára fűtőkorszerűsített épületben történik. Mind kettő épület körül hatalmas udvar- és játszótér áll rendelkezésre.

Az iskola működése környezeti nevelési szempontból

Az iskola integráns részét képezi a településnek, régiónak. A Fertő tó magyar partszakaszának egyedüli általános iskolája, melynek települése saját stranddal rendelkezik. A helyi értékeknek, adottságoknak az iskola mindennapjaiba, pedagógiájába történő beépítése fontos célja az intézménynek.

Az iskolában a tantestület valamennyi tagja foglalkozik környezeti nevelési kérdésekkel a tanórákon és azokon kívül. Egy-egy tevékenységi terület bizonyos kollegák felvállalnak, mások pedig besegítenek ebben. A környezeti nevelés az a területe az iskolai életnek, ahol csak nagyon fokozatosan és lépésenként haladunk előre. Az iskolavezetőség számára kiemelt jelentőséggel bír a környezeti nevelés megvalósulása. A kollegák együttműködése fokozott ezen a területen.

Folyamatos a kapcsolat a Fertőhansági NP-kal a Barlang színházzal, Ásványmúzeummal, Tanulmányi Erdőgazdasággal. Számos tanösvény és helyi látványosság áll rendelkezésünkre. Sok helyi szervezet segíti és támogatja iskolánkat. Szeretnénk a természet közelségét az ökoiskolai cím elnyerésével még elérhetőbbé tenni diákjaink számára.

3. ERŐFORRÁSOK

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is. Az iskolának a következő tanévben – az alábbiakat figyelembe véve – ki kell dolgoznia részletesen is az iskolán belüli és kívüli kapcsolatrendszerét.

3.1 Nem anyagi erőforrások

3.1.1 Iskolán belüli együttműködés

Iskolavezetés:

Az iskolavezetés elsődleges feladata az iskola működésének fenntartása. A tanulmányi és működési kereteken belül fontos feladat a környezeti nevelés feladatainak ösztönzése, a programok végrehajtásának ellenőrzése és a források megteremtése.

Tanárok:

Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskolai környezeti nevelés ill. oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. Azoknak a kollégáknak, akik most kívánnak bekapcsolódni az iskolai környezeti nevelési munkába, a tapasztaltabb kollégák tanácsokat, javaslatokat adnak. A közös munka áttekintése igazgatóhelyettesi feladat, a koordinátori szerepet az iskolai munkaközösség vezetők látják el.

Diákok:

Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai az osztályközösségeknek, valamint a környezet védelme iránt különösen érdeklődő és elkötelezett tanulókból álló diákcsoportnak.

Tanárok és diákok:

A diákok a környezeti témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös munka során tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el. Iskolánkban nagy szerepe van a környezettudatos szemlélet kialakításában az erdei iskoláknak és a témanapoknak. A diákok és tanárok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében is. A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg.

Tanárok és szülők: Az iskolai környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben azt a környezettudatos magatartást, amit iskolánk is közvetíteni kíván. Iskolánkban ez egyrészt azon keresztül valósul meg, hogy az elsajátított viselkedési formákat, ismereteket otthon is alkalmazzák a tanulók, másrészt az egyes környezeti nevelési programjaink anyagi fedezetét – a lehetőségeiket figyelembe véve – a családok maguk is biztosítják.

Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak:

Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentjük a felesleges papírfelhasználást (pl.: féloldalas papírlapok használata, kicsinyített és kétoldalas fénymásolás, digitális

információáramlás), folyamatosan gyűjtjük a hulladékpapírt és a kifogyott nyomtatópatront. Példamutató, ha a tanulók látják, hogy az iskola épületének takarítása során környezetkímélő, az egészségre nem ártalmas tisztítószeret használunk. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés beindításához a takarítók aktív, környezettudatos munkájára is szükségünk van.

3.1.2 Iskolán kívüli együttműködés

Fenntartó:

Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés – az iskola egész életén belül – a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az iskola igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje.

Környezeti neveléssel is foglalkozó intézmények:

A tanórai és tanórán kívüli környezeti programot színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények meglátogatása. Iskolánk számára ilyen szempontból fontosak a múzeumok, az állatkertek és a nemzeti parkok, botanikus kertek, erdei iskolák. Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő. Iskolai tanulmányaik során, a tanulók részt vesznek több ilyen környezeti témájú intézménylátogatáson.

Civil szervezetek:

A civil szervezetek szakmai ismereteikkel és programjaikkal segítik környezeti nevelési munkánkat. Szükséges, hogy több, az egész tantestületet érintő környezeti témájú előadás és foglalkozás legyen a jövőben, amelyen a tantestület tagjai is részt vesznek. A civil szervezetekkel való iskolai szintű kapcsolattartás igazgatóhelyettesi feladat. A szaktanárok egyénileg alakítanak ki kapcsolatot az egyes civil szervezetekkel

Hivatalos szervek:

A hivatalos szervek egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javaslatokra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

3.2 Anyagi erőforrások

3.2.1 Saját erőforrások

Költségvetés:

Az iskolai költségvetésből minden évben olyan felújításokat kell végezni, amelyek a környezetbarát és kultúrált környezet megteremtését, továbbá a környezetkímélő működtetést szolgálják.

Alapítvány:

Az iskolai alapítvány – rászorultsági alapon – támogatja a tanulók erdei iskolákban és a nyári táborokban való részvételét. Minden diáknak szülői írásos kérvényt kell beadnia a támogatás kérésére.

Szakmai tanári kirándulások:

Tanév elején tervezetten valósulnak meg. Költségeit az iskolai költségvetés fedezi.

Tanulmányutak, osztálykirándulások:

Költségeit a tanulók fedezik, de az intézmény lehetőségeihez mérten hozzájárulhat egyes költségek finanszírozásához, melyekben a környezeti nevelés céltudatosan megvalósul.

3.2.2 Külső erőforrások

Fenntartó:

A fenntartóval történt egyeztetések alapján az iskola egyik kiemelt nevelési területe a környezeti nevelés, így a költségvetésben támogatja ezt a feladatot.

Saját bevétel:

Az iskolának teremkiadásból van saját bevétele, melyek összege változó. A továbbiakban kívánjuk kialakítani azt a gyakorlatot, hogy mekkora összeg fordítható ebből környezeti nevelési célokra.

Pályázat:

Megjelenések figyelése igazgató-igazgatóhelyettesi feladat. Az igazgatóhelyettes tájékoztatja a kollegákat a pályázati lehetőségekről. Az elnyert összeget teljes egészében arra a területre kell fordítani, amire a kiírás szólt.

3.2 Tárgyi erőforrások

- Tantermek kép és eszközkészlete
- Ismerethordozók (kép- és hanganyag, folyóiratok, szakkönyvek, Internet, multimédiás anyagok)
- Audiovizuális eszközök: tablet, laptop, projektor stb.

4. ALAPELVEK, JÖVŐKÉP, CÉLOK

4.1 Alapelvek, jövőkép

A környezeti nevelés olyan folyamat, amely során a gyermekek életkoruktól függetlenül, de életkori sajátosságaik keretein belül ismerik meg a mindenkori környezetüket és megtanulnak gondoskodni róla.

Az iskolában a teljes tantestület foglalkozik környezeti nevelési kérdésekkel a tanórákon és azokon kívül. Segítik a tanulókat az elméletben elsajátított tudás gyakorlatban való alkalmazására.

4.2 A környezeti nevelés alapelvei

A környezet-és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet-környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti-környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére.

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelniük. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járniuk, meg kell világítaniuk:

- a fenntartható fejlődés;
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések;
- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
- alapvető emberi szükségletek;
  - emberi jogok;
  - demokrácia;
- elővigyázatosság;
- biológiai és társadalmi sokféleség;
- az ökológiai lábnyom.

Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket és programjainkkal a szülők és a környék lakóinak környezet-és egészségtudatos magatartását is fejleszteni.

4.3 Hosszú távú célunk, jövőképünk

Hosszú távú céljain kitűzése alapozza meg jövőképünk alapjait. Olyan tudatformálás, amely a gyerekeket megtanítja a környezettel való tudatos együttélésre, a környezetbarát életvitelre. Célunk, hogy kialakuljon a gyerekeknél az életmód, a gondolkodás és az attitűdök megfelelő szintézisében a környezet okos és mértéktartó felhasználása, a környezetkultúra. Képes legyen a tudományos globális összefüggések megértésére. Magatartásával védelmezze a természeti és nem természeti környezetét, szeresse azt. A környezet iránti felelősség, minden élőlény iránti tisztelet, a mindennapi életvitel értékrendjében az ökológiai szemlélet megalapozása és fokozatos kialakítása. Környezetével szemben mutasson mérsékelt fogyasztói viselkedést, ily módon vegyen részt a környezet kímélésben.

Tanulóink számára biztosítsuk a célok eléréséhez szükséges készségek kialakítását, fejlesztését.

Célunk elősegíteni az egyetemes Természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tiszteletét és megőrzését, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt. Segíteni a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzését.

Elősegíteni a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulását annak érdekében, hogy a felnövő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntarthatóságát.

Érzékennyé tenni a tanulókat a környezet állapota iránt. Kialakítani a környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartást, egyéni és közösségi szinten egyaránt, mely váljon a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvvé. Bekapcsolni az intézményt a közvetlen környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába községi szinten.

Képessé tenni a tanulókat arra, hogy - személyes tapasztalataik alapján - együtt tudjanak működni a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

4.4 Az iskola környezeti nevelés szemlélete

A fenntarthatóság globálisan értelmezhető. A világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Az iskolának színterének kell lennie és az oktatásban kell elkezdenünk diákjaink ezen irányba való nevelését. Olyan oktatást kell biztosítanunk, amely a szakmai képzésen kívül az erkölcsi nevelésre és környezettudatos életmód kialakítására is nevel. A hagyományos módszereken kívül interaktív kreatív módszerek segítségével segítjük tanulóinkat a felelős magatartásra, döntéshozatalra, konfliktus kezelésre probléma megoldásra. A tanulók képesek legyenek az új értékeket elfogadni, megszilárdítani és hagyományként ápolni. Céljaink csakis úgy valósíthatóak meg, ha hatékony tanulási tanítási stratégiákat alakítunk ki.

Iskolánk a Fertő- tó partján helyezkedik el, amely a világörökség részét képezi. Különösen nagy a felelősségünk, hogy a környezet- és természet iránti szeretetüket kialakítsuk, megtartsuk. Iskolánk számára ezért a kezdetektől fontos volt a tudatos környezeti nevelés. Szemléletünk az iskolai életben globálisan értendő nem csak szaktantárgyakra, mint például a földrajzra korlátozódik. Az iskolai programok, az iskolai szabadtéri külső és belső helyszíneken rendezett programjaink, lehetőséget biztosítanak diákjaink számára a megfigyelés, megtapasztalás, megértés lehetőségére, miközben képessé válhatnak arra, hogy gyerekekből majd tudatos környezetét szerető, óvó, felnőttekké váljanak.

4.5 Konkrét célok

Első és legátfogóbb célunk, hogy ÖKO iskolává válhassunk. Amely alapjaiban változtatná meg iskolánk életét.

Dolgozzunk iskolánk környezetén, hogy környezet barátá téhessük.

Szelektív hulladékgyűjtés, esővíz gyűjtése.

Különböző környezet védelmi programok, projektek szervezése.

Gyakorló iskolai kiskert kialakítása, amelyben tanulóink, megfigyelhetik a különböző növények termesztésének csodáját. Ültethetnek, gondozhatnak, szüretelhetnek.

Környezet barát iskolába járás bevezetése a tanulóink körében. A tanulóink kerékpárral járjanak iskolába.

A szaktantárgyak segítségével megszerzett elméleti tudás adaptálása a mindennapokba, tapasztalat alapú elmélyítés.

A helyi adottságokra épülő probléma megoldása, védjük a környezetet.

4.6 Új tervek

Szemétszedési akció bevezetése/ Te szedd!

Nagyobb teljesítmény túra szervezése a helyi adottságoknak megfelelően. Célunk, hogy a tanulók megtapasztalhassák a természet adta lehetőségeket, megszeressék a környezetüket, igényüket elmélyítsük, hogy szeressenek a természetbe járni, miközben tanulnak, megfigyelnek, óvják környezetüket.

A tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához, valamint a tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása.

4.7 Hagyományok ápolása

Rendszeresen szervezzünk papírgyűjtést.

Minden évben megemlékezünk a Föld napjáról, Víz világnapjáról.

Mithrász túra lebonyolítása.

Évfolyamonként erdei iskolai programok szervezése, megvalósítása

Osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában

4.8 Szaktantárgyi célok

4.8.1 Környezetismeret

A tanulók

- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal.
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelőségét az élővilág megőrzésében.
- ismerjék meg saját testük alapvető felépítését és működését, az egészség megőrzéséhez szükséges életvitel jellemzőit.

4.8.2 Természettudomány

A tanulók

- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére. A megismerés komplexitása, egészlegességére törekvés (középpontban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll).
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása.
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése. Ökológiai szemlélet fejlesztése. A helyes környezeti attitűdök fejlesztése, magatartás fejlesztése, értékrend alakítása, környezettudat fejlesztése, felelősségérzet fejlesztése, környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása.

4.8.3 Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják;
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával;
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni;
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön;
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait;
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására;
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni;
- legyenek képesek reális becslésekre;
- tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni.
- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás, alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket.

4.8.4 Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára;
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit;
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő és élettelen közötti kölcsönhatásokat;
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra;
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni;
- ismereteik birtokában, tetteik következményeit látó, távlatokban gondolkodó állampolgárrá váljanak.

4.8.5 Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről;
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit;
- ismerjék meg a világ globális problémáit;
- ismerjék meg és őrizzék a természeti és az ember alkotta táj szépségeit.

4.8.6 Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit;
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet;
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket;

- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat;
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére;
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat.
- alakuljon ki ökológiai szemléletmód.

4.8.7 Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel;
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására;
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére; - értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait.

4.8.8 Testnevelés és sport

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket;
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében;
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes;
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek;
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat (pl. méta, karikahajtás, gólyalábazás, zsákban futás);
- tudatosítsák általa az egészség és a környezet komplexitását.

4.8.9 Informatika / Digitális kultúra

A tanulók

- legyenek képesek az interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni.
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására.
- ismerjék meg az informatikában (pl. az internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket. Használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre.

4.8.10 Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

alsó tagozat

- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges ember alkotta környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat (meséket, mondákat, népdalokat és verseket);
- egy táj megismerésekor képesek legyenek kifejezni érzelmeiket, alkalmazva érzékeljék az anyanyelv gazdagságát, szépségét a szóbeli és írásbeli kommunikáció során.

felső tagozat.

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását és mindezt tudják alkalmazni a természeti és ember alkotta környezettel való kapcsolatteremtésben;
- törekedjenek az anyanyelv védelmére;
- sajátítsák el a média elemzésének technikáit;
- tudjanak disputát folytatni.
- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés;
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával;
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével.

4.8.11 Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet;

- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására;
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete; - értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében.

4.8.12 Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékenyék a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével;
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit;
- ismerjék meg más népek ilyen irányú tevékenységeit, valamint az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit;
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projektmunkában választ keresni;
- állampolgári felelősségtudata fejlődjön.

A tanulóknban

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben;
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikációképesége és fedezzék fel ennek lehetőségeit.

4.8.13 Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti ill. művészeti szépség rokonságát és azonosságát;
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait;
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban;
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét;
- tudják, hogy az élő ill. élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapokban egyaránt akusztikus élményt jelentenek;

- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni.

4.8.14 Etika

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák;
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni;
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk.
- alakítsuk ki azt a szemléletet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek;
- alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban; - fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért.
- lássák, hogy milyen módon alakult ki az ember természetfeletti uralomra jutása;
- legyenek képesek követni az értékek alakulását a különböző történelmi korokban;
- értsék meg, hogy csak akkor őrizhetők meg környezetünk életfeltételei, ha alázattal közelítünk hozzájuk;
- legyenek képesek megismerni a törvényszerűségeket, és csak az azok által adott lehetőségekben belül akarjanak változtatni, jobbítani az emberiség érdekében.

4.8.15 Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék fel a természeti ill. művészeti szépség rokonságát és azonosságát; - ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit;
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére; tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira;
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát;

- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni;
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően; - ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését;
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre; - kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket.

4.8.16 Életvitel és gyakorlat / Technika és tervezés

A tanulók

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket.
- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait.
- értsek meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit.
- ismerjék meg a problémák rendszerét és a lényegét átlátó környezetgazdálkodást.
- Sajátítsák el az alapvető biokertészeti ismereteket ismerjék meg az egészséges táplálkozás alapelemeit.
- Ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat. Ismerjék meg a felhasznált természetes anyagokat, az épített környezet jellemzőit.

4.8.17 Volkskunde

A tanulók

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem khasználó paraszti életmód értékeit.
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét (ünnepek előtti böjtök).

4.8.18 Művészetek

A tanulók

- tudjanak improvizálni természeti jelenségeket a képzőművészet eszközeivel;
- legyenek képesek adott szituáció megfogalmazására tartásképpen és mozdulatsorok segítségével (árvíz, erdőtűz stb.);
- sajátítsák el a néptánc elemeit, lássák benne a környezeti nevelési lehetőségek

A tantárgyak lehetőségeinek kiegészítése az osztályfőnöki teendőkkel

A fiatalok osztályközösségi létének keretét általában az osztályfőnök teremti meg. Ő a különböző szintű személyes kapcsolatok segítője, fejlesztője is. Az átalakuló iskolarendszerben az osztályfőnöki feladatok bővülnek, e tennivalók körül is egyre több a bizonytalanság. Az osztályfőnök személyisége, és elhivatottsága döntő súllyal alakítja a gyerekekben kialakuló, formálódó valóságképet. Munkálkodása nyomán válnak konkrét közösségi tevékenységgé a szaktanárok tanórán túlnövő elképzelései, a különböző iskolai programkínálatok. A tanulók számos attitűdjének alakításán túl a szülők hozzáállását is befolyásolhatja igényessége, értékrendje. A környezeti nevelés szempontjából nem meghatározó az osztályfőnök szaktárgyi hovatartozása. Az általános tájékozottsága, problémafelismerő és -feldolgozó képessége segítheti abban, hogy ezt a sokszínű témakört a környezethez való viszony alakítására, egyben pedagógiai céljaira használni, alkalmazni tudja. A környezet megóvására, szépítésére, otthonossá tételére, igényes gondos alakítására való nevelésen túl a mindennapi problémák felismerése, életmódminták elemzése, a megoldások keresése is kiváló lehetőséget nyújt az együttes tevékenységek során a közösségépítésre, a személyes kapcsolatok kialakítására, elmélyítésére. Az osztályfőnök összefogja a szaktárgyak idevágó, de a hagyományos tanórai kereteket megbontó tevékenységeit, például a fogyasztói társadalom problémáinak felismerését és megoldását segíti az iskolában. Ilyenek a táplálkozási szokások, az iskolai büfé kínálata, a szükségtelen túlcsomagolás, a szemét kezelése, anyag- és energiatakarékosság. A közös tanulmányi kirándulások, vetélkedők, különböző akciókban való közös részvétel is kiegészítheti és összefűzheti az egyes szaktárgyakat.

5. A KÖRNYEZETI NEVELÉS SZÍNTEREI ISKOLÁNKBAN

Ültess fát!
Hogyha mást nem,
lombot ad.
Árnyékában megpihenhetsz,
gondot ő visel reád.

Jó tavasszal nyit virágot,
messze érzed illatát.
Kis madárka száll reája,
ingyen hallgathatod szavát.
Ültess fát!

Jókai Mór ezen sorai a kezdetet adhatják a természet szeretetéhez, a környezeti neveléshez, hiszen tudjuk, hogy a fákat nem magunknak, hanem az unokáinknak ültetjük. Ha ennek a gondolatnak a magvait el tudjuk ültetni a gyerekekben, akkor van remény arra, hogy egyre több környezettudatos ember lesz a földön.

Ebben úgy érhetünk el szemléletformálást, ha a napi gyakorlatban érvényesítjük a környezettudatosságot. A környezetkímélő magatartás legyen meghatározó erkölcsi alapelv egyéni és közösségi szinten egyaránt. Legyen szempont az újrahasznosítás. A tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. A fenntarthatóság pedagógiájában a környezettudatos gondolkodás, életmód kialakítása, elmélyítése, együttműködve a szülői házzal, társadalmi szervezetekkel. Tanítványaink szüleinek bevonása az intézmény környezetvédelmi, valamint fenntarthatóságra nevelés tevékenységébe. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá.

Mindezt megtehetjük a hagyományos iskolai órák keretében és a tanórán kívüli foglalkozásokon.

5.1 Hagományos tanórai foglalkozások

- A tanítási órákon minden tantárgy használja fel a környezettudatosság kialakításához kapcsolható oktatási tartalmakat.

- A tanítást jellemezze a változatos módszerek alkalmazása, akár az osztálytermekben, akár azon kívül (Erdei Iskola).
- Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van.
- A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik.
- Fontosnak tartjuk, hogy a diákjaink elméleti alapokat is szerezzenek, mert így lehet csak okosan, átgondoltan harcolni a környezet megóvásáért.

5.2 Nem hagyományos tanórai és tanórán kívüli komplex foglalkozások

- A szülők és a pedagógusok együttes munkájával, példamutatásával alakíthatjuk ki a környezettudatos tanulói magatartást.
- Olyan rendezvények szervezése, amelyben a szülők, a tanulók és a pedagógusok együttes munkája jelenik meg.
- A tanév során a felső tagozatos osztályokból 7-8. osztály erdei iskolában tölt 3 napot. Osztálykirándulások alkalmával is természet közeli területek látogatását és környezetvédelmi programokon való részvételt preferáljuk.

5.3 Célkitűzések

5.3.1 A választott programok és az alkalmazott módszerek

- Fejlesszék a tanuló szociális képességeit
- Adjanak lehetőséget új ismeretek megszerzésére (biológiai sokféleség, fenntartható fejlődés)
- Rendszerezze, szelektálják, mélyítsék el a már meglévő ismereteket
- Szintetizálják az egyes tantárgyak nyújtotta analitikus ismereteket, tanítsanak rendszerszemléletre
- Alakítsanak ki kritikus gondolkodást • fejlesszék a környezeti harmónia megteremtése érdekében fontos képességeket (pl.: problémamegoldó, konfliktuskezelési képességek, tolerancia, alternatív gondolkodás)
- Ösztönözzenek az egészséges, környezetbarát életmód elsajátítására

- Alakítsanak ki környezeti érzékenységet, helyes szokásokat, viselkedési normákat
- Neveljenek a hagyományok tiszteletére
- Mutassanak követendő mintákat
- Ösztönözzenek felelősségteljes cselekvésekre (tárják fel, hogy mit tehet a tanuló egyéni életében a környezeti problémák megoldása, megelőzése érdekében);
- Tárják fel a tanulók számára a globális kérdések alapvető gazdasági, társadalmi hátterét, tegyék világossá a tanulók számára, hogy az ember a természet része, és csak akkor van esélye a boldogulásra, ha kész együttműködni környezetével, és nem uralkodni akar felette.

5.3.2 A környezet- és egészségvédelem jeles napjai.

A természet-környezetvédelem és az egészségügy jeles napjairól a tanórákba beépítve illetve külön programokat szervezve emlékezünk, emlékezhetünk meg és tudatosíthatjuk a jelentőségüket. A nap jellegének megfelelő vetélkedőt, akciót vagy kirándulást szervezünk, illetve pályázatot írhatunk ki.

Február 2. Vizes Élőhelyek

Március 6. Nemzetközi Energiahatékonyság Nap

Március 22. Víz Világnapja

Március 23. Meteorológiai Világnap

Április 3. Csillagászati Világnap

Április 4. Laboratóriumi Állatok Napja

Április 7. Egészségügyi Világnap

Április 22. Föld Napja

Április 24. Kísérleti Állatok Védelmének Napja

Május 8. Nemzetközi Vöröskereszt Napja

Május 10. Madarak és Fák Napja

Május 15. Állat- és növény szeretet napja (Magyarországon)

Május 15. Nemzetközi Klímaváltozási Akciónap

Május 18. Múzeumi Világnap

Május 24. Európai Nemzeti Parkok Napja

Május 31. Dohányzásmentes Világnap

Június 5. Környezetvédelmi Világnap

Június 8. Óceánok Világnapja

Június 17. Világnap az Elsivatagosodás Ellen

Június 21. A Nap Napja

Június 25. Barlangok Világnapja
Július 11. Népesedési Világnap
Augusztus 9. Állatkertek Napja
Szeptember 16. Ózon Világnapja
Szeptember 22. Autómentes Nap
Szeptember 23. Takarítási Világnap
Október 1. Habitat Világnap
Október 4. Állatok Világnapja
Október 8. Madárfigyelő Világnap
Október 8. Természeti Katasztrófák Elleni Védekezés Világnapja
Október 10. Lelki Egészség Napja
Október 15. Nemzeti Gyaloglónap
Október 16. Élelmezési Világnap
Október 21. Földünkért Világnap
Október 31. Takarékosági Világnap
November 17. Füstmentes Nap
November 27. Fogyasztásszüneteltetési Nap
December 1. AIDS elleni világnap
December 29. Biodiverzitás Védelmének Napja

5.3.3 Konkrétan megvalósuló tevékenységeink, programjaink

- A „jeles napokról” műsorokkal, versenyekkel, kiállítások megszervezésével emlékezünk meg.
- Egészségmegőrző napot tartunk.
- Rendszeresen látogatjuk a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. Kiemelt hangsúlyt fektetünk arra, hogy a tanulók ismerjék meg, és legyenek büszkék Fertőrákos természeti és kulturális értékeire.
- Szelektív hulladékgyűjtés az iskolán belül, kooperálva a Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft-vel.
- Az iskola környékének tisztántartása, takarítási akció szervezése.
- Víz- és energiatakarékosságra való törekvés.
- Általános takarékosági elvek működtetése környezetünk védelmében.

- Környezetbarát közlekedésre nevelés.
- Zöld sarkok kialakítása a tantermekben.
- A folyosók dekorációja is tükrözze a környezettudatosságot.
- A mellékhelyiségek kulturált használata, a higiénias alapkövetelmények ismeretének elmélyítése és betartása.
- Az egészséges táplálkozási szokások, egészséges életmód népszerűsítése.
- Almaprogram.

6. MÓDSZEREK

A környezeti nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükség. Olyan módszereket kell választanunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani.

Játékok

- Szituációs
- Memóriafejlesztő
- Kombinációs
- Érzékelést fejlesztő
- Ráhangolást segítő
- Bizalomerősítő
- Kapcsolatteremtést segítő
- Drámapedagógia

Modellezés

- Hatásvizsgálatok
- Rendszermodellezés
- Előrejelző
- Működő modellek készítése, elemzése

Riport módszer

- Kérdőíves felmérés

- Direkt riportok
- Fotóriport

Projekt módszer

- Analízis – akció projektek

Terepgyakorlati módszerek

- Terepgyakorlatok
- Táborok
- Térképkészítés
- Egyszerű megfigyelések
- Célzott megfigyelések, mérések

Aktív, kreatív munka

- Természetvédelmi és fenntartási munkák
- Rekonstrukciós munkák
- Madárvédelmi feladatok
- Szelektív hulladékgyűjtés
- Rend- és tisztasági verseny

Közösségépítés

- Csoportszervezés a környezet-egészségügyi nevelés érdekében

Művészi kifejezés

- Vizuális művészet a környezeti nevelésben
- Irodalmi alkotások
- Zeneművészet
- Fotóművészet
- Táncművészet
- Népművészet
- Esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- A tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

7. TANESZKÖZŐK

Az iskola részben rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználódott vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket, szakkönyveket kell beszerezni. Folyamatosan frissíteni kell a környezeti nevelési szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell, hogy a környezeti nevelési tanórák és programok számára megfelelő audiovizuális ill. multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépüljön a környezeti nevelés speciális eszközigénye is. A fent említett feltételek kialakítására az anyagi fedezetet az „Anyagi erőforrások” című alfejezet tartalmazza.

8. KOMMUNIKÁCIÓ

A környezeti nevelésben – jellegénél, összetettségénél fogva – nélkülözhetetlenek a kommunikáció legkülönbözőbb módjai. Ugyanakkor legalább ilyen fontos, hogy diákjaink a nagyszámú írott, hallott és látott média-irodalomban kritikusan, a híreket okosan mérlegelve tudják feldolgozni. Fontos számkra, hogy képesek legyenek a szakirodalomban eligazodni, az értékes információkat meg tudják az értéktelentől különböztetni. Tanulóinkat meg kell tanítani a fellépésre, a szereplésre, az előadások módszertanára. Végzett munkájukról számot kell adniuk írásban és szóban egyaránt – ezen képesség napjainkban nélkülözhetetlen.

8.1 Iskolán belüli kommunikáció formái

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltetőeszközökkel;
- házi dolgozat készítése;
- posztterek készítése és bemutatása;
- iskolarádió felhasználása híradásra;
- Honlap; környezetvédelemről szóló híradás – „ÖKO fül” alatt
- faliújságon közölt információk készítése;
- szórólapok készítése

8.2 Iskolán kívüli kommunikáció formái

- környezetvédelmi cikkek feldolgozása különböző napilapokból;
- környezeti problémákról megjelent tudományos cikkek feldolgozása;
- Honlap; környezetvédelemről szóló híradás – „ÖKO füls” alatt
- és televíziós hírek feldolgozása, értékelése;
- a környezet állapotfelmérésének értékelése, kapcsolatfelvétel az illetékesekkel;
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes önkormányzattal.

9. ISKOLAI KÖRNYEZET

Lásd a helyzetelemzésnél (2. fejezet) A példamutató iskolai környezet tényezői

- termek, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága és esztétikus kialakítása
- növények, élősarok
- anyag- és energiatakarékos, környezetbarát iskolaműködtetés
- egészséges élelmiszereket árusító iskolai büfé
- gyalogos és kerékpáros közlekedés ösztönzése
- szelektív hulladékgyűjtés
- pedagógusok és technikai dolgozók példamutatása

10. MINŐSÉGFEJLESZTÉS

A környezeti nevelés pedagógiai céljai, feladatai, illetve előírt követelményei határozzák meg azokat a tartalmakat, melyek értékelése a feladatunk. Nevelő tevékenységünk során szakítani szeretnénk a passzív befogadás, a konvergens gondolkodás egyeduralma, a beszűkítés, az uniformizálás rossz gyakorlatával. Az értékmegőrzésre, az értékteremtésre és értékátadásra vállalkoztunk, a gyermek teljes személyiségét fejlesztjük.

A környezet-egészségvédelmi nevelés eredménye nem mérhető olyan egzakt módon, mint a tantárgyi tudás. Az sem egyértelmű, hogy mi tekinthető az iskolai és mi a családi nevelés eredményének. A fejlődés folyamatos követése és az iskolai célokkal történő összevetése alapvető nevelői kötelesség.

Tanulóink neveltségi szintje és beállítódásának értékelése magatartásuk és szorgalmuk minősítéseként jelenjék meg.

Eredményvizsgálatunk

egyed tanuló esetében:

- az iskolai cél- és értékrendszer megvalósulására
- a szociális képességek alakulására
- a beállítódások és értékorientáció fejlődésére
- a csoporthelyzet megismerésére
- a konfliktuskezelés módjára irányul.

- osztályközösségek esetében:

- a csoportviszonyok alakulásának
- a közvéleménynek, a morális gondolkodásnak
- az informális kapcsolatrendszernek
- a tevékenységrendszernek a megismerésére irányul.

Eredményvizsgálati módszereink a következők lehetnek:

- folyamatkövető megfigyelés
- célzott megfigyelés
- helyzetfelmérés (szociometriai vizsgálat)
- tevékenységelemzés
- egyéni és csoportos megbeszélés, interjú.

11. TOVÁBBKÉPZÉSEK

Az élethosszig tartó tanulás egy pedagógus számára nélkülözhetetlen. Ennek egyszerre kell tartalmaznia a szakmai és a módszertani ismeretekben való fejlődést. Ezzel célunk, minden munkaközösségből legalább egy kolléga részt vegyen környezeti nevelési tanártovábbképzésen.

2. számú melléklet

**A sajátos nevelési igényű tanulók irányelveinek adaptálása az
iskola helyi tantervébe
A műveltségi területek kiemelt feladatainak meghatározása
2020**

Általános elvek, célok

A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek.

Az irányelvek adaptálásának célja

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba hozása.
- Megfelelő tartalmak megfelelő módszerekkel történő közvetítése.
- A minél teljesebb önállóság elérése
- a fejlesztési követelmények igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez
- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kapjon a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán

Az SNI kifejezés jelentése

- a tanuló életkori sajátosságainak részleges vagy teljes körű módosulása, egyenetlensége
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útja, fejlődésének eltérő üteme, részleges vagy teljes kiesése, egyenetlensége, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetősége.

A szükséges pedagógiai feltételek

- A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez igazodó, differenciált/ redukált/ adaptált, helyettesített ismeretanyag átadása.
- speciális tankönyvek, tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagok;
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok; fejlesztő helyiségek;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta.

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget.

Sikerkritérium:

- ✓ a tanulók beilleszkedése
- ✓ önmagukhoz mért fejlődése,

- ✓ a többi tanulóval való együtt haladása

Ennek alapfeltétele:

- a pedagógusok részvételének támogatása az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken
- a pedagógusok, valamennyi dolgozó, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.),
- a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyártja az anyagokat.
- nyitott tanulási-tanítási folyamat
- magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, elfogadó, toleráns, empátikus attitűddel, az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus
- a pedagógus a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak módosulásait;
- a pedagógus egyéni haladási ütemet biztosít
- a pedagógus a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti. szükség esetén megváltoztatja módszereit, elvárásait.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai nevelése

Egyéb pszichés fejlődési zavar

- a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom
- SNI kategória
- súlyos tanulási,
- figyelem-
- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók

Jellemzőjük:

- kognitív,
- emocionális-
- szociális képességek eltérő fejlődése,

- fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.
- idegrendszeri fejlődési zavarok: specifikus tanulási zavar és a figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD)
- magatartás-szabályozás más zavarai: az idegrendszer biológiai sérülékenysége és a rossz környezeti feltételek, elégtelen bánásmód, tartósan extrém magas stressz együttes következményeként jönnek létre.

A (specifikus) tanulási zavar

- diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, vagy ezek halmozódása
- olvasási zavar - diszlexia: az olvasás, írás elsajátításának nehézségét jelenti, gyenge szófelismerés, pontatlan és lassú olvasás jellemzi, mely legtöbbször helyesírási zavarokkal együtt jelentkezik.
- A helyesírási zavar - diszortográfia
- Az íráskivitelezés (íráskép) zavara – diszgráfia: gyakran olvasási zavar nélkül jelenik meg. Másodlagos következményként szövegértési nehézségek jelentkezhetnek, valamint a kevesebb olvasási tapasztalat hátráltathatja a szókincs és a háttértudás fejlődését.
- A számolási zavar – diszkalkulia: elmaradás mutatkozik a számköri ismeretek, számérzék, szám- és műveleti fogalmak kialakulásában, az alapvető műveletek végzésében és a bázisfunkciók (téri-vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és nyelv, gondolkodási funkciók) működésében. Következésképpen nehezített lehet a magasabb szintű matematikai fogalmak elsajátítása, a matematikai ismeretszerzés és alkalmazás folyamata, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldása.

Háttérük

- a nyelvi rendszer eltérő fejlődése,
- a munkaemlékezet gyengesége,
- az információfeldolgozás sajátos szerveződése áll.
- gyakran a mozgásszervezés, kézügyesség, bizonytalan kézpreferencia,
- téri tájékozódás, vizuális észlelés, szenzoros integráció, végrehajtó működés nehézségei.

ADHD - figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

- vagy figyelemhiány,
- vagy túlmozgás – hiperaktivitás
- vagy impulzivitás
- vagy ezek kombinációja
- gyakran diagnózis és a sajátos nevelési igény megállapítása nélkül van jelen a köznevelés színterein

Magatartásszabályozási zavar

- impulzuskontroll-zavart: személyre és/vagy tárgyakra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések,
- diszruptív: irritált, vitatkozó, bomlasztó,
- diszszociális : normasértő, agresszív, megbotránkoztató viselkedészavar

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelten fontos

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok,
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása

A Nat alkalmazása

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Fontos az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazása.

Az eredményes oktatás feltétele:

- a rugalmas tanulásszervezés,
- a heterogén tanulócsoportok,
- a tanulók közötti kooperációra építő módszerek,
- akadálymentes, minden tanuló számára hozzáférhető tanulási környezet,
- a differenciált céljelölés,
- differenciáló módszerek az instrukciók adása és az értékelése során
- a helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a

kommunikáció fejlesztését: e feladatok minden tanulási területen meg kell, hogy jelenjenek.

- A helyes módszertan megválasztásában fontos a pedagógusok, a szülők és a szakemberek közötti szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó tanulási célok elérését, a fejlesztésre fordított időt, a tananyag adaptálásának módszereit nem lehet egységesen az egyéb pszichés fejlődési zavarra vonatkoztatni. Az érintett tanulócsoport heterogenitása miatt lényeges megismerni a tanuló problémájának természetét, mélységét, az információfeldolgozás sajátosságait s az egyéni szükségleteket.

Kiemelt műveltségi területek a Nat-ban:

- a Magyar nyelv és irodalom,
- a Matematika,
- az Idegen nyelv,
- a Testnevelés és sport
- és egészségfejlesztés

Magyar nyelv és irodalom

- A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén
- A beszédészlelés és beszédmegértés,
- a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése
- gyermek haladásához igazított idői ütemezés
- késleltetett, elnyújtott írástanítás
- grafomotoros alapozás
- a szépírás, külalak és füzetvezetés értékelése a rendezettségre való törekvés és a gyermek képességeinek, önmagához mért haladásának figyelembevételével
- olvasás és szövegértés értékelésekor az *önmagához mért fejlődést figyelembe vevő fejlesztő értékelés* kerüljön előtérbe!
- egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentése,
- a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére (pl. házi feladatok, beadandók nyomtatott vagy elektronikus formában való leadására),
- folyóírás helyett nyomtatott betűvel való írás jóváhagyására.
- szöveg adaptálása
- nagyobb, eltérő színű betűk,
- a szöveg egyszerűsített, rövidített verziójának elkészítése.

- a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz jutató oktatás. Érdemes a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez és érdeklődéséhez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg) hangsúlyos. A mentális lexikon és az ahhoz történő hozzáférés, a fogalomalkotás folyamatos fejlesztése kiemelt feladat.

Matematika

- szükséges lehet a tantárgy vagy az aritmetikai tantárgyrész alóli felmentés vagy segédeszközhasználat, pl. számológép biztosítása, szorzó- és bennfoglaló tábla, korong, rehabilitációs foglalkozásokon használt eszközök, számológép (esetenként nagyobb kialakítású négyzethálós füzet) használata (szükség esetén más tanórákon is, pl. fizika, kémia, történelem, természettudomány).
- Ajánlott lehet ezeken a tanórákon – a tanuló egyéni sajátosságaihoz igazodva – a képletek, esetleg definíciók számonkérése (pl. a megfelelő nyelvi, emlékezeti kompetenciákra támaszkodva), illetve szükség esetén bizonyos tantárgyrészek értékelése alóli mentesítés biztosítása.
- probléma lehet a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a fejletlensége.
- A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak kialakításakor (pl. a számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén stb.) különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tempó kialakítására, és építeni kell a tanulók maximális együttműködésére, a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre, mindvégig verbális megerősítéssel kísérve.
- Rendkívül fontos az analóg, bevéső, ismétlő-rendszerező gyakorlás végzése is. A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára, ill. geometriai szerkesztéseknél, koordinátatengelyen való jelöléseknél a kivitelezési nehezítettségre (vizuomotoros koordináció, praxis zavara). A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális szemléltetéssel és tananyagokkal, vagyis az interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával is támogatható, ám elsősorban a metakogníció, a nyelvi kompetenciák és gondolkodás fejlesztésével valósulhat meg.
- időbeli tájékozódás és szerialitás fejlesztése

Történelem és állampolgári ismeretek:

- Az olvasás és szövegértés nehézsége hátráltathatja a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak megértését.
- Az idővel kapcsolatos fogalmak, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat.
- A gyenge verbális emlékezet miatt problémát jelenthet egyes gyermekeknél az évszámok precíz bevésése, az idegen szavak, a történelmi személyek, helynevek, fogalmak pontos memorizálása. A vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése segítheti ezen nehézségek minimalizálását.
- A nyelvi érintettség miatt bizonyos absztrakt fogalmak megértése és használata is nehézséget jelenthet.
- Érdemes a tananyag-feldolgozás előtt fogalomlistát, ill. vázlatot adni a tanulóknak. A tanulás további támogatásához képek, az összefüggéseket szemléletesen ábrázoló gondolatterképek használata is kiemelt jelentőségű, magasabb szinten azok készítésének a megtanítása is célul tűzhető ki az önálló tanuláshoz.
- Külön figyelmet kell fordítani a térképhasználat tanítására és gyakoroltatására, mivel a tanulók ezen csoportjának sok esetben nagy kihívást jelent az absztrakt ábrákon való tájékozódás.
- a grafikonok, táblázatok, diagramok értelmezése is különösen fontos, melyek a történelmi, társadalomismereti tananyag szerves részét képezik, és elemzésük a tantárgyi követelményrendszerhez tartozik.
- A tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát, képes legyen esetlegesen a társadalmi folyamatok őt személyesen érintő részében véleményének megfogalmazására és az önképviseletre!

Etika

- Figyelmet kell fordítani a tanuló szükségleteihez igazodó szövegmennyiségre, tagolásra, a magyarázatok részletezettségére, a megértés ellenőrzésére.
- A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékoságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos az érintett tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyos, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

- A természettudományok gyakran az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók erősségei közé tartoznak,
- ez a terület kíváncsiság, kreativitás és alkotó fantázia kiteljesedésének terepe lehet.
- A tanuló érdeklődése és figyelme könnyebben felkelthető és fenntartható, motoros aktivitása kevésbé kifejezett, amikor számára is motiváló tartalmak kerülnek átadásra.
- Külön figyelmet kell fordítani a szakszavak bevéására, a térképen való tájékozódás gyakorlására, az összefüggések logikájának megértésére. A kémia és fizika tantárgyak során elsősorban a szöveges, illetve számításos feladatok során szorulhatnak külön megsegítésre a számolási és/vagy olvasási zavarral küzdő tanulók, valamint a kísérletek, mérések kiemelt figyelemkoncentrációt és pontosságot igényelnek, a szerialitás (sorrendiség) figyelembevételével, ami szintén nehezített feladat lehet.

Idegen nyelv

- A nyelvi zavar esetenként olyan súlyosságú, hogy szükségessé válhat a tanulót a tantárgy vagy tantárgyrész értékelése alól mentesíteni.
- Az auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt.
- a figyelemfenntartás, a feladatszervezés és a motiváció felkeltésének **vizuális támogatása**,
- több csatornán történő szemléltetés.
- memoriterek kisebb részletekben való kérdezése ajánlott a szóbeli beszámolók során.
- Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő tanulók esetében **főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos alkalmazásának elsajátítása a cél.**
- *méltányosan, az egyéni fejlődési lehetőségeket figyelembe véve kell megítélnünk a kiejtési és nyelvhelyességi kérdéseket;*
- elsősorban a beszédbátorság elérése lehet a célunk.
- Az írásbeli kommunikáció használatát, a differenciált fejlesztés mellett, az IKT-alapú olvasó- és helyesírás-ellenőrző programok is segíthetik.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

- A Művészetek tanulási területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.
- Bizonyos tanulók a művészetek terén kimagasló képességgel bírnak. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása.
- Más gyermekeknél a grafomotoros ügyetlenség nehezítheti a kreatív alkotás kifejeződését.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

- Ez a tantárgy lehet a tanulók erőssége.
- A digitális technológiai lehetőségek kiemelt jelentőséggel bírnak a tudásterületek, tananyagok egyéni szükségletekre, preferenciákra szabásában, adaptálásában.
- Az életpálya-építés, pályaorientáció szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának.
- fontos az ismeretszerzést és –elsajátítást, valamint a tanulást könnyítő alkalmazások készség-szintű használatának elsajátítása.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során javasolt a szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása, ill. azok elemeinek megvalósítása a tanórán, továbbá ajánlott a kiegészítő egészségügyi ellátáson belül gyógyúszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

Értékelés: tanulási célok, tanulási eredmény

- A tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek.
- A szakértői vélemény alapján indokolt esetben adott tantárgyak, tantárgyrészek értékelése és minősítése alól mentességben részesülhet,
- többlet felkészülési idő, segédeszköz-használat biztosítható
- A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

A látási fogyatékos tanulók iskolai nevelése

A látássérült tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai megegyeznek a Nemzeti alaptantervben alkalmazott szakaszolással.

A tanulási területek és a tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak kimeneti tanulási céljai

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen belül az írás-, olvasásrendszert a vak emberek számára a Braille-féle pontírásrendszer alkotja. Elsődleges feladat az írásos közlés és az olvasás Braille-féle alaprendszerének megismertetése, eszközhasználatának kialakítása. Ehhez speciális eljárásokra, módszerekre és eszközökre van szükség, pl. hatrekeszes dobozok, gombás-, szögestábla, pontírógép, továbbá számítógép, okoseszközök, speciális szoftverek.

Egyéb speciális feladatok:

- a pontírógép helyes használatának megtanítása, a későbbiekben a tízujjas gépelés és a számítógép-használat elsajátítása;
- a Braille-könyvtár, a hangos könyvtár és a digitális könyvtár megismertetése (speciális iskolákban, Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségében);

a többségi iskolában történő nevelés során többlet idő biztosítása szükséges az írás-olvasás jelrendszerének elsajátításához, valamint a köznevelési törvényben meghatározott egyéb alkalmakkor (pl. írásbeli dolgozatok, vizsgák).

Matematika

A matematika tanítása során elsődleges

- a számemlékezet fejlesztése, illetve a fejben történő műveletvégzés, a fejszámolás tempójának fokozatos erősítése;
- a négy alapművelet írásban történő végzése helyett az abakusz nevű speciális számolóeszköz használata;
- a logikus gondolkodást fejlesztő és a kombinatorikai feladatok minden témakörön belül nagyobb arányú szerepeltetése;
- egyéb speciális matematikai eszközök használata, pl. adaptált körző, vonalzó, speciális koordinátatábla;
- a Braille matematikai jelek írásának, olvasásának megtanítása.

- A geometriatanítás célja a praktikus ismeretek bővítése. A szerkesztés, mértani modellezés speciális eszközökkel történik (mértani testek, speciális körzők, vonalzők, speciális rajztábla fóliával stb.). Módszertani szempontból a folyamatos tevékenykedtetés kap kiemelt szerepet.

Történelem és állampolgári ismeretek, Természettudomány és földrajz, Erkölc és etika

- E tanulási területek esetében cél, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti és társadalmi környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti és társadalmi valóságról.
- A tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak nyújtsanak sokoldalú lehetőséget a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknál. Az órán bemutatásra szánt eszközök, tárgyak, kísérleti anyagok csak úgy jelentenek valóságos információt a vak tanuló számára, ha közvetlenül megvizsgálhatja, meghallgathatja, megtapinthatja azokat. Ez az érzékeltetés történhet az órát megelőző percekben, az óra folyamatában vagy akár egyéni korrepetáláson is.
- A sérülésspecifikus szemléltetőeszközök segítik a természeti jelenségek megértését.
- A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.
- A földrajz és történelem, valamint a természetismereti tantárgyak oktatásánál speciális szemléltetőeszköz a domború térkép, illetve a domború ábra – ám az ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.
- Az állampolgári ismeretek tekintetében meg kell ismertetni a tanulókkal a látássérült személyekre vonatkozó jogszabályokat és érdekvédelmi szerveződések.
- Az erkölcsstan keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a vak, aliglátó tanulókat látássérülésük feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel!

Idegen nyelv

Az idegen nyelv tudásával elősegíthető az esélyegyenlőség megvalósulása a társadalmi beilleszkedésben. Az oktatás során nagy hangsúlyt kap a hallás utáni tanulás, az adott idegen nyelv pontírásának elsajátítása. A vak tanuló sajátítsa el az önálló tanuláshoz szükséges eszközök használatát is!

Művészetek

E tanulási terület esetében a fejlesztési feladatok módosítására van szükség: a tárgy- és környezetkultúrára koncentráltan, illetve a művészeti alkotásokra vonatkozóan a vizuális érzékelés helyébe a tapintással történő érzékelés lép.

- A dráma és színház tanítása a tanulók térbeni biztonságának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, kapcsolatteremtő képességük, kommunikációjuk fejlesztésében kiemelt szerepet kap.
- A vizuális kultúra keretében az alkotás elsősorban a domborúrajz elsajátítását jelenti, ami a síkban speciális módon készített ábrák elemzésével, értelmezésével, létrehozásával a többi szaktárgy (pl. geometria, földrajz, fizika, kémia) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét, kézügyességét. Speciális eszközei: fólia, rajztábla, vonalhúzó, körzők, sablonok stb. Ugyancsak kiemelt jelentőségű a térbeli ábrázolás alkalmazása (modellek, agyagozás stb.).
- A zenei nevelés keretében a hangjegyek rögzítése a Braille-kotta segítségével történik. A szolmizálás kézjeleit módosított formában lehet alkalmazni.

Technológia

Digitális kultúra

- A digitális kultúra részterületét a hang által közvetítő médiarendszerek dominanciája jellemzi.
- A tanulási terület anyaga kiegészül a gépirással, a speciális képernyőolvasó szoftverekkel ellátott számítógép megismerésével. Ezen eszközök használatával olyan alapismeretek, jártasságok birtokába juttatjuk a vak, aliglátó tanulókat, melyek segítik a látókkal való kapcsolat létesítését, a mindennapi életben adódó írásbeli ügyeik intézését. A képernyőolvasóval vagy Braille-sorral kiegészített számítógépek, elektronikus eszközök kezelésének elsajátítása hasznos a továbbtanulás, az önálló ismeretszerzés szempontjából.
- A könyvtári ismeretek körében ki kell térni a Braille-, valamint az elektronikus könyvtárak használatára is.

Technika és tervezés

- A tanulási terület tartalmába mindazon ismeretek beépülnek, melyek a vak tanulók mindennapi életvezetéséhez, a teljesebb önálló életviteléhez szükségesek, illetve alakítják későbbi pályaválasztásukat.
- A vak, aliglátó tanulók pályorientációja szempontjából fontos, hogy hatékony fejlesztést kapjanak technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához.
- A speciálisan a látássérült személyek részére készült vagy adaptált háztartási eszközök (pl.

kenyérvágó, folyadékszintjelző, aláírósablon) használatának elsajátítása előkészíti a tanulókat az önálló életvitelre.

- Időtöbblet biztosítására van szükség a különböző anyagok többoldalú érzékleti megismeréséhez, az adaptált eszközökkel történő méréshez, az egyéni igényeknek megfelelően.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a balesetmentes szerszámhasználatra, a látássérült emberek életvitelét segítő speciális eszközök használatára (beszélő mérleg, adaptált tűbefűző, mérőszalag stb.).
- Speciális tartalmakkal egészül ki a közlekedési ismeretek, a mindennapos tevékenységek témaköre.

Testnevelés és egészségfejlesztés

- A rendszeres fizikai aktivitás a vak, aliglátó tanulók nevelésében is kiemelt cél. Elsődleges saját testük felépítésének és annak térben való elhelyezkedésének megéreztetése, testtudatuk kialakítása. A tanulási területnek kiemelten kell szolgálnia az intenzív mozgás- és tájékozódásfejlesztést, a mozgásbiztonság kialakítását, a balesetek megelőzését, az eséstanítást. A tartáshibák megelőzésére, korrigálására beépíthető a gyógytestnevelés tananyaga.
- Meg kell szeretetni és el kell sajátítani a mozgást, oly módon, hogy ez örömet szerezzen a tanulóknak, és életük szerves részét képezze, ezáltal életminőségüket hosszú távon javítsa.
- Tudatosítani, elfogadtatni szükséges a mozgás egészségben betöltött fontos szerepét.
- Ki kell alakítani az akaraterőt, önbizalmat, céltudatosságot, küzdeni tudást, kitartást, becsületességet, a szabályok betartását, a csapatmunka szerepének elsajátítását.
- Fontos, hogy a tanuló ismerkedjen meg a látássérült személyek sportolási lehetőségeivel (csörgőlabda, úszás stb.).
- Az értékelés során kapjon hangsúlyt a tanuló önmagához mért fejlődése, legyünk figyelmesek az esetlegesen csatlakozó mozgáskorlátozottságára!

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók iskolai nevelése

Mozgáskorlátozottság esetén a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása a szervezet *funkcionális képességeit, az egyén aktivitását maradandóan akadályozza*; az egyén részére hátrányos helyzetet, *korlátozott életvitelt okozhat*.

Gyógypedagógiai értelemben azokat a személyeket tartjuk mozgáskorlátozottaknak, akiknél a mozgásszervrendszer (tartó-: csont-, ízületrendszer és/vagy mozgató-: izom-, idegrendszer) veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara következtében olyan jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, amelynek következtében *megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés, és a szocializáció csak neheztett körülmények között lehetséges*.

A cél a hátránykompenzálás, a funkcióképesség kialakítása, a tevékenység akadályozottságának csökkentése, megszüntetése és a funkcionális felmérést követően az egyéni sérülés és akadályozottság mértéke szerinti támogatás.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, az individuális szükségletekhez igazodik mind a pedagógiai tevékenységek, mind a környezeti adaptációk tervezése, megvalósítása annak érdekében, hogy *csökkentsük a tevékenység akadályozottságát, segítsük a funkcióképesség kialakulását, és ezáltal elősegítsük a szűkebb és tágabb környezetben való aktív részvételt*.

A mozgáskorlátozott tanulók sérülésspecifikus ellátása a különböző szakemberek együttműködésének, teammunkájának eredményeképpen valósulhat meg.

A tananyag-feldolgozásnál kiemelten fontos

- hogy a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a mozgáskorlátozott tanuló sajátosságaihoz való illesztését.
- az egyéni haladási ütem biztosítása,
- egyéni módszerek alkalmazása.
- A személyes tanulási tér és az adaptált tanulási környezet kialakítása
- az ismeretszerzés fő forrása a tapasztalás, a megismerési folyamat az egész személyiséget mozgósítja. Az aktív tanulás problémacentrikus, motiváló és kutatásalapú.

A mozgáskorlátozott tanuló részt vesz a kooperatív tanulásban, projektmunkában, aktív tagja a témahétnek. A humanista értékrend prioritásának elve alapján fontos a tanulók megtanítása önmaguk és társaik elfogadására, megismerésére, megértésére.

Az önállóságra nevelés elvét mindig szem előtt tartva, az iskolában – a mozgáskorlátozott tanulók életkorának és mozgásállapotának megfelelően – biztosítani kell pszichés, egészségügyi és fizikai szempontból a biztonságot és állandóságot, olyan szeretetteljes és motiváló légkör kialakításával,

amely magában foglalja:

- az akadálymentes fizikai környezetet
- a személyre szabott segédeszközöket és segítő technológiákat;
- az oktatáshoz szükséges speciális eszközöket (pl. megfelelő méretű dönthető asztallap, állítható magasságú biztonságos székek, írást-olvasást, kommunikációt támogató eszközök, adaptált matematikai eszközök stb.)
- a befogadó, elfogadó személyi környezetet
- a tanuló társak, azok szülei, az iskola dolgozói részére a befogadást segítő ismeretek átadása);
- indokolt esetben a személyi segítő jelenlétét.

A Nat alkalmazása

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tanulási és oktatási célok az irányadók, de számukra *a nevelési-oktatási folyamat kiemelt célja az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése* annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott tanulók felkészültté váljanak az életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő önálló döntéshozatalra, képessé váljanak az önrendelkező életvitelre.

Ismerjék meg a mozgáskorlátozottságukból eredő egészségügyi és rehabilitációs teendőket, lehetőségeket, sajátos helyzetükből adódó jogait, hogy mindezek elősegítsék társadalmi beilleszkedésüket. Fontos, hogy a megfelelő életminőség megalapozása érdekében fejlődjön ki a megszerzett tudás és képességek birtokában a testi, lelki, pszichikai jóllét és annak kialakítására irányuló igényesség.

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tanulási és nevelési célokat, valamint azok megvalósítását a tanulók életkori sajátosságai és a mozgáskárosodásból adódó egyéni eltérések egymással kölcsönhatásban befolyásolják.

Kiemelten fontos

- az egyéni haladási ütem biztosítása,
- az egyéni módszerek, egyedileg kialakított segítő technológiák, gyógyászati és rehabilitációs eszközök alkalmazása
- az időkeret módosítása,
- a tananyag elsajátításának egyénre szabott tempója, módja.
- hosszabb felkészülési időt biztosítása vizsgák alkalmával,
- illetve az írásbeli vagy szóbeli felméréseken,
- a tanuló által alkalmazott, megszokott eszközök használatának biztosítása (a köznevelési törvény 51. §-a alapján)

Mozgáskorlátozottság esetén gyakran számolnunk kell a tanulók fáradékonyságával, csökkent

terhelhetőségével.

Az egyéni szükségletekhez igazodva fontos a kötelező és a választható tárgyak óraszámának csökkentése.

Erre való tekintettel a Művészetek tanulási terület; az éne-zene és vizuális kultúra tantárgyak Nat-ban megfogalmazott célkitűzései alsó tagozaton egyrészt tantárgyi koncentrációval, illetve témahetek, különböző projekt munkák keretében érvényesülhetnek, másrészt összevont egységként, úgynevezett komplex művészeti nevelés keretében valósíthatók meg.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során kiemelten hangsúlyos a komplex személyiség- és készségfejlesztés érdekében végzett művészeti nevelés, ami beépül az alsó tagozatos tanulási területek tevékenységrendszerébe.

Az ének, a ritmus, a zene, a tánc, a népi játékok, valamint a grafomotoros készség, a vizuális kommunikáció, továbbá a képzőművészet mind kiemelten fontos területek.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

- Kiemelt feladat a magyar nyelv és irodalom oktatása során a megismerő tevékenység akadályozott voltából eredő hátrányok leküzdése (pl. a szókincsfejlesztés).
- A mozgáskorlátozott tanulók írástanítását hosszú előkészítő szakasz előzi meg
- szükség lehet speciális, nagyobb sortávolsággal megrajzolt, vastagabb lapokból álló, kimondottan a gyengénlátó tanulóknak készült füzetre.
- szükség lehet speciális íróeszközre, ceruzafogóra.
- Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlátozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, lapon vagy tableten stb.) dolgozik. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.
- Az írást minden esetben meg kell, hogy előzze a kéztorna, a manipuláció, valamint a grafomotorika fejlesztése.
- lassított ütemű írástanulás
- megnövelt írás-előkészítő szakasz
- Előfordul az is, hogy a kéz funkcionális állapota nem teszi lehetővé az olvasható írásproduktum kivitelezését, ilyenkor a segítő technológiákkal történő írás bevezetésére kerül sor. A bevezetés időpontjáról mindig egy szakmai team dönt, melynek tagjai az osztályfőnök, a mozgásnevelő, a szomatopedagógus.
- az olvasástanítást szintén hosszú előkészítő időszak előzi meg,
- kiemelten fontos a beszéd alaki és tartalmi oldalának fejlesztése, valamint a beszédértés és az önkifejező beszéd fejlesztése.

- kiemelt szerepe van a fonológiai tudatosság fejlesztésének, a szókincsfejlesztésnek, a téri tájékozódás fejlesztésének, valamint a ritmusfejlesztésnek.
- Az olvasás tanítása során szükség lehet arra, hogy az olvasnivalót kinagyítsuk és a síkban jól követhetően, strukturáltan helyezzük el a lapon.
- Mozgáskorlátozott tanulók olvasásakor szükség lehet a papír vagy a könyv rögzítésére, esetenként dönthető könyvtartóra, sorvezető alkalmazására, esetleg nagyítóra vagy lapozóra.

Fejlesztési feladatok

- Megfelelő olvasási és íráskészség kialakítása.
- A hagyományos és a digitális szövegértés fejlesztése (mind a hallott, mind az olvasott szövegek tekintetében).
- Szövegalkotási képesség formálása; a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus, a véleménynyilvánítás és a tanulók vitakultúrájának bátorítása, fejlesztése.
- Nyelvtani és helyesírási ismeretek, ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos alakítása.
- Az önálló, hatékony tanulás elsajátíttatása (a tanuló képes legyen kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is), ismeretfeldolgozási technikák tanítása. A tanuló érdeklődésének megfelelően hagyományos és digitális szövegekkel bővítse ismereteit.
- Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése (irodalom, zene, tánc, dráma, bábjáték, fotó, film és képzőművészeti alkotások segítségével).

Matematika

- egyénre adaptált eszközök használatával támogatott,
- tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető, hosszabb megalapozó szakasz
- érzékletek integrálása (látás, hallás, tapintás, mozgás).
- kis lépésekre bontás elve,
- absztrakciós út tudatos megsegítése,
- játékosság,
- a mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

- A kézfunkció akadályozottsága miatt szükség lehet speciális, nagyobb négyzetekkel megrajzolt négyzethálós füzetre, mely kimondottan a gyengénlátó tanulók számára készül, vagy speciális íróeszközre, ceruzafogóra.
- Néhány esetben a kézfunkció nem teszi lehetővé a kézírást, ilyenkor a mozgáskorlátozott tanuló digitális eszközön (számítógépen, laptopon vagy tableten stb.) dolgozik. Ilyen esetekben a tananyagot digitalizálni kell.
- Bizonyos tananyagok (pl geometria) gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik. Sok esetben szükséges tárgyi és személyi feltételekkel biztosítani az egyes feladatok kivitelezését (pl. geometriai eszközök rögzítését megoldani, körzőhasználatot segíteni, számítógépes programok segítségével szerkeszteni).
- Esetenként egyes tananyagrészek módosítása, csökkentése, adaptálása válhat szükségessé (pl. számítógép, számológép használata, valamint a különböző számítógépes programok, pl. GeoGebra; vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata).
- Indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek

A mozgáskorlátozott tanulók számára szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása, a fogyatékosokkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékos emberek társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi, politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékos emberek helyzete megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, a fogyatékos személyekkel foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokon túl (a múlt valóságghú megismerése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

Erkölc / Hit és erkölcstan

A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékoságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos a mozgáskorlátozott tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyosak, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Természettudomány és földrajz

A mozgáskorlátozott tanulók esetében az embertani, egészségügyi ismeretek kiegészülnek a tanuló diagnózisának ismeretével és az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelésével. Kiemelten fontos, hogy a tanuló alkalmazza a sérüléséből adódó speciális egészségügyi előírásokat, higiéniai szabályokat!

Idegen nyelv

Az olvasási és írásnehézségekkel küzdő tanulók esetében az auditív tanulási módszerek eredményesebbek. A beszéd- és kommunikációs zavarok, beleértve a nonverbális kommunikáció zavarait is, gátolhatják a mozgáskorlátozott tanuló aktív részvételét az idegen nyelvi szóbeli kommunikációban – ebben az esetben az érintett funkciók kiemelt fejlesztése, esetleg az írásbeli kommunikáció előtérbe helyezése jelenthet megoldást.

Művészetek

A komplex művészeti nevelés a mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos területe, melynek során a zene, a mozgás, a dramatikus interakció és az alkotás kerül előtérbe.

A felmentés bármely formája indokolatlan; a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása valamennyi művészeti területen hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz.

Fejlesztési feladatok

- Manipuláció, finommotorika, eszközhasználat fejlesztése
- Grafomotoros képességek fejlesztése
- A közvetlen tapasztaltatás,
- A percepció fejlesztése, az érzékszervek stimulálása
- A környezet aktív befogadására és alakítására való motiváltság fejlesztése
- Helyes belső képek és ezek visszafordítási képességének (ábrázolóképeség) kialakítása
- Az önkifejezési módok, a környezettel való sokoldalú kommunikációs lehetőségek elsajátítása
- Figyelemorientáció, fixáció
- A zene megszerettetése az egyes zeneműveken keresztül
- Az optimális testhelyzet beállítása az énekléshez, zenehallgatáshoz
- A megfelelő légzéstechnika kialakítása az énekléshez, ami hozzájárul a beszéd légzéstechnikájának javulásához
- Differenciálni szükséges a dalválasztáskor a dal tempója, sebessége, ritmusa, hangterjedelme szerint
- Az énekléskor szükséges ajakmozgások, artikuláció, nyelvmozgás, egy-egy hang kitartása, a szavak szótagolása, ami hozzájárul a beszéd azonos összetevőinek fejlesztéséhez is

- Ritmuskészség fejlesztése, ami segíti a koordinált mozgás kivitelezését
- Az előadói készség gazdagítása, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlesztése
- Néphagyományok, népszokások megismerése, megszerettetése, népi játékok tervezése, adaptálása, kivitelezése
- A hangszerek megismertetésekor szükség lehet a hangszerek adaptálására, vagy olyan segítő technológia alkalmazására, mellyel a hangszer megszólaltatható
- Aktív muzsikálás igényének felkeltése

Technológia

A technika és tervezés tantárgy

A tantárgy keretében olyan ismeretek, tevékenységformák és eszközök használatának megtanítása szükséges, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a szűkebb és tágabb környezetébe való beilleszkedés során. Az életkor, illetve a mozgásállapot határozzák meg az eszközök, illetve a praktikus tevékenységformák kiválasztását. Az önállóság kialakítását célzó eszközök (sokszor gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök) használatának elsajátítása során a tanulóknak minden esetben meg kell tanulniuk az eszközök használatán túl azok karbantartását, illetve a velük kapcsolatos higiénés és balesetvédelmi szabályokat.

Fejlesztési feladatok

- A pszichomotoros funkciók (szenzomotorium, motoros koordináció, téri tájékozódás, nagy- és finommozgások) célirányos fejlesztése, a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása és megtartása
- A különböző munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges célszerű és helyes optimális testhelyzet kialakítása
- A mindenkori mozgásállapotnak megfelelő motoros képességek, mozgáskoordináció fejlesztése
- A mozgásállapot függvényében az egyes tananyagrészekre, munkadarabok elkészítésére tervezett időtartam módosítása
- Célszerű, szervezett és kitartó munkavégzésre szoktatás
- Az önálló munkavégzés megkövetelése az egyéni mozgásállapotból következő korlátokat figyelembe véve, a lehetőségeket kihasználva
- **A helyes segítségkérés és a segítség elfogadásának tanítása, toleranciára és a másság elfogadására nevelés**
- **Az egyéni korlátok felismertetése és beláttatása, kompenzáló technikák keresése (egyéni munkafogások kialakítása)**

- Az önbizalom növelése pozitív megerősítéssel, sikerélmény, oldott légkör biztosításával
- Készségek, jártasságok kialakítása a meglévő képességekre alapozva, egyéni elvárások alapján – szükség szerint egyéni foglalkozás keretén belül

A digitális kultúra tantárgy

- A digitális kultúra tantárgy oktatása során a mozgáskorlátozott tanulók egyéni mozgásállapottól függően gyakran szükséges az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, trackball egér/hanyatt egér, speciális billentyűzet, billentyűzetrács, membránbillentyűzet, könyök- és csuklótámasz, vagy a hagyományos számítógéptől eltérő érintőképernyős tablet, laptop stb.) alkalmazása.
- gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására.
- A tanuló esetenként a számítógép kiegészítő lehetőségeivel lesz képes az önálló használatra (beragadó billentyűk, billentyűszűrés, hangjelzések, egér speciális beállításai, billentyűkombinációk, egérkiváltók, digitális billentyűzet, fejegér, szemegér stb.).

A mozgáskorlátozott tanulók számára a digitális kultúra tanítása korábbi időszakban elkezdődhet. Különösen indokolt ez abban az esetben, ha a mozgásos akadályozottság miatt a kézirás kivitelezése nehézkes, a kézírással létrehozott írásproduktum olvashatatlan, és indokolt a segítő technológiák használatával támogatott írásbeli kommunikáció elsajátíttatása.

A mozgáskorlátozott tanulók esetében a magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata kedvezően befolyásolhatja a pályaorientációt, a munkába állás feltételeként szolgálhat (akár távmunka keretében is), így megfelelő időt kell biztosítani a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnózisától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően a pedagógiai és egészségügyi rehabilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelésóra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület keretében szervezett testnevelés tantárgyi órán a tanuló a mozgásvizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team (orvos, szomatopedagógus, gyógytornász, központi idegrendszeri károsodás esetén konduktor is) véleménye alapján vesz részt.

Az óvoda–iskola átmenet pedagógiai feladatai

- egyéni előrehaladású nevelés és oktatás, vagy

- az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége, ahol a korai gondozás, fejlesztés, valamint a speciális óvodai nevelés eredményeire támaszkodva
- a gyermekek gyógyászati és rehabilitációs segédeszközökkel való ellátása is ebben az időszakban történik meg.
- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése,
- az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.
- Biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és étletteret: az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket
- Kiemelten fontos a mozgáskorlátozott tanuló rövid és hosszú távon való közlekedésének kialakítása, gyakorlása,
- az önellátási funkciók fejlesztése a mindennapi tevékenységek során, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.
- Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelés feladatait minden tevékenységbe és tanórába be kell építeni.
- Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmazása a napi-
rend egészét átszövő feladat (közlekedés, öltözködés, tisztálkodás, étkezés, játéktevékenység,
tanulás, alkotás).
- ki kell alakítani a megfelelő, biztonságos és komfortos tanulói környezetet (tanulói asztal,
szék, megfelelő bútorok kiválasztása, illetve kerekesszékes életmód esetén a kerekesszék op-
timális beállításai).

Az 1–2. évfolyam pedagógiai feladatai

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek, eltérő iskolakészültségi szintek pedagógiai kezelése történik.

- fontos cél a tanulók egyéni tanulási módszereinek és szokásainak megalapozása.
- A tanórai tevékenységekhez szükséges eszközök kiválasztása, esetleg adaptálása
- Az olvasás-írás során a csúszásgátló,
- a megfelelő méretű, alakú és vonalazású füzet használata;
- a ceruzafogás kialakítása, ceruzafogók használatának személyes beállításai
- indokolt esetben a segítő technológiák használatával történő írás
- matematikai eszközkészlet mozgásállapothoz történő adaptálása
- A technika és tervezés, a vizuális kultúra keretében az egyedi adaptált eszközök, módszerek

A 3–4. évfolyam pedagógiai feladatai

Fontossá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanulási-tanítási folyamatok.

Az 5–6. évfolyam pedagógiai feladatai

Különösen nagy hangsúly van a matematikai és az anyanyelvi kompetenciaterületek fejlesztésén. Kiemelt szerepe van az esélyteremtésnek, felzárkóztatásnak, tehetséggondozásnak, melyek segítik a tanulók képességeinek kibontakoztatását.

A 7–8. évfolyam pedagógiai feladatai

Kiemelt hangsúlyt kap a pályaválasztás, pályaorientáció. Ebben a pedagógiai szakaszban az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz kapott minták alkalmazása, *a tanulók egyéni tanulási módszereinek és szokásainak megalapozása* történik. *Az egészséges életvitel kialakítása kiemelten fontos* a mozgáskorlátozott személyek esetében, ezért számos tanulási terület és tantárgy feladataként szolgál (mozgásnevelés, természettudomány, technológia). *Deduktív ismeretszerzés: meglevő tudásból kiindulva* újabb ismeretekhez vezet, az általános szabályokból következtet az egyedi esetekre érvényes állításokra). Az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikák és tanulásszervezési módok folyamatosan jelen vannak ebben a pedagógiai szakaszban.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók iskolai nevelése

Az autizmus spektrum zavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képességek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb:

- a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányosságai,
- a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció,
- a rugalmas viselkedés szervezés és kivitelezés képességének minőségi sérülése
- és az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva.

A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikusfejlesztésre minden érintett gyermekeknek joga és szüksége van.

Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- Jó mechanikus memória.
- Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

Túlerzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalításban).

A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.

Az utánzási képesség hiányosságai.

Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.

Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.

Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.

Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.

A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.

Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.

Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).

Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.

A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.

A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.

Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.

A valóság téves értelmezése, felfogása.

Realitás és fantázia összetévesztése.

A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.

Szó szerinti értelmezés.

Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.

Gyermekközösségekben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.

Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.

Félelmek, fóbiák, szorongás.

Nat, kerettantervek alkalmazása

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók csoportja rendkívül változatos, de a központi sérülés azonos jellege miatt meghatározhatók közös szükségletek és egységes módszertani javaslatok.

A Nat műveltségi területei esetükben is alkalmazhatóak a sérülés típusának megfelelő adaptációval.

A Nat szakaszaihoz rendelt célok elérésére szükség esetén hosszabb időtartamot kell biztosítani, egyes, az alábbiakban részletezett tartalmak hangsúlyosabban jelennek meg. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas viselkedést, a spontán, funkcionális kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani. A kerettantervek adaptálása szempontjából az autizmus súlyosságát, az intelligenciát és a nyelvi képességeket egyaránt figyelembe kell venni. Mivel autizmus spektrum zavar az értelmi képességek bármely szintjén jelen lehet, a többségi iskolák kerettanternvét, valamint az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára és a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanternvet egyaránt adaptálni szükséges autizmusra. A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. Az egyes műveltségi területekre vonatkozó sajátos eltéréseket a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben kell rögzíteni. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

Magyar nyelv és irodalom

A kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

- Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szóttagok olvasása és hangoztatása, számukra *előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása*. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a *mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni*.
- Típusos nehézség a *hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása*, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.
- Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.
- Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.
- a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni.
- *Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre*, illetve a *kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére*, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén:

- a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása,
- a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál.
- A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű:

- a megismerési képességek fejlesztése,
- az önellenőrzés tanítása,
- az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése,
- a problémamegoldás menetének tanítása.
- *az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.*
- szükség lehet az *egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre*.
- A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek

Erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása.

Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, több szempontú elemzése.

Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszelelet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő **vizuális segédeszközök alkalmazása** és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Erkölc és etika

Az erkölcs tanulása a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével.

Alapvető cél:

- az énkép és önismeret fejlesztése,
- saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése,
- a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása.
- Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait tudatosan szükséges tanítani.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

- A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat
- többlettámogatást igényelhetnek az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén.
- sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségeik miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire,
- ezért a közvetlen, konkrét példák, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt,
- a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

- a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet,
- de hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése,
- nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése.

- Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.
- Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Ének-zene, vizuális kultúra

Ének-zene

- Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben.
- nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.
- DE: A művészeti nevelés területén számolnunk kell a típusos nehézségekkel is
- akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, számukra kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

Vizuális kultúra

- A grafomotoros ügyetlenség,
- a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége,
- az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban.
- az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció esetleges elutasítása szintén nagyfokú rugalmasságot követel a tantárgyat tanító pedagógustól
- tehát fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás,
- fontos a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet.

- A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén:
- a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket.

- Az egyénre szabott autizmus-specifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok).
- A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek.
- A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának.
- De: társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.
- a technika tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára.
- A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos.
- Fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából.

- A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében,
- a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére.
- a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni.
- Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség.
- A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők).
- A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt.
- A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az **egyénszabott vizuális segítségnek** (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

A hallássérült (siket, nagyothalló) tanulók iskolai nevelése

A hallássérült tanulónál - a hallás hiánya vagy csökkenése miatt - a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje általában nem korrelál életkorával, hallásállapotával - melytől pozitív és negatív irányú eltérés is lehet.

Nat, kerettanterv érvényesülése

A fejleszthetőség sajátos akadályát döntően a nyelvi fejlettségi, figyelmi, emlékezeti, gondolkodási, magatartási állapot jelenti. A hallók azonos korosztályától egyedileg eltérő mértékben elmaradhat a szókincs, az érintett tanulók a nyelvi kifejezőeszközöket kevésbé automatizáltan és árnyaltan használják. Ezek az eltérések közvetlenül összefüggenek a hallássérüléssel.

A Nat elveit és lényegét nem érintő módosítások alapját ezek a jelenségek képezik. Az egyéni sajátosságok figyelembevételével módosulhatnak a tantárgyi témakörök, tartalmak.

Műveltségi területek speciális feladatai

Magyar nyelv és irodalom

A hallássérült tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai a Magyar nyelv és irodalom tanulási területtel összefüggésben:

- spontán beszédhasználat fejlesztése: beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség;
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása;
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése az alsó tagozaton, hangsúlyosabban köznapi témájú szövegekre támaszkodva, majd később fokozatosan irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását;
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;
- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés: elvont fogalmak, állandó szókapcsolatok, szólások és közmondások, árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása;
- komplex nyelvi fejlesztésére van szükség
- a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni és helyettesíteni az irodalmi műveket.

A tanulási terület speciális fejlesztési részterületei

- Egyéni társalgás
- Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

- Jelnyelv: A hallássérültek sajátos, a nyelvi kommunikációt vizuális úton közvetítő forma. Oktatása az 5. évfolyamtól valamennyi tanuló számára, a beszéd és nyelvtanulási akadályozottsággal (diszfázia) rendelkező tanulók esetében viszont már 2. osztálytól ajánlott.

Idegen nyelv

- az élő idegen nyelv tanítása a nyelvi fejlettségi szint függvényében történik.
- jelentős hangsúlyt kap az írásos forma.
- az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés.
- Indokolt esetben lehetőséget kell biztosítani a jelnyelv választására vagy a magyar anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére, az idegen nyelvi órák keretében, a többi tanuló által tanult nyelv helyett.

Matematika

A nyelvi kommunikációs szint - a fogalmi gondolkodás - a szövegértő olvasás és a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat.

A matematika eredményes oktatásának feltétele:

- a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság.
- matematikai gondolkodás fejlesztése *a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok* alkalmazásával
- A matematikai tartalmak a tanulók szókinésének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban történő reprezentálása
- A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása
- az ép hallású tanulókhöz képest több idő biztosítása a feladatok esetében
- rendszeres gyakorlás, többszöri ismétlés
- tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására
- és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.
- A Nat-ban rögzített tananyag differenciálása, redukálása, adaptálása, helyettesítése

Történelem és állampolgári ismeretek

- történelmi időben és térben való tájékozódóképesség formálása,
- a kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kommunikáció, kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése.
- A tanulási terület tartalma kiegészül a hallássérült személyek társadalmi beilleszkedését segítő szociális és jogi ismeretek oktatásával.

- A Nat-ban rögzített tananyag adaptálása a nyelvi fejlettségi szinthez

Erkölc és etika

- a különböző nézőpontok létezésének ismerete,
- a társas helyzetek szabályainak megértése, hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás
- Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése,
- saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése,
- a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása.
- az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel.
- A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

- gyakorlati tevékenykedtetés,
- multiszenzoros tapasztalatszerzés
- A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez igazodó ismeretanyag

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

- A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára.
- A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás,
- a problémák felvetése és a megoldási utak keresése,
- az empátia, az elfogadás, az ízlés fejlesztése

Technika és tervezés, digitális kultúra

- A hallássérült tanulóknak alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására.
- nagyon fontos a digitális technológia szerepe az írásos kommunikációban.
- a lehető legkorábbi életkortól tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére.
- Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.).
- A hallássérült személyek számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is.
- A hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt

érdemes kihasználni más tanórákon is.

- A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ.

Testnevelés és egészségfejlesztés

- A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az *átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat*, a testi fejlődési rendellenességeket, a *térbeli orientációs zavarokat*.
- Ez a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek.
- Feladata a **fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés**,
- a motoros képességek fejlesztése,
- a fizikai kondíció növelése,
- az egészséges életre nevelés,
- a mozgásigény kialakítása,
- a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése,
- versenyhelyzetek teremtése.

A beszédfigyelmetes tanulók iskolai nevelése

A beszédfigyelmetes tanulók csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv

receptív folyamatainak:

- beszédfeldolgozás,
- beszédértés,
- nyelvi megértés

expresszív folyamatainak:

- beszéd
- nyelvi kifejezés,
- produkció szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat.

A társadalmi beilleszkedésük akadályozottságának oka:

- a verbális kommunikáció súlyos zavara,
- *a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése*

A beszéd- és nyelvi zavarok diagnosztikus kategóriái

Beszédzavarok

- Hangképzési zavarok
- Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)
- Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
- Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)
- Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

Iskoláskorra általában letisztul, hogy átmeneti fejlődési nehézségről vagy súlyos fejlődési zavarról van szó.

Az átmeneti nehézségeket a logopédiai alapellátás szakszolgálati keretben kezeli. A súlyos beszédzavart mutató tanulók kapnak lehetőséget SNI-ellátásra.

Auditív feldolgozási zavarok

- hallható jelek feldolgozásának zavara,
- a beszédfeldolgozásban, a beszédértésben is komoly gondot okoz.
- Ha nem társul a kifejező beszéd zavarával, sokszor csak 2-3. osztályban kerülnek felismerésre az érintett tanulók beszédfeldolgozási zavarai.

Nyelvi zavarok

- nyelvi kifejezőkészség zavara - expresszív nyelvi zavarok
    - érintheti a hangrendszert, a beszédhangejtést, az aktívan használt szókincset, annak jelentését, a nyelvtani összefüggések kifejezését, a mondatalkotást, valamint a nyelvhasználatot: pragmatika.
  - nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés zavara - receptív nyelvi zavarok
    - hangzórendszer (fonológia),
    - szókincs (lexika),
    - nyelvtani szerkezeteket (morfológia, szintaktika),
    - nyelvi jelentést (szemantika)
    - a nyelv mindennapi helyzetekben való alkalmazásának zavara: pragmatika
- Leggyakoribb a szókincs és a grammatika feldolgozási zavara.*

Nyelvfejlődési zavarok

Expresszív nyelvi zavarok:

- expresszív fonológiai zavar, morfológiai zavar, szintaktikai zavar, szemantikai zavar, pragmatikai zavar.

Receptív nyelvi zavarok:

- receptív fonológiai zavar, morfológiai zavar, szintaktikai zavar, szemantikai zavar, pragmatikai zavar.

Beszéd fogyatékos SNI-besorolást csak azok a gyermekek kaphatnak, akik elsődleges nyelvi zavarral küzdenek, vagyis expresszív és/vagy receptív nyelvfejlődési elmaradásuk *háttérében sem intellektuális képességzavar; sem hallásfogyatékoság, sem autizmus spektrumzavar; sem mozgáskorlátozottság nem áll.*

Integrált nevelésük oka

A különnevelést biztosító intézmények előnye, hogy minden tantárgyban sérülésspecifikus nevelést-oktatást, valamint a rehabilitációs-rehabilitációs órakeret mellett más kiegészítő terápiákat is tudnak biztosítani. Az ilyen intézmények száma azonban országszerte nagyon kevés, ezért jelenleg a beszéd fogyatékos SNI besorolással rendelkező tanulók döntő hányada részben vagy egészben integrált iskolai oktatásban vesz részt.

Az integráció feltételei

- Az érintett tanulók specifikus nevelésének-oktatásának alapja egyéni szükségleteik felismerése, megértése, ezek tanulási-tanítási folyamatokban való figyelembevétele.

- szülők, pedagógusok, kortársak érzékenyítése
- közös szándéknyilatkozat és megvalósítási terv a rendszeres együttműködésről (tanítók-gyógypedagógus között)
- egyéni fejlesztési terv
- A tanulók sérülésspecifikus támogatásának és a kommunikációs akadálymentesítésnek a tanórák mellett az iskolai élet minden színterén jelentősége van, mivel a verbális kommunikációs aktusok a teljes folyamatot átszövik.

Nevelési-oktatási folyamat kiemelt jellemzői

- önmagához képest mérlegelt, előremutató és motiváló értékelés
- a kultúrtechnikák elsajátítása előtt a kognitív nyelvi előfeltételek megteremtése
- A nyelvfejlődési zavarok és a verbális diszpraxia esetében késleltetett, elnyújtott írástanítás ajánlott
- a gyermek önmagáról való tudásának, önismeretének folyamatos fejlesztése
- az egyes tantárgyak nyelvi sajátosságaihoz igazodó tanulási, tananyag-feldolgozási stratégiák kialakítására, folyamatos fejlesztésére van szükség.
- A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben a nem nyelvi megoldási módok alkalmazása
- A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés során: a fonológiai tudatosság fejlesztése, szókinccs aktivizálása és bővítése, grammatikai készségek fejlesztése, nyelvhasználat alakítása, az írott nyelvi képességek: olvasástechnika, szövegértési és szövegalkotási képesség, és felső tagozattól az adaptálható tanulási technikák tanítása (pl. pókháló-ábra, idővonal, gondolatterkép készítése) egyenlő súllyal szerepel.
- A terápiás cél: egy-egy tárgy alapszókészletének, szó- és mondatfordulatainak megértéséhez és használatához segítsük hozzá a nyelvi zavarral küzdő tanulót.

1–4. osztály kiemelt feladatai

- a tanulási folyamat sikeressége döntően a tanító és a gyermek szeretetteljes elfogadáson alapuló bizalmi kapcsolatán múlik.
- tanterv lényeges elemeinek kiemelésével megelőzhető a másodlagos viselkedési és magatartási zavarok kialakulása
- az írás-olvasáshoz szükséges készségek, nyelvi zavar esetén a számolás-mérés készségfejlesztő előkészítése
- Ezzel párhuzamosan a nyelvi és beszédkészségek folyamatos fejlesztése: a szókincs tanulását, aktivizálását, a grammatikai fejlesztést és a nyelvhasználatot egyaránt felöleli.
- jó lehetőség a felkészítő évfolyam
- vagy a két évre elnyújtott olvasástanítás.
- a készség-képességfejlesztés hangsúlya az egész alsó szakasz folyamán megmarad
- a beszéd- és nyelvi készség-képességstruktúra általában az alsó tagozat végére stabilizálódik.
- az olvasás, írás eszköztudásként is csak később válik használhatóvá.
- *A nyelvjelődési zavarral küzdő tanulók az írott nyelvben szinte biztosan nem érik el a tipikus nyelvi fejlődésű tanulók eredményeit, a matematikában pedig – az egyéni adottságokhoz mérten – a 4. osztály végére vagy akkor sem sikerül ezt elérni.*
- *A beszédzavarral küzdő tanuló esetében minden közösség előtti megnyilatkozás, a nyelvi zavarral küzdő tanuló esetében emellett minden verbális tanulási folyamat külön kihívást, jelentős érzelmi és kognitív megterhelést jelent.*
- A gyermek hamarabb elfárad, mint társai, már a 3-4. órán nehezen tud koncentrálni, esetleg kevésbé toleráns, nehezebben adaptálódik a tanulási és a társas helyzetekhez egyaránt.
- leginkább az aktív, cselekvéses tanulási helyzetek felelnek meg.
- célszerű rövidebb feladatokat tervezni az érintett tanulók számára, és több feladatváltással fenntartani, „frissíteni” figyelmüket.
- A frontális, hosszan egy feladatra koncentráló, esetleg hosszú füzetmunkát igénylő órafelépítést lehetőség szerint kerüljük az alsó tagozaton.
- Ha mégis előfordul, érdemes az óra közben legalább ötperces „kilélegzést” biztosítani. Pl. kívánatos a terem egy nyugalmasabb sarkában fenntartani egy állandó helyet a rövid pihenő beiktatására vagy egy rövid udvari, folyosói mozgás lehetőségét megadni a tanulók számára.
- a statikus feladatok közé beiktatott rövid, mozgást is igénylő készségfejlesztő modulok.
- bizonyos nyelvi/írott nyelvi zavarral küzdő tanulók például a matematikai szimbólumok és műveletek tanulásában kifejezett tehetséget mutatnak, míg az olvasás-írás tanulásban nagy nehézségekbe ütköznek.
- A preventív felzárkóztató készségfejlesztés mellett az ő tehetséggondozásuk már az alsó tagozaton

megkezdődhet, de a feladatadásban a matematika terén is ügyelni kell a nyelvi akadálymentesítésre, főként a szöveges feladatok és a magyarázatok terén.

5–8. osztály kiemelt feladatai

- aktív tanulás útján kapjon segítséget a tapasztalatok, megfigyelések nyelvi feldolgozásához
- ha csak a lecke verbális megtanulását preferáljuk, nagy hátrányba kerülnek tipikus nyelvi fejlődésű társaikkal szemben.

- Ha a mechanikus verbális tanulás és a füzetmunka túlsúlyba kerül, tanulási motivációja a felső tagozaton teljesen elapadhat függetlenül attól, milyen magas szintű értelmi képességekkel rendelkezik –, mivel számára a tankönyvekben megjelenő tananyagmennyiség teljes verbális feldolgozása megoldhatatlan feladatot jelent.

- Minden tantárgyban javasolt, hogy *a szaktanár a gyógypedagógussal egyeztetve prioritásokat jelöljön ki az egyes témakörökön belül.*

- a tanuló egyéni adottságaihoz illeszkedve válasszák meg a feldolgozás lehetséges útjait.

- *feladatbank* kidolgozása

- gyakorló tanulópárok kialakítása

- szaknyelvi feldolgozás segítése

- a szövegalkotás és a helyesírási képesség folyamatos gondozása.

- helyesírásuk jelentősen elmarad

- Az evidenciaalapú helyesírásban (ahogy mondjuk, úgy írjuk) is hátrányokkal küzdenek, akár még az 5-6. osztályban is.

- a szóelemzés elve szerinti helyesírás megszilárdítása is a felső tagozat első felének feladata.

- az 5-6. osztálytól fontos a géppel írás, a klaviatúrahasználát és a digitális tananyag-feldolgozás (pl. felolvasó programok) használatának elsajátítása.

- A beszédfejlődési zavarral küzdő tanuló számára a szóbeli feleletek, a nyelvi és írott nyelvi zavarral küzdő gyermek számára a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások egyaránt szorongást keltenek.

- nehezen tudja verbális formába önteni az egyébként számára érthető gondolatokat, összefüggéseket is, ezért nagyon fontos az alternatív számonkérési módok kidolgozása

- **SZÁMONKÉRÉSI módok:** montázs, képregény, animációs film, idővonal, pókhálóábra vagy kérdéssor készítése, esetleg dramatizálás

A Nat alkalmazása

- A Nat céljai, tanítási-fejlesztési feladatai a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében adaptált formában teljesülnek.

- Az adaptáció az egyes kompetenciaterületeken, tanulási területeken és a tudástartalmak terén egyaránt szükséges.

Műveltségi területek kiemelt feladatai

- A nyelvi zavar specifikuma, hogy átszövi a teljes tanulási-tanítási folyamatot
- szükséges minden tanulási terület tartalmait preventív készségfejlesztéssel kiegészíteni, valamint mennyiségi és minőségi szempontból megfelelően adaptálni.

Magyar nyelv és irodalom

- minden nyelvi szint fejlesztése: beszédhangzók, fonémafeldolgozás, szókincs és szóhasználat, szóelőhívás, toldalékhasználat, mondatalkotás és kontextushoz, szituációhoz kötött nyelvhasználat.
- *Az olvasás-írás tanításának előfeltétele, hogy a tanuló a beszédfeldolgozás során legalább egy-egy szó szótagjait és első hangját biztosan felismerje, leválassza, azonosítsa.*
- hézagmentes, evidenciaalapú, preventív, proaktív szemléletű hangoztató-elemző, összetevő olvasástanítás
- késleltetett írástanítás
- A betűtanításban a négyes asszociáció alkalmazása
- Az összeolvasás tanítása fokozatos, hézagmentesen nehezedő
- a szövegértés fejlesztése párhuzamosan haladjon a dekódolás (olvasástechnika) fejlesztésével.
- A szövegértés fejlesztésében fokozatosan, késleltetve tolódik el a hangsúly az egyre összetettebb gondolkodási műveletek felé
- A nyelvtani jelenségek feldolgozását mindig egyszerű példákon, kérdőszó alapján való azonosítással, csoportosítással, sok metanyelvi tapasztalat szerzésével kezdjük el.
- tudatos hibajavítás megtanítása fontos!
- Az általános iskolai szakasz végére is főként az evidenciaalapú és a szóelemzés elvét figyelembe vevő helyesírás várható el.

- Az irodalmi alkotások feldolgozásában a mondanivaló különleges, művészi feldolgozása, szokatlan vagy régies nyelvezete, a használt költői, írói eszközök megnehezítik a nyelvi megértést, a jelentéstulajdonítást.

- *szintaktikai feldolgozás és a verbális emlékezet jelentős gyengesége*
- *szóelőhívás nehézsége*
- *kihívást okoz rövid memoriterek megtanulása is.*

- *A kötelező olvasmányok megválasztását és elolvasásának idői ütemezését is igazítani kell a tanuló aktuális olvasási és nyelvi feldolgozó képességeihez és pszichomotoros tempójához.*
- hangoskönyv vagy a rövidített irodalmi változatok alkalmazása

Matematika

- A definíciók, fogalmak megtanulásában jelentős hátrányban vannak
- hátrányba kerülnek az órai magyarázatok szeriális-verbális feldolgozásában, ezért **többszöri ismétlésre, időszakosan felzárkóztatásra lehet szükségük.**
- **A meghatározásokat, definíciókat inkább a praktikus példákon keresztül való alkalmazás során, és nem a szó szerinti felidézés alapján várjuk el!**
- nehézséget okoz a szöveges feladatok megértése, akár szóban, akár írásban jelennek meg.
- szükség lehet a szöveg nyelvi egyszerűsítésére
- **a szöveges példákban gyakran előforduló nyelvi fordulatok gyakorlása fontos**, más és más adatokkal való alkalmazására.
- Csak akkor kaphatunk megfelelő képet a nyelvfejlődési zavart mutató tanuló matematikai készségeiről és tudásáról, ha meggyőződünk arról, hogy megértette a feladatot!

Történelem és állampolgári ismeretek

- előnyben kell részesíteni az aktív tanulást, a szituációkon, dramatikus feldolgozáson, közvetlen tapasztalatszerzésen alapuló ismeretszerzést.
- A feldolgozáskor érdemes egyszerű, célzott kérdésekkel segíteni a nyelvi megfogalmazást.
- feldolgozási technikák: idővonal, gondolattérkép használata
- gondot okozhat a lényegi események kiemelése
- Ezt kapcsolódó filmrészletekkel, magyarázó animációkkal és a legújabb kor esetén családi elbeszélések gyűjtésével segíthetjük.
- segítség lehet a digitális tankönyv, melyet felolvasóprogram segítségével is feldolgozhat a tanuló, így több csatornán multiszenzorossá tehető az információfeldolgozás.

Erkölc és etika

- hasznos, ha egy-egy konfliktust, erkölcsi dilemmát szituációs vagy dramatizált játékokkal dolgozunk fel, mivel a gesztusok, téri helyzetek, a hangszín, a hanglejtés nagyban segíti a nyelvi megértést.
- Emellett az iskolai konfliktusok közösségi megbeszélése, az együttélés mindennapi szituációit felelevenítő drámajátékok, filmrészletek, interaktív színházi előadások segítségével könnyebben megértik a társadalmi együttélés etikai elveit, írott és íratlan törvényeit, belehelyezkedhetnek mások

nézőpontjába.

- **Ezzel válthatjuk ki a számukra nyelvileg nehezen feldolgozható elvont filozófiai magyarázatokat.**

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

- gyakorlati példákon, kísérleteken át való megélése, majd megértése elsőbbséget kell hogy élvezzen

- rajzok, folyamatábrák, táblázatok és grafikonok, akár rövidfilmek alkalmazása

- Az általánosítás és a jelenségek törvényszerűségeinek absztrahálása nyelvileg nehezebb feladat.

- A definíciók, törvények pontos nyelvi reprodukálásában jelentősen gyengébben teljesítenek

- Ezek gyakorlása több segítséget igényel, **többletidőre** és különböző mnemotechnikák alkalmazására van szükség.

- főként a látható, tapasztalható világ törvényszerűségeit, gyakorlatban is alkalmazható természettudományos ismereteket tanítsunk az általános iskolai szakaszban.

- Az „anyag alatti világ” és a makrokozmosz közvetlenül nem megtapasztalható elméleteit inkább a gondolkodás fejlődésének előrehaladtával, a középiskolai időszakban érdemes megismertetni a nyelvi zavart mutató tanulókkal.

Idegen nyelv

- A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók legfeljebb a kiejtésben és a kommunikációs bátorságban térnek el társaiktól.

- DE: A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók az idegen nyelv tanulásában is markáns hátránnyal indulnak

- A magasabb szintű idegen nyelvi tudásig (pl. nyelvvizsga) közülük kevesen jutnak el

- a praktikusán használható kommunikációs kompetenciát felépítése a cél

- a nyelvtanulás mindenképpen lassabb haladással, kisebb lépésekre bontva, több gyakorlással valósulhat meg.

- Az alsó tagozaton döntően szóbeliséggel találkozhatnak a tanulók; éljék át az adott nyelv vokális jellemzőit: zenéjét, ritmusát, rímelését, csengését. Erre igen megfelelőek a gyermekversek, dalok, játékok. Egyszerű, a mindennapokban jól használható alapszókinccs, néhány mondatos szövegek megtanulására, megértésére érdemes gondot fordítani.

- **az idegen nyelvi írásbeliség kialakítását csak azt követően kezdjük el, mikor az anyanyelven való olvasás-írás készsége már megszilárdult.**

- **Ez körülbelül harmadik-negyedik osztályban következik be.**

- Ezt megelőzően is lehet bővíteni a szókinccset, képes szótárakkal, rajzos mnemotechnikák segítségével tudjuk leküzdeni az esetleges szótalálási nehézségeket.

- A nyelvfejlődési zavart mutató gyermekek szókinccse egészen középiskolás korig folyamatosan fejlesztést igényel.

- Az idegen nyelvi szókincs lassan, sok gyakorlással bővül, mert a megjegyzést a gyenge verbális munkamemória, a felidézést a szótalálási nehézségek hátráltatják.
- **A multiszenzoros érzékeltetés segít a bevésésben.**
- A mondatakkotást és a párbeszédtek létrehozását nehezíti emellett, hogy **a nyelvhasználat – akárcsak az anyanyelven – általában kevés rugalmasságot mutat**, nehezen alkalmazkodik a változó kontextushoz.
- Változatos szituációkban, sokféle párbeszédben érdemes adaptálni a megtanult fordulatokat.
- **A nyelvtani viszonyok megértése a nyelvi zavart mutató tanulók esetében később következik be**
- inkább a 7-8. osztály, valamint a középiskola időszakában válnak képessé a nyelvtan intenzív tanulására.
- a nyelvtanulásban is reális célokat tűzzenek ki maguk elé.

Ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

- Rajzkészségük tipikusan fejlődhet, ha a nyelvi elmaradáshoz nem társul grafomotoros zavar. - Az ének-zene tantárgyban az időbeli egymásutániség észlelése, a kottaolvasás, a finom akusztikus megkülönböztető készséget igénylő zenei darabok nehézséget okozhatnak
- Itt évről évre egyéni célokat kell kitűzni.
- A dadogóknak és más beszédzavart mutató tanulóknak kifejezetten jót tehet az éneklés, közben általában nem dadognak.
- megnyugvást biztosíthat számukra minden művészeti óra, ha befogadó, alkotó légkör uralkodik, ahol **mindenki teljesítményét önmagához méri**.

Technika és tervezés, digitális kultúra

- A digitális kompetenciák minél jobb elsajátítása nyelvi zavar esetében kiemelkedő jelentőségű, mivel esélyegyenlőséget biztosít.
- A különböző technológiák segítségével **kommunikációs-nyelvi akadálymentesítést** érhetünk el: **gépírás, felolvasó programok, jegyzetelő programok, digitális átalakító programok**, és segíthetjük az önálló tanulás kialakulását.
- A tanulnivaló mennyiségének növekedésével csak akkor van esélyük lépést tartani, hogyha a tipikus fejlődésű társaikhoz hasonlóan férnek hozzá az ismeretekhez.
- Fontos szempont az IKT-használattal kapcsolatban az **addiktív magatartásformák elkerülése, a tevékenységrepertoár beszűkülésének megelőzése**.
- A tantárgy feladata a **biztonságos internethasználat tanítása** is, ugyanis ezen a területen a tanulók gyenge kommunikációs kompetenciájuk és nyelvi zavaruk miatt veszélyeztetettek.

Testnevelés és egészségfejlesztés

- A testnevelés kiemelkedő szerephez jut a beszéd-/nyelvi zavarokat mutató tanulók fejlesztésében.
- A nagyobb fizikai és szellemi megterhelés miatt fontos a jó erőnlét, a megfelelő állóképesség kialakítása.
- **Az alsó szakaszban a mozgáskoordináció, a testtudat, a téri orientáció és az egyensúly fejlődésének nehézségével küzdő tanulók mozgásfejlesztésére külön gondot kell fordítani.**
- a megtanult mozgásforma más helyzetre való rugalmas adaptálása nehézséget jelenthet számukra
- változatos formában és szituációkban újra meg újra szükséges elővenni a feladatokat.
- A rendszeres mozgás segítheti a stressz és frusztráció oldását, sikerélményhez juttatva a tanulót.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskolai nevelése

- gyógypedagógiai értelemben a *tanulásban akadályozott gyermekek* körébe tartoznak
- az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érés lelassulása folytán *tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak*.
- a kognitív funkciók lassúbb/eltérő fejlődése, valamint az adaptív funkciók érintettsége jellemző
- **Sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkeznek**, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így *a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltak, átfogóan és tartósan jelentkeznek*.

Jellemző tünetek, ráutaló jelek

- a kognitív funkciók és a beszéd lassúbb fejlődése
- diszpraxiás tünetek: helytelen vagy kialakulatlan testséma, koordinálatlan mozgás eszközhasználatban
- a figyelem-összpontosítás, a téri tájékozódás és a finommotorika nehézségei;
- a lassú feladatvégzés; a gyakori hibázás;
- az érdeklődés hiánya a kultúrtechnikák elsajátításával kapcsolatban
- a viselkedési problémákban megmutatkozó szociális tanulási nehézségek.
- Az absztrakt gondolkodás és a tervezés akadályozott,
- a gondolkodás inkább konkrét: a konkrét tárgyhoz kötött vagy képi szintű gondolkodásmód befolyással van a feladatok megértésére az elsajátítás folyamatában és a visszacsatolás fázisában egyaránt.
- kommunikációjuk, beszédük és az általuk használt nyelv konkrétabb és éretlenebb, mint a hasonló életkorú társaiké.
- **nehézségeik lehetnek a szociális jelzések megértésével, a játékszabályok betartásával, a barátságok kialakításával és fenntartásával.**
- **Az érzelem- és viselkedésszabályozás is nehezített.**
- DE: A praktikus dimenzióban, az öngondoskodásban az általános iskolás korú tanulók életkoruknak megfelelően funkcionálhatnak.
- Serdülőkorban segítséget igényelnek a komplexebb mindennapos tevékenységekhez, mint pl. bevásárlás, főzés, pénzügyek.
- Döntő többségük minimális támogatással képessé válik az önálló életvezetésre.

Fő feladat

- a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia,
- a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása,
- a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése,
- a stigmatizációs hatások: eredménytelenség a tanulásban, kisebbségi érzés kialakulása, csúfolódás megelőzése/kompenzálása

Kiemelt pedagógiai feladatok

Alsó tagozat: 1–4. évfolyam

- egyéni előrehaladású nevelés és oktatás
- egy tanítási évnél **hosszabb idő** megjelölésének lehetősége.
- a tanuláshoz nélkülözhetetlen **pszichés funkciók fejlesztésére** helyeződik a hangsúly.
- A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé.
- hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketli tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek.
- **Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni**, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni.
- **4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni.**
- A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik.
- **1. évfolyamon javasolt egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni.**
- **Érdemes élni az előkészítő szakasz meghosszabbításával is.**
- **A nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie.**

Felső tagozat: 5–8. évfolyam

- az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, kiemelt feladat, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése.
- a tanulás iránti motiváció megfelelő tanulási környezetben hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni.
- a megismerési módszerek további fejlesztése
- Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység.
- előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A Nat alkalmazása, a műveltségi területek kiemelt feladatai

A nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

Magyar nyelv és irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van.

- Kiemelten fontos a **szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a helyes nyelvhasználat** erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése.
- az eredményes **olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése**, az alapképességek kialakítása, megerősítése.
- Az **irodalmi ismeretek** célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az érzelmekről.

Matematika

- Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.
- A tanulás eszközeinek célszerű használata.
- A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
- Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás
- Cselekvésben jelentkező problémák segítségével, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással.
- Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.
- A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.

- A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
- A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
- Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Történelem és állampolgári ismeretek

- Előnyben kell részesíteni a **sajátélményű tevékenységeket**.
- A fejlesztés kiemelt területként kezeli a *személyiség és az emberi jogok tiszteletére* nevelést, a **szociális érzékenységet**, az *értékvédő magatartás* kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.
- **Az időészlelés fejlesztése**
- Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása.
- Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.
- Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.
- **A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.**
- **A kommunikációs képességek fejlesztése.**
- **Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.**
- *Az önálló tanulás képességének fejlesztése.* Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése **kooperatív technikák** alkalmazásával.
- **Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.**

Etika / Hit- és erkölcsstan

- Különös jelentőséggel bír az önfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

- A természeti-környezeti világ elemi megismerése a cél.
- Nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése

- Gyakorlati példákön és tapasztalatokon keresztül **az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása.**
- A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.
- Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben.
- Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése.
- Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.
- Térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.

Idegen nyelv

- A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében.
- Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása.
- A tanulót sikerélményekhez kell juttatni.
- A stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének.
- A tanuló és a pedagógus tanórai beszédének természetes része a **magyar nyelvű kérdés és válasz, amelyet párhuzamosan használnak az idegen nyelvvel együtt.**
- Az **anyanyelv alkalmazása szükséges** továbbá az idegen nyelv és az anyanyelv szókincsének, szórendjének, minimális nyelvtani ismereteinek magyarázatára, összehasonlítására.
- A **nyelvtanulás középpontjában** a motiváció fenntartása, a **hallott szöveg: kérdés, utasítás, cselekvés megértése, fejlesztése** áll.
- **Az írás és az olvasás kismértékben jelenik meg** az idegen nyelv oktatása során, célja pusztán a hallottak megerősítése, támogatása.
- Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben alkalmazott elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése céljából.

- A sikeres nyelvtanulás érdekében **szükség van a nagyobb időkeretre**, a folyamatos gyakorlásra, a **memóriastratégiák kialakítására**, amelyek segítik a szótanulást, illetve a minimális nyelvtani ismeretek elsajátítását és alkalmazását.
- **A kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly.**
- A receptív nyelvi készségek közül a *hallásészlelés fejlesztése*,
- a produktív nyelvi készségek közül a *beszédfejlesztés* a hangsúlyos

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

- Általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

Kiemelt feladat:

- **Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok**, a pozitív alkalmazkodóképesség, a **kapcsolatteremtő és együttműködési képesség** fejlesztése.
- **Képzelet, kifejezőkészség**, kreativitás fejlesztése.
- **Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.**
- A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- **Az esztétikai érzékenység** készségeinek alapozása, fejlesztése.
- **A térlátás fejlesztése**
- **Pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.**
- A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- A finommotorika, a kreativitás, az **eszközhasználati készség fejlesztése.**
- Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.
- **Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés,**
- **a szegregált élethelyzet oldása.**
- **Az önkifejezés elősegítése**, a szorongás oldása.

Technika és tervezés, digitális kultúra

- Cél a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés
- A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.
- infokommunikációs eszközök felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan **információ keresése az interneten, később kapcsolatok építése**, problémák megoldása
- a releváns információ megkülönböztetése a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- **tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;**
- gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete;
- iskolai feladatokkal való megbízás, ellenőrzés
- odafigyelés az egészséges étkezés szempontjaira,
- egyszerűbb ételek, italok elkészítése;
- **a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal** kapcsolatban a valóság és a vágyak összehangolása

Testnevelés és egészségfejlesztés

- Cél a testi fejlődés segítése, a **praktikus mozgások fejlesztése**
- A tanulóknál **atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható**, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése.
- A megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.
- **Mozgásigény**, a kezdeményezőkétség erősítése.
- Mozgásos játékokban való **együttműködés, szabálytartás** fejlesztése.
- **Mozgásos alaptechnikák**, a kitartás, az állóképesség fejlesztése.
- Kiemelt feladat az **általános kondicionálás**, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, **a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.**
- **A saját testen való biztonságos tájékozódás**
- **a téri viszonylatok pontos felismerése,**
- **viszonyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.**
- A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- **A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése,**

- a felelős magatartás beláttatása.
- a versenyszellem erősítése.

3. számú melléklet

Nevelőtestület nyilatkozata

A pedagógiai program módosítását az intézmény nevelőtestülete 2022. 08. 25. napján megismerte és elfogadta.

A Pedagógiai programhoz javaslatot nem tett / tett.

Kelt: Fertőrákos, 2022. 08. 25.

nevelőtestület hitelesítő tagjai aláírása

4. számú melléklet

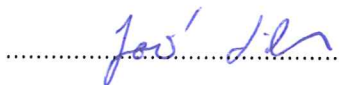
Diákönkormányzat nyilatkozata

A pedagógiai program módosítását az intézmény diákönkormányzata 2022. 08. 25. napján megismerte és elfogadta.

A Pedagógiai programhoz javaslatot nem tett / tett.

DÖK javaslatai: nem volt

Kelt: Fertőrákos, 2022. 08. 25.

diákönkormányzatot támogató tanárok aláírása

5. számú melléklet

Szülői Szervezet nyilatkozata

A pedagógiai program módosítását a szülői szervezet képviselője 2022. 08. 25. napján megismerte és elfogadta.

A Pedagógiai programhoz javaslatot nem tett / tett.

Kelt: Fertőrákos, 2022. 08. 25.

SZSZ képviselő aláírása

6. számú melléklet

A Német Önkormányzat Fenntartói és működtetői jóváhagyó nyilatkozata

A pedagógiai program módosításával kapcsolatban a fenntartó Német Önkormányzat Fertőrákos, mint az intézmény fenntartója egyetértési jogkörét gyakorolja.

Aláírással tanúsítom, hogy a fenntartó döntésre jogosult vezetője a pedagógiai program fenti rendelkezéseivel egyetért, azokat jóváhagyja.

Kelt: Fertőrákos, 2022. 08. 29.

